

Îbrahim Ehmed

JANA GEL

Wergêr: Elişêr

STOCKHOLM 1992

APEC

Îbrahim Ehmed

JANA GEL

STOCKHOLM 1992

APEC

Jana Gel

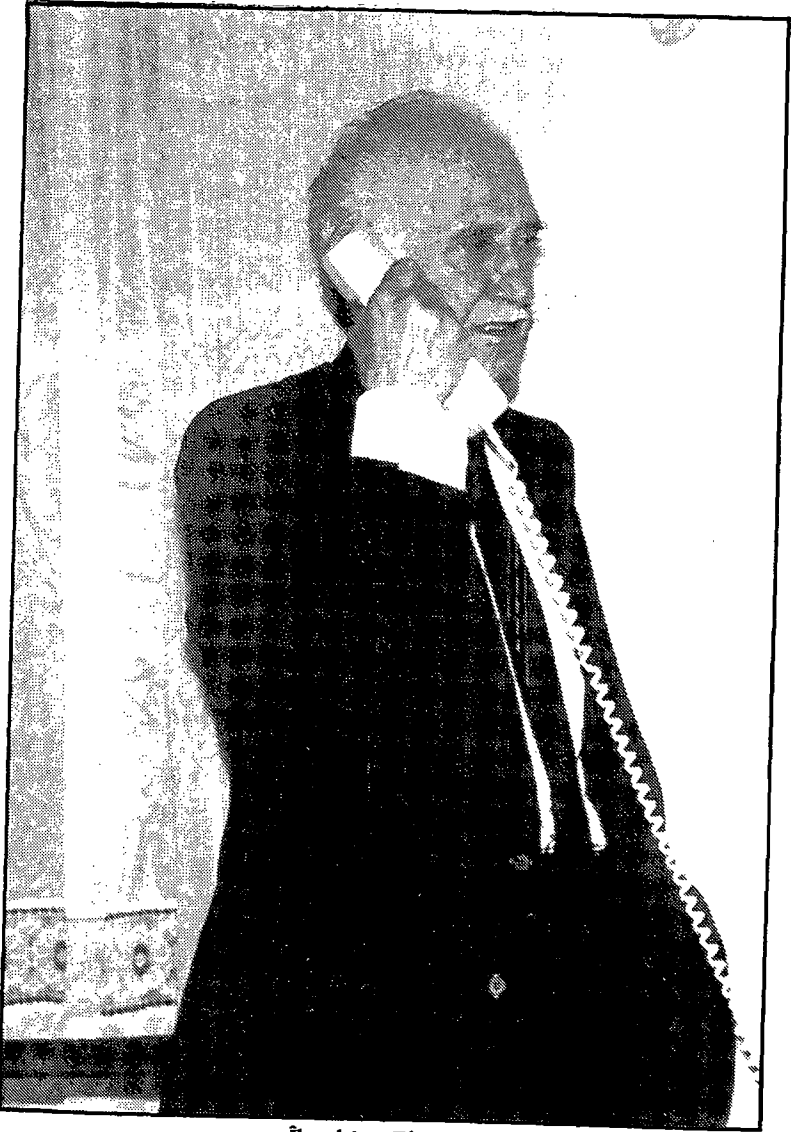
Weşan no: 17

©Utgivare: **APEC-TRYCK & FÖRLAG**
ÇAP Û WÊŞANXANA APEC
Nivîskar: **Îbrahîm Ehmed**
Wergêr: **Elişêr**

Adress: **APEC**
Spångavägen 345
Box 3318, 163 03 Spånga/SWEDEN
Tel. 08-761 81 18 Fax: 08-761 42 90

ISBN: 91 - 87730 - 12-X

Foto: Kurdistan Press

, İbrahim Ehmed

PÊŞGOTÎN

Piştî bêdengtyek bi çarîk sedsal di cihana edebiyata Kurdî de, xwediyê "Yadgar û Hêwa", "Berew Rûnakî" û "Kwêrewerî", vê carê "Jana Gel" ji me re pêşkêş dîke.

Nivîsandîna vê romanê diçe digihije sala 1956'an, demek ku hîn du sal li ser şoreşa gelê Cezayîrê ya diji dagirkerên Frensi ya ji bo azadî û serxwebûniya welatê xwe, derbaz nebibû. Lê aloziya zeman wisa lê kir ku deh sal piştî serkevtina wê şoreşa ev roman jê re hatibû pêşkêş kirin, bê belav kirin.

Ya rast, berê ku ew rîya ber bi çapxanê bide ber xwe, çend meh jî li ba min ma. Di vê muddetê de min çend car ew xwend, car jî carê li min şêrintir dibû, min xwest di vê pêşgotinê de çend tişt li ser naveroka wê binivîsim, min çend rûpel reş kirin, min lê nêrî ku vî heqî ez di xwe de nabînim, jî ber vê min baştir zanî ku vê erka xwe ya han li ser milê şarezatîya edebiyatê de bikim.

* * *

Her çendin ez di wê baweriyê de me ku nivîskar pêwîstî bi nasînê nîn e, lê berî ku ez dawî bi vê pêşgotina han a kurt binim, ez hez dikim tiştek di derheqê wî de binivîsim:

Îbrahîm Ehmed, di sala 1914' an an 1915'an, li bajarê

Silêmaniyê hatiye dinê. Di sala 1937'an de li Bexdayê xwendina hîquqê temam kirîye. Di sala 1942'an heta sala 1944'an hakimî kirîye. Di sala 1939'an heta sala 1949'an bi hevkarîya li gel mamoste Elaeddîn Seccadî kovara **Gelawêj** li Bexdayê derxistîye. Her li ber vê jî naçar bûye di sala 1947'an de dev ji memurîyeta dewletê berde. Di sala 1947'an şûn de wekî yek ji wan serokên **Partiya Demokratê Kurdistanê** navê wî belav bûye.

Nivîskar, destpêka jiyana xwe ya edebiyatê wekî romantîkek şoreşgerî dest pê dike:

"Le ber çawê bed le tirsê bedkar,
Dil xwom ekeme gorê yadgar,
Be giryanî woşk be naleyî bê deng,
Dêynme lertzîn textê kirdgar"

Lê di dawiyê de ew li ser rêbaza realizmê dimeşe. Bi vî awayî em di kovar û rojnamên kurdî û erebî yên Îraqê de gelek şî'ir, çîrok û gotarên wî yên cûda cûda dixwînin ku yên bi nav û bangtîrînen wan ev in:

"Le Wolatê Qaremanan" (1942), çîrokek kurt e, di derbarê berxwedana partizanên Yekîtiya Sovyetê ya dijî êrişên Naziyan a li ser welatê wan e. "Xazê" (1943), "Kwêrewerî" (1944), "Kerelotiyê Menûçer" (1945), sê kurte çîrokên li ser nalebarîya civak û zehmetdana cotkaran ji aliyê derebeg û mirovên dewletê ya li ser dema kralîya gor bi gor de ne, "Berew Rûnakî" (1945), perçe nesrek xweşik û rewan a derbarê erk û ezîyetên têkoşin di rîya azadî û serxwebûniyê de ne .

Di sala 1949'an de rîya wî ber bi bendixanê dikeve, sal û niv tê de dimîne û "Dwa Tîrî Kewan" dinivîse, tê de êrişa hukumeta wê demê, nefesa jana ber mirinê ya dawî hesibandîye û mîzginîya nêzîkbûna roja serkevtina bi ser rejîma kralî û nûkerên emperyalîzmê de gîhandîye xelkê:

"Kwa Wehrmachtî Elmanî ke etut her zerruwê xwîne?
Kwa Luftwaffe ew hêze neparêze merg çêne?
Kwa topî, kwa tankî, kwa ew stolî bê wêne?
Be carê gorê gum bû, liştê wek xwoyê bê ser û şwêne

Le layê ême helengûtin yekem hengawî zal bûne,
Le naw boteyî xebata tuwanewe her şertî qalbûne,
Le nûçdan û helengûtin niye bakî gelê Kurdan,
Wekû rêgeyê xebatî xwoyî şikanî toyî le la rûne"

Ji derveyê van di sala 1937'an de bruşora "El Ekrad we El-Ereb" nivîsandîye û belav kirîye ku heta îro jî qîmeta xwe ya wekî programek jî bo rêxistina peywendîya di navbera kurd û ereban de wenda nekirîye. Li ser vê, di eynê salê de ew dane "mehkemê".

Ji sala 1949'an vir ve wî çend şî'ir û çîrokên dîn nivîsandîye ku pîraniya wan heta îro nehatîne belav kirin.

Bi kurtî Îbrahîm Ehmed di edebiyata kurdî de nûnerek pêşeng ê rêbaza realîzmê ye û baştirîn nivîsarek nesrê ye li ser dema me ye. Hêviya min ew e ku xwendewanên hêja jî ditîna berhemên wî yên dîn bê par nebin.

Kemal Fuad
21/10/1971

1

Bi rûyê xwe yê lawaz û qirmîçî, di beşê pêşî ya otomobîlek de, di navbera şofer û jendermek zebellah de ew dabûn rûniştandin. Destê wî yê rastê li gel destê çepê yê jendirmê kelebçe kiribûn. Otomobîla wan jî hej û bi leq riya gelek hevraz û nişov a bajêrê "Ç..." girtibû ber xwe. Ew jî bi melhezên bêaram a wekî çerxê di serê wî de bizivire, lê bê ku ew çerx bi tiştê ve bigre yan yek ji wan menzerên wekî sinemayê yên li ser perda hijê wî û li ber çavên wî re derbaz dibûn diqçeta wî bikişîne, bi wî awayî lê hatibû. Asteng û zehmetiyên diyar û nediyar ên diwaroj û bûyerên nexweş û bîranînên ji eziyetên rojên borî teji, di serî de wek vizîniya dengê mêşên hîngvînê yên ber kewarê lê hatibû. Êş û arhanek serî girtibû, nedikarî çarek jê re bibîne û ne jî dikarî xwe ji destê wan xelas bike. Heta ew bi rê ketin, bi hejandinek tund a otomobîla wan ve, di eynika pêş şofer de, wî hêviyek dit. Gurc herdu çavên Kalê yên xweşik diqçeta wî kişand ku bi hemû endama xwe ve kêmtirîn salên zîndanê tesir lê kiribûn. Ew çavên bi sedan car di eynika rikurkirinê de dîtibû ne qet hîssek taybetî tê de colandibû û ne jî qîmetek taybetî dabûyê. Lê vê carê, tiştê ku di wê demê de pêwistiya wî pê hebû gihîşte dereca herî girîngtirîn, ku ew jî xwe nasîn bû. Lê di vir de ji bira wî ya derbeder qet firseta lêkolînek rêkûpêki

nedayê. Herwekî çavên navnişanek bin riyek şaşkiri pê bibîne, wek hukumdarekî birindar ku, di gelek kevin de, tiştêk hiştibe bê bi birê, berî hemû tiştî ew xwe nasîn vê pê da zanîn ku bi lez û pîrozî xwe bigihîne Telarê Blurîn a yadgar, yadgarê berî girtin û zindanê. Lê li vir jî ewqas bi xweşî jê re neçû serî, çunkî ciyek taybetî û demek diyar wek elektrîkê dilê wî giran dikir ku ew jî guherîna eynî cî û dem bûn ku di mudetê jiyana xwe ya zindanê de hewlê ji bira xwe birinê dabû.

Her çendîn nêzikî deh sal berî qewimî bû, lê li gel vê jî gelek bi ronî û vekurî dihatin ber çav û hişê wî. Ne herwekî serpehatiyek do qewimî be, ne bigre wekî qewimandinek ku di wê demê de li ber çavan biqewime:

Dem dema êvarê bû, li asîmanê aloz û tarî ya payizê, pele hewrên perş û belav dagirtibûn, ew mijûlê gogên jî herî (çamur) çêkirinê bûn. Li ser erdê jî belgên zer ên jî xwe bêzar ên payizê jî dar û beran diweriyan, bi gufe gufeke gelek bi tore, tuz û xubar dirapêçan û didan li ber xwe. Nav û navan re jî bêdengiyek bi elem, wek jî gufe gufê bêzar bibe, xwe li ber pozê pirebayê dida û kîp bêdeng dikir.

Di xaniyek biçûk li taxa "S..." li bajarê "Ç..." di odek sade, pak û xweş ku du pencerên mezin ên bi ser bahçeyek biçûk a hîn baş nehatibû rêkûpêk kirin û bi belgên zer ên payizê ve hatibû dagirtin, hemû eşyayên odê jî masek û du kursiyên hesin li gel eynikek çarçove dar a ku di koşek odê de hatibû danîn û nivînek ê li ser erdê raxistibû, pêkhatibû. Jinek xwînşêrîn li ser raketibû, jana eziyetê rûyê wê yê geş girj kiribû. Mêrê wê Lawe yê jar li ber serê wê rûniştibû, melulî jî çavên wî dibarîn. Gelek bi hişyarî û hîn jî wê jî wêdatir wek destê xwe ber bi pelê agirê ve bibe, bi destê xwe yê bi pirçê reş wê xew re dibir. Bê niqotandin çavên wê yên delalê xweşik jî bijangek şaş ê dirêj ê zivirandî pêk hatibû. Dema ku car û baran janê êrişê dibir li ser, wan bijangên zivirandî yên dirêj bi awakî hêdî

li ser çavên wê yên reşê sipehî hildida. Camêr bi dengê wek çirpîn nerim ji jina xwe re got:

"Gelek nema giyana min! Qasek din xwe bigre, va demek e, Nazê çûye. Mîmkun e dapîrok (maman) li ba xwe girtibe, yan mîmkun e li mal nebe, lê bigere. Bêguman niha di rê de ne..." Lê çî heye jinik nişana bersîva erê yan na dane ciyek, a guhlêkirinê jî jê derneket. Lê wisa diyar bû, ev gotinên han melûlî û çaverêwiya mêrê wê jî kêr nekiribû, çûnkî piştî wê wî bi awakî gurc got:

- Baştir ew e, ez bi xwe pê de biçim, ne ku derengtir biminin!. Dema ku jina wî van gotinên dawiyê bihist, bi dengê bilind ê ku jê nedihat hevî kirin û bi qêjîn got:

- Ne giyana min. meke, min tenê nehêle. Tu herî, ez ê ji tirsan din bibim.

Qasek bê deng bûn. Jinikê nefesek kêşa û bi berkenînek eziyet û ne ji dil ve, wek ku jî çavên wê yên reş hîn zêdetir dihat ditîn, heta lêva wê ya hişk a hêşîn zivirî, got:

- Min çend hez dikir kurek me bibûya.

Janê gotina wê di devê wê de birî, dawiyê nefesek kûr kêşa û got:

- Xwedê li me negre. gelek nexweş e, piştî evqas eziyet û janê ji me re keçek bibe.

Mêrê wê wek nû bi gotina wê bigihîşe, bi toreyek hişkî sar ve gotê:

- Kur çîye û keç çîye? Ez van gotinan gelek ji aqil û hişî te dîzanîm, wisa dixuyê jan û eziyetê serê te çeliqandiye, Gelo kengî ve tu bi vî awayî bûyî kevneperest?

Jinikê kir ku bi xavê lê mêrê wê destê xwe danî ser lêvê wê yê hişk û gotê:

- Bes e, tu bi Xwedê giyana min Kalê, bi van cure xeyalan dilê xwe neyxe eziyetê, li ba min her tu baş bibî û zû rizgar bibî, êdî kur û keç wek hev in.

Jinikê wek ku bi gotinên wî bawer neke serê xwe zivîrand.

Bi dengê bilind mêrê wê got:

- Bi rastî gelek di ser re derbaz bû. Tu tahm tê de nema. Ji tevan baştir ew e, ez bi xwe pê de biçim, ne wek ku em rastî tiştêk bën.

Jan û arhanê sanciya jinikê hîn zêdetir kir. Di dawiyê de çiruskek xweşiyê ji di çara wê de nehîşt. Diranê xwe yên bi lêvê xwe ve şidandî firseta qijîniyê nedayê. Xwîdan bi ser çav û milên wê de dilop dilop dihatin xwarê. Dilê mêrê wê givişîn, ketibû nav bêaramî, şerpezeti û dudiliyek tamam. Di odê de, wî dest bi çûn û hatinê kir ku zêdetir ev bi meşek luqluqiyê diçû ne piyasekirinê. Bi ser hev de jî li seeta bi diwar de hilawestî dinêriya. Ew ewqas bêsebir bû, nedizani ku ka gelo seet diçe yan di ciyê xwe de sekiniye. Wî dixwest tiştêk bike, çi tişt bibe, bi her nixê bikeve serî qeyî nake, bi mercê Kalê ji vê jan û ezabê rizgar bike. Lê qet di vê rewşê de nebû. Hingî diçû hîn zêdetir bi şaşîtiya xwe dihesiya, ku çawan Nazê şandibû bi pê mamanê ve û bi xwe neçû û bi firek siwarê erebek nekir û neanî. Niha jî nikare biçe.

Çawan ew niha biçe? Gelo ew ê Kalê çawan mal tenê bihêle û bi teniya serê xwe di nav eziyetê de bigevize û kes nebe dilopek av ji bike devê wê, mimkun e. Çi? Xwedê neke. Mimkun e, belê mimkun e bimre. Hey hawar Xwedê tiştêk wiha pê nekî. Serê wî teqiya... Gelek bi dax û şewitî ji bêdesthilatiya xwe re kir qijîn:

- Bi rastî ev jana han tişek bê cî ye û ne rewya ye. Teh Xwedê çi manek di vê eziyetdanê de heyê?

Jina wî ewqas bêtaqet bû, jan û eziyetên çara wê ya teji bi kul û derd wê ji xew hişyar kir û bi dengêk wek çirpîn gotê:

- Ne tu Xwedê, Camêr giyan, gotinên wiha neke. Çawan ji dilê te tê, tu gotinên wiha dibêji. Madem wiha ye, bûyîna însanek nahêje evqaz eziyetê? Na, giyana min, zû ber bi şaşîtiyê ve neçe, hatina însanek li dinê gelek ji vê jî zêdetir jan hildigire.

Mêrê wê ji nişka ve gotê:

- Mala bavê te neşewite, niha jî tu ji gotinên xwe yên bicî danakevî, baş e, de bixwe, xwe bigev-

izîne û jan bikêşe.

Bêsebrîya mêrê wê gihîşt wê derecê, êdî xwe lê negirt. Bîryar da, her çi diqewime bila biqewime, bi xwe biçê bi pê mamane, bi dengêk bilind got:

- Bêguman tiştêk bi serî de hatiye. Nexwo heta niha ew dihatin. Mala wan jî vir her çarîkek-bîst deqîqe ye. Ez ê bi xwe biçim û bi erebek wan binim û vegerim. Bi tu awayî niv seetên min pê naçe. Min şaşîti kir, dibû ez zûtir biçim, niha ez jî zû de vegeyabûm. Dengê xwe nîzm kir wek li ber xwe ve biaxive: Wiha ye, mirov di halê qewiminê de her jar e. Ji bo çi bi vi awayî serî li min gêj bû? Her bi tevayî ez kerr û kor bibûm. Min wisa zanî ku her tîk û tenê, ez û Kalê di vê dinê de hene. Yan di nav deryayek bêbinî de li me herduyan qewimiye. Qet ew cîranên me yên baş bi bîra me neketin, ku me jî kê re bigotaya, amade bûn bi xwe, jîn û keçên xwe ve, bîn li ba Kalê rûnin an biçin mamane li binê dinê jî be, jê re binin. Dengê xwe hinek bilind kir û got: Ez î niha biçim mala Mame Reşeyê cîranê me û keça wî jî bo muqetîya wê bişinim. A baştir ew e, diya wê bê, mumkun e jî mamaniyê jî bizane. Her çawa be, ew jî keça xwe şarezatir e, ew jî nebe yekek din, niv seetên min pê naçe.

Jîna wî xwest biaxive, lê mêrê wê guhê xwe nedayê û gotê:

- Xwedê li gel te be, ez ê niha vegerim.

2

Camêr bi lez ji mal derket, ket mala Mame Reşe de ku tenê dîwarek di navbera wan de hebû. Ne mêr û ne jî keça wan li mal bûn. Tenê jina xwe-diyê malê li wir bû, tika jê kir ku biçe li ba Kalêya jina wî ku li ber janê bû û heta ew jî biçe mamananê jê re bîne serguhî lê bike. Jinikê bi rûyek xweş ve, da xwe biçe agahdariya Kalê bike.

Ew jî bi keleşez ji kolana xwe ya teng derbaz bû. Dilê wî bi keser û xweşî, bi hev re, qulpik didan. Eva ji bo jan û eziyeta Kalê, ev jî, ji bo ew zarokê ku bibe. Bêguman mesrefek min a baş jî bi te ve dê bibe. Bi taybetî eger ji xwe kur be, divê şahînyek jê re bikim. Dixuyê ku xwe rizgarkirina ji destê kevneperestiyê giran e. Her gavek berî niha bû henekan bi eqilê Kalê dîkir ku kur jê re ji keçan baştir e, ku çî heye va bi xwe ji fikir bi wê dîkir ku eger kur be, şahînyê dê jê re çêke. Lazim e mirov ewqaz gazind ji jinan neke ku ji keçan zêdetir hez ji kuran dîkin. Çunkî bi xwe tahmkirine, dizanin jin, bi taybetî li ba me, çendin beşxwar, zorlêkerî û bindest e. Ji bo vê hestek adetî ye ku pê xweş nebe, kizina cigera wê ji beşa zêde kirinên bindestiya mirovatiyê be. Lê em, ên mirovên xwendewarên têgihîştî, ji bo çî? Serê xwe hejand û ji ber xwe ve got:

- Ji ber kerîtîya van fikrên min ên bêcî, şert be eger keçek ji min re bibe ez ê şahînyek ji ya ku-

ran xweştir jê re çêkim. Wî nefesek kûr kêşa û cara yekem çavên xwe li dorûberên xwe gerand. Ew ji koç û şeqaman ecêbmayî ma, ew kolanên êvarên din xelk tê de dimeşyan. Ji tevan ecêbtir ew bû ku ew xelkên bêser û bin tê de derbaz dibûn, di ciyê ber bi malên xwe ve bên hemû bi meşa luqluqiya goran ber bi Deriyê Serayê ve dimeşyan, bi awakî ku ew bi kelebezî û lezkirinê jî nedigihîşt wan. Yek ji nav wan derket ber bi jorê ve kişiya. Her ji dûr ve, ew bi serê xwe yê rût, kurtebejn û qelewiya xwe ve dihat naskirin. Xwedê xêr bike Tewfîq Xire yê casus bi vê lez û bezê bi ku ve diçe? Yan wekî seyê har bi pê kîjan nêçirê xistine?. Lê kes diyar nîn e ku heta nêçir be. Bêguman diçe hinek malên naskirî kifş bike û heta nivê şevê jendirme bavêjin ser. Serê te bi gora bavê te û yê axa jî. Ev çi ye, qet rê li ber naçe.

- Êvara te baş, kak Camêr. Lez bike mimkun e tu negihîjiyê.

- Negihîjim çi?

Tewfîq Xire bi berkeniyek neşirin û bi dengê bilind gotê:

- Bi birinc xwarinê, giyana min.

Ji ber rasthatina vî kesî bêmeymenet û pîs, pê lê gelek giran bû. Wî ev nişanek baş nehesiband. Bedbîniyek ecêb li ser rûnişt. Li milê aliyê Serayê ve dengê gurme gurman dihat. Qasek ew guh lê bû, gurmîna bijî û bimre ya hezaran deng, wek heresê çiyar dihate guhên wî. Bi rastî ev jan girtina Kalê te serxweş kiriye. Çawan di bîra wî de nemabû ku vê êvara han li ber Deriyê Serayê yek ji wan civîn û xwenîşandanan heye ku di bin serokatiya "Partiya Rîzgarî" de, di van çend mehên dawiyê de, dihatin meşandin? Ji bo gihîştina mala mamanê, nêziktirin rê û kolan ew bû ku li ber Deriyê Serayê re derbaz dibû. Lê wî çendîn nêzikahiyê li wê kolanê dikir, boşahiya xelkê yên li ser kolanan wî baştir tê digîhand ku di taqeta kesî de nîn e bikare xwe li wê heşametê bide û bi zû û rehetî bigihîje ew ciyê ew dike biçê. Ew se-

kinî û bi çavek şepûl li xelkê pêşiya xwe nêri. Te digot, di wê meydana mezin de, xelk wek daran daçikandine, lê ewqas jî bi hereket bûn ku, mirov digot, wek darên jî aliyê bayê şîmal ve bîn hejandin bi wî awayî ne. Bê bizanîn ka dê ew çi bêje, jî qêrîn û hawara çepkê lêdana xelkê dihat zanin ku dê kesek biaxiviya. Li gel vê jî, ewqas wextê wî tune bû ku guh bidê. Ew gelek bi lez bû.

Hingî diçû heşamet û boşaşiya xelkê li derûdorên wî zêdetir dibû, qasek bi ser de naçe ew jî dê bibe darek çikandî ya wekî wan. Lê ne. Nabe wisa li wî bê. Gelo Kalê ya li ber janê ku xwe givîşand û ezliyeta jankêşanê de ye û çaverêya vege-
ra wî ye, çend tesadûf dibe heta mamane jê re bibe kurek ciwanok jê re bibe. Çi ye? Qet ecêb nîn e. Gelek jinên koçeran hene ku di rê de zarokên wan dibe. Çawan dibe bila bibe, hewce ye ew biçe pê mamane ve û ew bi zûtirîn wext bi hev re vege-
rin mal.

Paşe paş ew vege-riya, her çi û çawan bû, bi hezar halan karî sed gavan paş de bê û xwe bigihîne tengavek. Şadî, hêvî û bêaramî wek pelên zêrîn di asimana dilê wî de vedidan. Lê çavgirtinek zêde pê ve nemabû ku bikare çend gavên bi serbestî bavêje, şîrqîn û teqîna şeştîran hemû giyana wî leri-
zand, ne wek jî tîrsan, zêdetir jî şepîrzetî û bêçariyê. Bedena Kalê hat ber çavên wî û çawan di odê de gevz dida xwe, girîngiya fermana wî û tarîtiya encama paşdemayîne, li ba wî bi sedan car ronitir bû. Bi hemû hêza xwe ve, ew ket banzdana ber bi serê wê kolana ku dikarî bi çend deqîqek jê derbaz be, jî bo hatina ser wê şeqama diçe mala mamane, lê mimkun e ew jî izdîham be. Baş e, çima neçe pê mamane din, lê kî dinase? Eger naçarî nebe, qey niha gerîna li pê xelkê ye? Dûr nîn e di vê têkelhevî û aloziyê de, Bacî Piroz jî li gel neyê, wek ku nasê çendîn sal a malbata xwezûranê wî ne, jî ber vî wext û zemanê derbed-
er bike. Bêguman, di rojek wiha de, mamane nas derî jî jê re venake.

Teqîna nû yên şeştîr û tivingan, zincîr û qeydên melhezên wî qetand. Ewqas bi ser de derbaz nebû, hisa tîrpîna piyên bi lez di pê xwe de kir. Dema ku ew vegeriya û li paş xwe nêri, dît ku beşek ji xelkê civînê yên hatî belavkirin di pê wî de ne, çend gav tenê mane ku bigihîjinê û jê ji derbaz bin û vê rîya tik û tenê ji lê bigrin. Çavên xwe kir erdê û hemû hêz û taqeta xortîniyê da li ber lingên xwe, lê hîs dikir ku xelk nêzikahiyê lê dikin. Ewqas tîrs li ser rûniştibû, bi awakî wisa dimeşiya, te digot qey ew xelkê pê de ji bo girtina wî yan ji bo kuştina wî pê ketibûn. Lê beyhude bû. Wî bi çavek bêhêvi lê dinêriya. Va hinek gihîştinê û dikin jê ji biborin. Şîrqîniyên şeştîran li nêzikî Silemandî ve dihatin û mirovek bi qêrîn û hawar ve li tenîsta wî ket erdê, nexêr birîndar ji yek û diduyan derbaz bûn. Serê xwe bilind kir ji bo li wî ciyî bigere ku şeştîrê cî kiribûn. Li ber percerek bin xaniyê kitêbxana gîştî de, yanî di koşa kolanê de serê jendirmek dihat xuyakirin. Bêtîrs wî lûla şeştîra xwe ber bi xelkê de kiriye û car û baran ber bi şeşamê ve gulan direşîne, vêca kî ber ket ew şans û bextê xwe. Qasek wê de jinek çipilê zarokek girtibû dlkêşa û bi qêrîn ket erdê. Şeştîr bê deng bû, jendirmê serê xwe bi ser de xwar kiribû û êdî nediteqand. Tu bêji, gelo kuştina jînîka bêguneh û hawara zarokê dilê wî şewitandibû? Yan jî hesaba problema di navbera wîjdan û bêwîjdanîyê dest pê kiribû, wisa diduliyek dihat dîtîn. Ewqas nêzikî wî bû, eger tabancek di destê wî de hebûya kasê serê wî radikir. Ne dizanî ev dijminatîya tund, dijwar û bêzept û rept ji ber wê zordariya bêhed û hesab û aşkera bû ku wî didît, an ji bo xwe rizgarkirina ji wê tîrsê bû ku êrişê li ser jîyan û encama wezîfa wî dikir.

Her çî dibe bila bibe, niha wextê lêkolînê nebû, ji neteqandina jendirmê îstifade kir û xwe qulupanî û gêrkirinê ve gîhand li ba wê diwara ku şeştîra jendirmê jê nedigirt. Lê wî hê xwe negîhandibû wî milê û bi xweşî û rizgarbûnê şa

bibe, dît ku jendirmek li ber dêza guniyên ku li ser banê mizgeftê û li hemberê kitêbxanê danîbûn û xwe li ber xwar dike û tenê nêzikî bist gavan di pêşiya wî de ye. Wî bihna xwe veda, nedizani ka dê çi bike. Biçûya li milê din şeqamê diket li ber nişana jendirmê li ber pencera kitêbxanê, paşe paş vegeriya heşamet û boşahiya xelkê lehiyek wisa rakiribû ku firseta paşde vegerînê nemabû. Wî bi tirs serê xwe hilda, li serbanê hemberê xwe nêri. Wî dît ku jendirmê lula tivingê ber bi wî de dirêj kiriye. Hemû laşê wî bû çav û ew ji li ber tivinga jendirmê bû ku mirina ji kûna lula wê di bizava dîtina wî de bû, nedizani dê çi bike, rûne? Biçe? Tu firsetek jê re nema. Her hiç. Her tenê ew jê hat û destekî xwe ber bi lula tivingê ve bilind kir, wek ku bixwaze li ber xwe bide alikî. Tirsê ewqas xwe lê nêzik kiribû, ji wî wisa bû ku destê wî digihîjê, yan her ji tirsan û ji ber şepirzetiyê bêsuur wisa dikir. Teqînek hat guhê wî û kip bêdeng ma, hestê germahiyek di laşê xwe de his kir, lingê wî giran bû û giran bû. Ewqas giran bû, çendîn taqeta wî heye da li ber xwe, lê feyde nekir. Dinya diyar û nediyar, di dorûberê wî de, di nav mij û muranê de, wek lula tivingê bi temami gewr, hat pêş çavan ku çiqas diçû, wek leza birûskê biçûk dibû, dema ku ew ji nema bi tevayî ew ji hişî xwe çû. Tenê tiştê di hişî wî re derbaz bû, rengê Kalê û daxa ku ji dilê wî derneket, hesreta pê negihîştinê bû.

3

Camêr bi van melheze û fikran gihîşt wir, navek re tevizînek wisa di laşê wî de hat xwarê ku bi yekcarî zincîrê biranînên wî qetandin. Êdî ji wir şûn de bi mat û xemgîn çavên xwe kir rê û heta gihîştin bajarê "Ç...". Ne ew menzerên xweşik û sipêhî yên lî ser rê û dirban li ber re derbaz bûn diqeta wî kêşa, ne asoyê biranînan jê re peyda bûn ku wekî girûfê risên aloz lêhatibûn.

Ew li ber derê dayîra asayîşê sekinin. Birin hîndûr. Piştî çend seetek nexweş a gelek bêzar, rêçên tiliyan û çend wênên wî girtin, navnişan, kar û navên çend kesê nas û xîzmên wî yên nêzik jê pirsîn û nivisandin. Tembîh kirin ku bê berî wan agahdar bike, nabe bi tu awayî ciyê rûniştina xwe biguhere. Bi vî awayî ew azad kirin.

Dema ew ji dayîrê derket derve, bahula xwe ya teneke ya biçûk ji destê xwe danî erdê, li derûdorên xwe nêrî. Yekem car, piştî deh salan, xwe bi tenê û bi nêzê serbestiyê û bê jendîrme di pê de û qeyd di destan de dît. Gelek bi nefesek kûr û dirêj hewayek paqij mijand. Berkenînek ne ji dil, qasî çavgirtînek, bextê wî yê reş û tarî ronî kir. Êdî bi xemgîn û bê aramiyek gihîştina Hêwayê kurê wî û Kalêya jîna wî hemû tiştan ji gîyan û hişê wî veşart. Heta ew guherînên zêde li ser cadde, xanî û dikanên vî milî û wî milî çêbibûn, ewqas piçek jî bibe diqeta wî bikîşînin yan guhê xwe bide wan menzerên renga û rengîn ên lî ber

bûn ku caran dilgirtirin menzere bûn li balê û wek rengê avabûna rojê kulîlk û binevşên biharê yên xweşik bi ser de rakêşabûn, serê xwe daxist ber xwe û çavên xwe kirin rê, bê ku tiştek taybetî tê de xuya bike, meşiya. Bi gurr û geşî ku qet ji laşê wî yê jar nedihat hêvî kirin, ew ber bi mal de diçû. Melheza wê matî, xweşî û geşiyê dikir ku bi nişka ve bi ser mal de bigre û bêxe dilê kur û jina xwe. Lê bêguman Hêwa wî nasnake û de xwe jê dût bigre, bi heyrî û rikoyî dê binêre vî mirovî han ku dike wî maç bike û destê xwe têke milê dayîka wî. Li ber çavên wî re derbaz bû ku Kalê bi dengêk nîzm û bi barîna hêstiran ve gazî bike. "Were, Hêwa giyan, ev e bavê te ye. Dê ka destê xwe bavêje milê bavê xwe, maçîkek bidê." Ew bi didulî û niv rizayî û ew jî bi coşî û xemek zêde ve nêzîkî hev bin. Hêwa destê xwe yên biçûkê nazîk bavêje li ser milan, ew jî devê xwe têke nav çavên wî, berî bikeve mijînê, têr û têr bihin bike. Lê Hêwa zarokêk biçûk nîn e, temenê wî deh sal e, bi hemû tiştî digihe. Bêguman dayîka wî jî ewqas behsa wî jê re kiriye dema ku çavê wî pê bikeve dê êrişê destê wî bike û maçî bike. Lê ne, ew ewqas guheriye, mîmkun e Kalêya belengaz bi xwe jî wî nas neke, nexwasma li ba zarokêk wekî Hêwa. Di vir de, ew gihişte ser wê kolana ku dibû vegere ber bi mala wan de, gelek req sekinî û di çiyê xwe de hişk bû. Mala çî halê çî? Mal li ku maye? Hat birê ku gelek mêj de pîsmamê wî Lawe jê re nivisîbû, jin û kurê wî biriye ba xwe û odek daye wan û xaniyê wan jî ji wan re daye bi kirî. Ji kiryê mehê du dinar jî jê re dişandin û ewî jî li xwe serf dikir.

Her ev birketîna han a ji nişkave di xeyala wî de be û qamê wî şikandibe, hêz û taqet di laşê wî de nemabe, dema ku ew paş de vegeriya, lingên xwe di pê xwe de kaş dikir. Yanî bi yekgihîştina hevûdu qet ew tahm û xweşî jê dernakeve ku van her şeş mehên dawî yên zindanê de xwe jê re amade kiribû û xeyalan li ser danîbû. Li ber çavên Lawe, jin û zarokên wî dê kengî rûyê wî bigre wan tiştan

bike û wan gotinan jê re bêje ku di dilê wî de lê didan? Qet.

- Tiştêk aşkera ye ku heta ez nikarim maçî ji bikim. Dê qey çî bike. Dinya her ew çend deqîqe nîn e ku yekem car tê de ye, piştî deh salan, çavên wan bi yekûdu dikeve, jiyanek dûr û dirêj pêşiya wan e, tenê Xwedê ji qeza bela û musîbetên dinê biparêze, lê gelek ecêb e, çawan ji bîra wî çûbû ku ew di wê malê de nemane. Berî çend salan bû, Lawe di namek xwe de behs kiribû ku Hêwa û dayîka xwe li mala wan in û bi hev re dijîn. Rast wî rîya malê girt û heta gihîşt ber mala Lawe. Piştî qasek bêdengiyê bi destek lertzok li derî xist. Piştî demek baş kurek heşt-neh salî derî jê re vekir. Dema ku çavên wî pê ketin, dilê wî avêt, tu bêjî ev Hêwa be? Bi rastî ihtimalek gelek nêzik e ku ew be.

Biçima wî gelek li wê wêna Hêwa diçû ku di zaroktiya wî de hatibû kêşandin, ew wêna nazdar, piştî gelek rîcayên Laweyê pîsmamê wî bi xefa desthilatdarên zindanê gihandibû destê wî. Ew wêna çendîn sal dema ku şev bi ser de dihat ji betanê lehêfa xwe derdixist û heta xewa wî bihata wextê xwe pê derbaz dikir û bi wê tîrêja geş a hêminê paqij ê çavê reş henekan dikir û tarîtiya zîndana xwe ya reş pê ronî dikir. Hin dinya tarî û şev bû ku dema ji xew hişyar dibû, cardin di nav betanê lehêfa xwe de baş dîveşart, ji ber wê ku wek wêna Kalê, gardiyanên hov ên zalim ên zindanê, di lêgerînek nişka ve nebînin û li ber çavên wî wek weşan perçe perçe nekin. Dê çendîn tesadufek xweş be ku Hêwayê gîyan yekem çareya naskirî be ku li bajarê "Ç..." çavên wî pê ketibe.

Zarokê, bi bêdengî, bi diqqet nêrin û ecêbmayîna "mîrovê" bi endazek perişanî, dikir deriyê li ser bigre û Camêr ji ji ber xwe ve digot: Hêwa! Hêwa! Zarok zêdetir zer bû û hingî diçû nişana tîrsê hin zêdetir li ser çav û rûyê wî digirt, bi taybetî dema ku di mirovê derî girtiye û nahêle pê ve bide. Bi dengê gelek bi tîrs nêzikî hawarê ve got:

- Tu ji bo çi naaxivî mamo, bêje, te çi divê.

Vê pîrsa han Camêr ji çengê şepirzayeti û mel-hezê rizgar kir, bi hêdika ve, bê ku çavê xwe ji ku-rikê bide alîkî, wî pîrsî:

- Kak Lawe li mal e?

Zarokê bi deng gotê:

- Ka ez biçim bizanim.

Bi tundi, bi hemû hêza xwe ve deriyê pê ve da û Camêr bi perîşanî û şermezari ji der ve hişt û bi xwe jî bi bez ber bi mal de hat.

Camêr, piştî dengê gurmîna derîpêvedana zarokê biçe guhên wî, piştî xwe da derî û mat û bê-deng sekini. Wî hez ji deriyên pêvedayî nedikir, ger ku ew ji derveyê derî jî bibe. Wîsa dixuya deh salên bendixanê, deh sal jiyana nav zîndana derî bi ser de daxistî, tesîrek xerab li ser hijê wî kiribû. Çend deqîqek bi vî awayî mayîn, li ba Camêr ji çend seetan derengtîr derbaz bû, tîrpîna rêveçûnek hinek giran nêzîkahiye lê kir û derî vekir. Laweyê pîsmamê wî, wekî deh sal berî niha çawan di cî de hiştibû her wisa sor, spî, kişt û rû geş bû. Di valatiya derî de sekini, tenê guherînek ku Camêr di ser û çavên wî de dît ew bû ku çend mûyên spî pekibûn cênîkên wî, ewan jî di nav mûyên reng xurmeyî de bi şermokî xwe dîveşartin. Lawe bi rûyek hinek girj ve lê nêrî û bi dengê bilind jê pîrsî:

- Ha bira te çi divê? Emrê te, daxwaza te?

Camêr bi ecêbmayî ma, bi berkenînek êş û elem ve ku tenê ji bo wê bû ku şermiya xwe jê bide veşartin, gotê:

- Kakê Lawe. çawan? Tu min nasnakî. Ez Camêr im. Wî hê gotina xwe temam nekiribû ku rûyê Lawe mîna pêlek şadiyê geş bû, bi dengê gelek kul û xem û daxwazek gelek bi xweş û girin ve gotê:

- Way Camêrî giyan. Li min bibore bi rastî min te nas nekîr.

Destên xwe kirin milê hevûdu û vî milî û wî milî hev maçî kirin. Lawe destê wî girt û bir oda

mêvanan. Bi awakî gazind jê re got:

Axir kekê min, nedibû tu me bi hatina xwe agahdar bikî. Çima bi vî awayî nişka ve dikevî mal de. Ev kar e?

Camêr got:

- Tu bi xwe jî dizanî ku mehê carek li bendixanê musaede dikin mirov name bişîne jî kes û kûsên xwe re. Min jî nivîsandibû ku ez ê di vê meha han de rizgar bibim, êdî bi temami min nedizani li ku û kengî dê min berdîn heta ku ez we agahdar bikim. Baş bû Xwedê rast anî, di vir de şansê min yawer çû ku wan bi xwe bê rîca û lava anîn li vir. Pişt re ger min bizanibûya jî min we agahdar nedikir ku hûn bikevin nav zehmetî û eziyetê û bên pêşiya min. Lawe gotina wî di devê wî de birî û bi berkenînek tahl ve gotê:

- Ne bavê min, pêşi hatina çî? Wîsa dixuyê, haya te jî dinê tune, ma jî tîrsa jendîrman kesek dewêre derkeve der. Mîmkun e jî deh kesan kesek ên ku te nas dikin li bajêr nemabîn. An ew hatine girtin û birine kirine zîndanê, yan lê xistine derketine çîyan. Li ser emrê fermandarê giştî nebe, nabe jî sê kesan zêdetir bi hev re bigerin, bi şev jî ji seet heştî êvarê û heta şeşê beyana sibê çûna derve qedexeyê. Li gel van tevan jî, van hemû fermanên nerewa tesîrê nekiriye li ser aktivîta eskerên azadikirina welat ku "L.A.N" jê re têt gotin. Kê mî şev heye neavêjin li ser bajêr û roj jî nîn e li kolan û koçan çend teqîn û narincokan neavêjin û ziyaneke zêde li mal û canê dijmin nedîn. Lawe van gotinan wek lomeyek gelek bi lez jî Camêr re gotin, lê wî bi awakî bêzarî jê re got:

- Tu carek dev jî van gotinan berde. Min ewqas van cure gotinan bihistiye guhên min teji bûye. Çima tu bangî Hêwa û dayika wî nakî, ev çî ye, mirov dibêje mêvanên jîna te hene, te ez anîme vir?

Lawe, wekî jî nişka ve gelek bi bêînsafî birînek wî bê kolandin, rengê wî bizirî, gorizî, eş û arhaneke bi eziyet bi laşê wî de hat xarê, lê dema ku serê xwe hilda, dit ku çavên Camêr melûl bûne,

xem û hêvî jê dibarin. Her çendin hêz, qudum û taqet di giyana wî de hebû da ber xwe, ji bo ku bikare çirîskek ronakî û xweşiyê bixe ser rûyê xwe, lê gelek zû pê hesiya ku ev hewildan û berxwedana wî beyhude ye, bi awakî zîrekî gurc destê xwe avêt çimikên gotina Camêr a dawiyê, gotina wî tesdîq kir û bi dengê bilind ê lertzok ve jê re got:

- Malek cîranên me mêvanê me ne, ca ez biçim çarek lê bikim. Lawe dema ku ji ba Camêr derket derve, nefesek baş sitend, di salonê qasek sekini ku heta hinek reng û rûyê wî bîn bi ser hev, pişt re çû oda zarokên xwe. Xeberê hatina Camêr gihand wan û ji wan re got ku ji wan re çayek çekin û xwarinê ji ji bo herdukan amade bikin. Hemamê ji ji bo Camêr germ bikin. Qasek çavên xwe li odê û ser û çavên zarokên xwe gerand, hişê wî ewqas mijûl bû ku tişteki jê re baş nedihat xuyakirin, nedîzanî ka dê çiqas bi vî awayî bimîne, eger jina wî negotibûya:

- Madem wisa ye ka ez biçim xêrhatiniyê pê bidim û bangî vir bikim, ji bo çi li diwanxanê be. Her dibû di serî de bihataya vir, ma ew xerîb nîn e, kî ji me heye ku jê şerm bike?

Lawe, wekî ji xew hişyar bibe, ji jina xwe re got:

- Ne neçe. Tu neçe. Were carek ez gotinek ji te re bêjim, wê çaxê ez ê bi xwe biçim binim vî milî. Jina xwe da aliyek, çend gotinan çirpande guhên wê û ber bi oda mêvanan ve çû.

Dema ku Camêr bi teniya xwe di odê de ma, li gel wan hemû dax, xem û melhezan ji nekari diqeta xwe ji raxistin û navmala ciwan û rêk û pêk a giran a derûdorê xwe bide alikî. Di dilê xwe de digot: Bêguman niha halê Lawe gelek baş e, ez ji tûşî wê muşkilê nehatibûma niha hal û malek min a baş hebû. Lê wisa dixuyê min nedikarî, ez wek Lawe bibim, ew zîrek bû gelek bi zû xwe ji bend û bayê mamostayetiye rizgar kir. Gelo niha bi çi mijûl e? Ger ez ji nehatibûma girtin û di wextê xwe de xwe pêş bixista, niha mehaniyek min a baş hebû. Ya herî ecêb ew bû ku min dihesiband ku ez

ê bêm ser serwet û waridata bavê xwe, heta niha min qet bi wê yekê nefikiriye ka gelo ez ê bi çi bijîm. Ji xwe memuratiye ew qet, li gor baweriya min quruşek nake. Xema dîtina Hêwa û Kalê hemû tiştêk ji bîra min birîye. Bi van xeyalan cardin hat li ser behsa Hêwa û Kalê û cardin hemû tiştên ji birê çuyî, bi bir anî û aramiyê li ber birin.

Dema Lawe hat oda mêvanan, dît Camêr destê xwe li pişt xwe alandiye û wek banz bide di nav odê de tê û diçe. Li ba Camêr wisa bû ku Lawe çûye li ser mêvanê xwe yadest bigre û wî bibe milî dîn an kur û jina wî jê re bine vî milî. Dema ku dît bi tenê vegeriya, bédeng li ciyê xwe rûnişt. Wî berê xwe da Lawe, bi dengê bilind -ku ne rêk û pêk û bê cî hat gohê wî jî- got:

- Gelo tu ji bo çi çuyî milê dîn? Te ji bo çi zarokên min neanî, ez xwe lê nagirim heta ku mêvanên te biçin.

Lawe ji gelek bi hişyarî, lê bi rengêkî zer, dengêkî bilind ê lertzok got:

- Carek tu rûne kekê min, bîhna xwe vede, em ê nan bixwin, xwe bişo û rakeve vêca..

Camêr bi hêrs gotinê di dev de hişt û got:

- Bihndana çi, nanxwarina çi û razana çi? Ez ji bo van tiştan nehatime vir, ez Hêwayê xwe dixwazim. Hêwayê kurê xwe. Ez dixwazim wî bibînim. Ewî bidim ber himbêza xwe, têr têr maçî bikim. Ji nişka ve deng lê hat birin, girinê gewriya wî girt û wek hêviyê jê bike got: Giyana min, kekê Lawe. Henekan meke, dilê min ewqas birin e, bi benikên zirav ên rizî hevgiirtiye, ez li ber van cure henekan nadim, wisa dixuyê dinê wêran ji bibe, tu dev ji henek û laqirdiyên xwe bernadî. Zarokên min li ku ne, bangî wan bike. Ji xew, ji xwarin, ji hemû tiştêk dinê hesreta wan, biriya wan û hez bi dîtina wan dikim. Her çendin ev êrişa Camêr a ji nişkave dilê Lawe givaşt, lê xwe girt û bi hişyarî jê re got:

- Giyana min, wisa dixuyê, tu baş bi gotina min negihiştî yan min nekari ez baş te bi rastiyê big-

ihînim. Mesele henek û laqirdî nîn e, Hêwa û dayîka xwe li vir nîn in, ji ber vê min ew neanîn ba te.

- Ê baş e, li ku ne, çûne mala kî? Bişîne pê wan ve.

- Va ji mehek zêdetir e çûne gundê Gulan mala xaltiya xwe.

Camêr bi qêr got:

- Baş e niha çare çî ye? Ger wiha be, ez nikarim bibînim?

- Çare tenê ew e ku wek min ji te re got, wisa bikî, nanê xwe bixwî, xwe bişoyî û rakevî, serê beyana sibê em ê yekî bişînin pê wan.

- Dibû te ji wan re bigota, ma qey ew ewqas gêj bûn, bi taybetî ku wan dîzanî, ez ê vê meha han ji zîndanê derkevim.

Her çî û çawan be niha çare nîn e, hewce ye, ez biseknîm heta sibeyî. Lê beyana sibê, ez ê bi xwe biçim pê wan.

Lawe wekî ku reş û muranek wî bigre, piştî demek baş, got:

- Ez qet bi başî nîzanîm ku tu bi xwe di pê wan de biçî, dinya aloz û têkel e, tu bi xwe jî vaye tev li ser hev du roj e ji zîndan rizgar bûyî. Xwedê neke, toşê belayek bê, vê carê dê tu bi serê xwe ve tê de biçî.

Camêr qasek bêdeng bû û serê xwe hejand û got:

- Tu rast dibêji, ji xwe ez nikarim bi bê agahdarîkirina dayîra asayîşê ji ciyê xwe bileqim, ji bilî vê. Xwedê dizane ka ew musaeda min dikin an na. Baş e, kîjan xêr e bila ew be, çare nîn e, tu yekî bişîne, lê bi zû, tu dixwazî niha de bikeve pê, belkî bi şev bikeve rê.

- Ey giyana min, min ji te re got, bi şev çûyîna derve qedexe ye. Gazîno û çayxane nîn in û mirov nikare kesek bibîne. Ji derveyê vê beyana serê sipê berî seet şeşan kesek nikare ji mala xwe derkeve derve.

- Tu rast dibêji kak Lawe, gotina te ye, li min

bibore, bi rastî xem û bira Hêwa wisa li min kiriyê, agahê min bi tu tiştêk nemaye. Lê giyana min, sibeyî zû yekî baş bişîne pê wan. Bavo, ew çiqas dixwaze tu du ewqas bidê, ez şûnde didim, her wî mêraniyê ji me re bike û zû biçê û zû wan bine. Wan tenbîh bike ku ew li rê, li tu ciyê nesekinin.

- Perê çî kekê min? Tu şerm nakî, navê peran tîni. Carek hemû bi ser hev li vî karî yek-du dînar naçe ku qet kemalek wî nîn e, derveyê vê, ger em bi ber te de hezar dînan serf bikin cardin em di bin qenciya te de dernayên, te di riya welat de dest ji jiyana xwe berdaye, zîndan dîtîye û bi salên salan te ji mal û zarokên te dûr xistine. Te ji xweşî û azadiyê dûr kirine. We serê me bilind kiriyê. Ji derveyê vê, tu pismamê min î, kes û kusê min, perên min ji kî re ye, eger ji te re nebe.

Camêr bi awakî şermezari gotê:

- Baş e bavê min, tu bi xwe çawan baş dizanî wisa bike, sipas.

Lawe bi berkeninek şewqet ve got:

- Dê baş e, ka ez carek biçim binêrim, gelo ji te re şiv amade kirine yan ne? Ez gelek birçî me, bêguman tu jî.

Gelek bi ser de neçû, Lawe vegeziya ba Cemêr, hinek bi şermokî ve jê re gotê:

- Mixabîn şîva me layîqê meclîsê nîn e, tenê hinek xwarina jî nivro de mayî heye, lê min ji wan re got hêkerûnek jî ji me re çêkin û di oda xwe de ji me re deynin em ê li wir bixwin. Zarok jî li wir in, hez dikin te bibinin.

Gotina zarokan li ser Camêr, yekî wek kew ji destan firî be bi wî awayî tesîr kir, piştî bêdengiyek dirêj, vêca hat birê ku divê bixîve, wê çaxê jê re got:

- Hêkerûn ne pêwîst bû, malhaziriya hebû, bes bû. Tu bi xwe dizanî her di berî ve ez ewqas çil nebûm, di zîndanê de jî ewqas fasulyên spî, pîvaz, xwarina şeliman û nokan dan me, bi kêmasî ber hemû xwarinek re cardin ew hebûn.

Dema ku çûn şiv xwarinê, du jin û çar zarok di odê de bûn, wisa dihat xuyakirin ku jinan xwe ji bo xêrhatina Camêr amade kiribûn, bi ber ve rabûn ser piyan. Jina Lawe bi dengê aza û berken û jina din jî bi dengê şermokî, xêrhatinê "kak Camêr" dan. Çar zarokên wî jî, yek ji wan şirmij bû û di dergûşek de dirêj kiribûn û li gel du keçên heşt-neh salî laqirdiyan dikir. Zarokê çaran jî ew kur bû ku di dema derivekirinê de Camêr wî şubhandibû Hêwayê kurê xwe. Ew jî bi dudilî û şermokî ve ber bi mamê xwe Camêr ve çû û destê wî maçî kir. Paşde vegeriya ba dayîk û xaltiya xwe, ku ew bêdeng jî dûrî wê cîyê Lawe û Camêr jî bo nanxwarinê rûniştibûn, li dorê semawera zer bûn. Yek ji wan pufê semawerê dikir û ya din jî şuşan li ser sîniyê rêz dikir. Lawe yek bi yek navê zarokên xwe ji Camêr re got, vêca wek henek got:

- Ji xwe pêwîst nake, Nazdara xêzana xwe û xwişka wê Behiya bi te bidim naskirin?

Camêr dema ku navê Behiya seh kir, wek tu ta-sek ava sar di serî de bikî, çawan ew Behiya şûx û şeng a wek pelên gulê bi rûmet ku piştî deh sal mêrkirinê jî sipehiya bajêr dihat hesabandin, ketiye vî halî û çavên wê çûne kort û wek iskelet çerm û hestî maye.

Camêr nekarî xwe û hêdika ve ji Lawe pirsî:

- Erê bi rastî ev çima wîha li Behiya hatiye?

Lawe bi serhejînek ve gotê:

- Eger bê'ar nebûya, ew evqas jî nedima. Da vêca em nanê xwe bixwin pişt re ez ê behsa wê ji te re bikim. Ez naxwezim ji niha de dilê te biêşînim. Dema ku em biçin oda te, her li ser piyan, ez ê behsa Behiya ji te re bêjim, çunkî wisa dixuyê tu acizbûyî û xewa te tê, derveyê vê hewce ye, berî raketinê, tu xwe bişoyî.

4

Piştî nanxwarinê ku Lawe bi zor jî be, nekaribû Camêr bide axaftin, ew rabûn. Lawe, Camêr bir û oda wî da nişan, li ser piyan behsa Behiyayê jî jê re got ku çawan di xwenîşandaneke niştîmanî de kurê wê yê yekane hatiye kuştin, bavê wî yê kal jî agirê cîgerê dikeve pêşira wî û diçe emniyetê kurê xwe bipirse. Dema ku ew digihîje ber deriyê emniyetê dibîne xelkekî zêde yên wek wî diçin jî bo dîtî û wergirtina laşên kes û kûsên xwe. Hemû li ber deriyê emniyetê ya girtî de disekinîn. Gelek bi ser de derbaz nabe, derî jî wan re heta serpişt vedikin, dema yekem kesî dawiyê jî derbazî hindûr dibe, derî xirp bi ser wan de digirin û her yek jî wan sê sal hukum didin wan. Berî beyana sibê, berî ku xelk jî xew hişyar bin, bêdeng û his dişînin zîndana "N...". Mihîyê Awel -zavayê min- gelek bi ser re derbaz nabe li ber eziyet û işkenca zîndanê nade, salek di benditîyê de derbaz dike û pişt re emrê Xwedê bicî tîne.. Tu bi xwe jî dizanî, ew kesî roj peyda neke, nikare bi şev jî bixwe, vêca ev çend bûyer û eziyet bi serê Behiyayê de hatine, gelo ecêb nîn e ku hê hestiyê wê jî mane? Kekê Camêr. Qet nepirse ka ev xelkê han di çî halê de diji, kesek xwediyê serbestî, jiyân û namusa xwe nîn e, bi durûyî nezane ku ez bêjim; hûn ên bendixanê jî me yên der ve azadtir û dilhêmintir bûn. Tu bawîşkan didî, xewa te tê,

xwe bişo û rakeve. Şeva te baş.

Camêr gotê:

- Ji te re jî..

Lawe çend gav dûr ket û vegeriya û jê re got:

- Ev çi ye, tu dibêji ez serxweş im. Min hemamê jî nişani te neda. Ew a kêleka wê oda hemberî te ye, va ez lamba rê jî vêdixim ku tu şaş nebi. Ji ber germiyê xew re neçî, ji ber ku tu gelek aciz bûyî. Min gelek dirêj kir, bawîşk tên te. Ji bo çi tu xweşûştinê nahêlî sibê?

Camêr got:

- Ez qurbana te bîm, dev ji min berde, ez ji xwe ji xweşûştinê bêzarim, ger ez xwe niha neşom heta du hefteyên din qet nayê bi bîra min, niha ji hemû deman baştir e, dema ku ez bi serê sibê rabîm wek nû reh di min de bê ez ê wisa bîm. Bi dengê gelek şad û hinek bilind bang lê kir. Giyana min, Lawe, sibeyî mesela Hêwa ji bîra te neçe.

Lawe jî bi matî ve gotê:

- Înşallah!

Dema Camêr deriyê hemamê vekir, ecêbmayî ma. Di temamî giyana xwe de di hemamek wiha de xwe şûştin deyne cîyek, her çavên wî jî pê neke-tibû. Hemama spî ya biriqandî, wekî ku sehkiribû kesên xwedî warîdat vê hawuza han teji av û bîhnên xweş dikin û vêca xwe pê dîşon. Qet tu carî ketibû birê ku xwe di hemamek wiha de bişo. Destê xwe da sarî û germiya avê û perşên ava sar di ser û guhên wî de hatin xwarê, musluxa ava sar hinek girt û hêdî hêdî bi wasita musluxa din ava ji herdu musluxan dihat kir qayîde û xwe lê girt ku teji be. Xwe tazî kir, piştî çavgerandinek li ser pêjgîrên rengareng ên daliqandî, şuşên bîhnên xweş û hemû cur sabûnên xweşûştinê, lingê xwe kir nav hemamê, piyê wî şemitin û bi ser pişt ket navê. Hinek arhan ji çok û enîşkê wî hatin. Pişt re wî xwe di nav ava germok de dirêj kir. Dema ew bi xwe hesiya, ji hindurê dilê xwe ve axînek kêşa û di dilê xwe de got: "Xwezî Hêwa û dayîka xwe jî li vir bûna, bêguman hemû ezîyet û cefayê bendixanê dê

bi maçîkek wan ji bîra min biçûya. Dê neyse gelek çûye û kê maye. Xwedê tu qeza belayê nede, du rojên din li vir in." Wi sabun û lêfikê girt destê xwe û ket xweşûştinê. Xweşûştina hemama ji motifên rengareng hati duruskirin û ava germok a ji duşê derdiket, dema ku li bedena wî diketin, xweşûştinek anî birê.

Deh sal berî niha dema ku girtin heta sê mehan îmkana xweşûştinê nedanê. Ew ji ketin gilî, gazind û grevan û heta dewlet mecbur ma ji panzdeh roj carek îmkana xweşûştinê bide wan. Ji bo ku Camêr dema xwenîşandanê de hatibû birîndar kirin, yek ji wan serokê tevgerê yê mezin hesabandibûn û di hucrek yek kesî de digirtin. Vêca ket birê çawan rojek yek ji wan gardiyanan derî lê vekir û jê re got ku rabe ji bo xweşûştinê xwe berhevî bi ser hev bike. Ew ji ne kincek wî yê paqij û ne ji jî bilî pêjgîrek qirêjî gemar pê ve xwediyê tiştêk bû. Dema ji hucre tari derket der ve, heta demek dirêj çavên wî li ber tîrêjên rojê venebûn û ji ber vê, bi awakî korî bi pê dengê piyên gardiyanê pêşiya xwe ketibû. Gelek bi ser de neçû bi tundî deriyek vekir û li ber sekinî û heta ew gihîşte ba deriyê. Dema ew gihîşt ba derî, dehfek lê da, lê şansê wî hebû, di ciyê bikeve erdê li mirovek din hindur de sekinibû ket û herdu bi hev re ketin ber diwara çinko. Gardiyan ji wan re got: "Xwe tazî bikin". Pişt re hevalek wî ji hat eynî tiştî got û mirovekî din ji avêtin hindur. Vêca ji wan re gotin: Eva hindur ji we re, dê hûn hersê bi hev re xwe bişon. Heta pênc deqîqan divê hûn xwe bişûn, çunkî girtî gelek in û hemû bi ser hev sê hemam hene.

Derî bi ser wan de girtin û ji wan re gotin ger heta pênc deqîqan hûn xwe neşûn em ê we rût derêxin derve, pişt re nebêjin hukümet zalim e û gardiyan kafir. Webalê we li sitoyê we.

Girtiyên din ku wîsa diyar bû ji Camêr destsi-viktir bûn, cilên xwe yê qirêj bi xwe re anîbûn ku bişûn, bi naçarî cilên xwe dan milek û hersê ketin hemamê. Hemam, ji çar diwarên çinko pêkhatibû,

çimento rijandibûn binî, bîdonek mezin a qîrê teji av kiribûn, bi mili din ve di binî de agir vêdike. Tenekeke neftê jî teji ava sar kiribûn, ji hersêkan re jî qutiyek penîrê ya vala danîbûn ku bi wê av bi ser xwe de bikin. Ji ber lezkirinê nedizanîm çi bikin. Yekî jî wan destê xwe kir nav ava bîdonê û bi şewat paş de kêşa. Qet tiştêk di hemamê de tune bû ku li ser rûnin. Çimento jî ewqas germ bûbû nedikarin xwe li ser ragirin û çawan xwe bişûn û çi bikin? Di dawiyê de wan ava sar a di teneka neftê de hinek rijandin ku ew jî şiletên bûbû. Du-sê qutî ava germ kirin li ser û ketin xweşuştinê. Hersê bi hev re di eynî wextî de destê xwe dibirin qutiyê ku av bi ser xwe de bikin. Pişt re kirin dor û heta kef bi ser û guhên wan de hat xwarê. Ava binîya tenekê ewqas germ bûbû ku Camêr nediwêriya bi serê xwe de bike. Ew di wî halî de bûn, hê destê xwe bi laşê xwe nedabûn ku bihna xwîdan û qîrêjayê insan gêj dikir, ji nişkave gardiyan bi qamçiya xwe ve ket hindur û kir qêrîni: "ev çi ye, we hê xwe neşuştîye? Dê yallah derên ji derve xwe zuwa bikin". Dema ku wî nêrî, yek jî wan (Camêr) hê ser guhên wî bi sabun e û dike bi destên xwe ji xwe paqij bike. Nişka ve, wî dest avêt teneka ava germ û bi carek ser de kir, ji ber êşa şewata sermil û guhên xwe, qijîniyek wisa ji Camêr çû, gardiyan dest bi qehqeha pêkenîne kir. Bi qamçî, şeqam û dehdanê ve hersêyan kirin pêşiya xwe, xistin odek sar. Di hindur de dîtin ku sê bedbextên din xwe tazî kirine û bi rûyek xweş û geş li benda xweşuştinê ne. Camêr bi sermil û guh şewitî, anîn ciyê wî. Piştî vê şewatê melheze dikir, eger ji vir şûn de dema ku dora wî ya hemamê bê, hersê yên ku bi hev re dikirin hindur yekûdu bişon. Lê karbidestên zîndanê her zû bi vê yekê hesiyan û bîryar dan ku ji vir şûn de her car sê kesên nû bi hev re binin xweşuştinê. Li gel vê jî, girtî guh nedan vê plana bendixanê û her li ser riya xwe meşîyan, lê çi hebû yên wisa hebûn salê carek dora xweşuştinê nedihat wan.

Camêr di nav ava germok û di hemama kaş a mala Lawe de ew hemama xwe ya zîndanê bi bir anî. Wî nefesek kêşa. Piştî xwe zîwakirinê, wî cilên xwe yên kevin li xwe kir û rabû çû ciyê xwe yê raketinê. Ewqas mest bû her tenê xwe kir nav ciyê xwe, êdî bê ku hay ji nerm û hişkiya nivînê xwe be, xew ket çavan.

Hîn dinê niv tarî û niv ronî, Camêr ji xew hişyar bû. Berî nehat bi birê, ew li ku raketîye, li derûdorê xwe nêrî û bala xwe da odê, vêca hat birê ku ew li ku ye.

Dema wî dît hîn zû ye, lehêf kêşa bi ser çavên xwe de. Va deh sal bû ku yekem car bû, ew di nav nivînek wiha nerm û xweşik de radiket. Gelek lê xweş dihat ku rakeve. Lê ji nişka ve tiştek di mejiyê wî de vizîni kir û bi tundî lehêfî li ser çavên xwe da alîki. Va ye nêzîkî deh salan bû ku di vê seetê di nav ciyan de nebûbû, niha dema hejmartinê bû, pênc pênc wekî pez di hewşê de pêşiya fermandarê zîndanê de rêz dikirin, niha ji wek ku havriyên wî rêz kiribin û li ser piyan didan sekî-nandin. Hey çi kafîrbav bûn. Carên wisa hebû seetek zêde wî xelkî bi wî awayî dihiştin, bê ku yek biwêre rewşa xwe biguhere. Wey li halê wî yê xwe şaş bike, destê xwe deyne erdê yan rûne. Gardiyan bi qamçî, şeqam diketin ser, bixwe li kuyî te diêşe.

Camêr di van cure melheze û fikirkirinan de bû, Lawe bi hêdika ve deriyê odê vekir, dît ku camêr hişyar e, ket hindur û got:

- Roj baş kek Camêr, tu hişyar bûyî? Em zû de ji xew hişyar bûne, lê min nexwest te hişyar bikim, min got acîz bûye bila rakeve. Dê ka fermo rabe em herin xwirîniya xwe bişkinin.

Camêr ket pê çûn oda nanxwarinê, li ber çayê re vê axaftina han kir:

- Ez jî demeke hişyar bûbûm, lê ez şevê baş raketim, heta sibê min xwe tev neda.

Lawe got:

- Wisa be haya te ji teqîn û tuqîna îşev nebûye.

Dengê teqîniyê ewqas nêzik bû, dûr nîn e hêzên "L.A.N" avêtibin ser bajêr. Vêca Xwedê dizane eskerên dewletê de iro çî ji xelkê bikin. Bêguman kuştî, birindar ji herdu milan û ji bêterefan ji hene. Dema ku teqîn tê sekinandin eskerên dewletê wek gurên har dikevin nav bajêr. Carek li ba wê taxa ku teqîn dest pê kiribe wey halê wan, çî mirovê bi nav û deng tê de mabe ku heta niha nehatibe girtin an xwe nefiroştibe dewletê, hemûyan digrin û dest datînin ser wan û ji navçe dûr dixin. Ji xwe ku qewanên fişengan li ber deriyê kî bibînin, ew bi ser û mal, tê de diçe. Di meha borî de ku di taxa "S..." de lêgerin çêbû, bê-talih û bêşansi di mala Marifê Reşê xezûrê Afrasya yê xalê min de kevne tabancek qerebîna ya rîziyê jengarî ya ji dewra Teqyanûs (Deqlanûs) de mayî, ditin. Bi bêpîrs û gotin Nizarê kurê wî ku tekanê malê bû, girtin û hukmê heft sal zindan danê. Dema ku avuqatê wî ji mehkema orfî re dibêje, ev tabanca han a jengarî kêrî tiştek nayê û qet zera- rek jî pê çênabe, her tenê bi nav tabance ye. Sero- kê mehkemê jê re dibêje: Rast e, gotina te ye, ji xwe me jî di ciyê îdamê de heft sal cezayê zindanê dayê û dev jê berda. Ger em tabanca jî dar çêkirî ya listika zarokan jî li ba yekî bibînin, her em hu- kum didinê. Çunkî nişana hez jî çek kirin û bikar- anîna wê ye ku ev jî mezintirîn metirsiye li beram- berê hebûna desthilata hukumetê. Ji wê rojê şûn de avukatê wî newêre biçe ji îdara orfî yan jî tu mehkemê pîrsa wî bike. Ji wê rojê vir de bi bê serşûnî kes nizane bi ku ve birine. Malîk li wan wêran kirin û jin û zarokên wî ji birçiyên pena bi- rin ber mala bavê xwe ku divê pariya devê xwe tê- kin devê wan. Dayîka Afrasiya jî çû mala pîsmamek xwe li gund. Min gelek jê hêvî kir ku ew bê mala me, nehat. Wê got, çavên min ba ranagire êdî di wî bajarî de bisekinim. Êdî tu bi xwe jî dizanî ka Afra- siya xwedî bir û baweriyek çendîn kevneperest bû. Ne niha ku temenê wî jî çilan derbaz bûye, di dema xortîniya xwe de jî ku em hemû kêman

zêde têkeli tevgera welatparêzî ya wê demê bûbûn, wî henekan pê dikir. Belavok belavkirin, civîn û axaftina me ya li ser rewşa welat, tiştek bêfeyde û zerar dihesiband. Wî siyasetê karê mirovên mezin hesêb dikir, yanî ew ên ku di îşxalkirina welatê me de delal û cambazên emperyalîzmê ne. Wê demê û niha jî li ba wî wisa ye, li dijî rabûna hêzên pîrrçek ên xwedî top û firokên emperyalîzmê, xwe bi xwe kuştin pê ve tiştek nîn e.

Camêr gotina Lawe di vir de birî û got:

- Giyana min, tu carek dev ji van behsan ber de, gelek wextê me heye ku em van axaftinan jî hev re bikin. Rabe here di riya Xwedê de yekî şareza û baş peyda bike, bişîne pê wan.

Lawe bi nefeskêşanek ve gotê:

- Ez bawer nakim em bikarin iro tişteki bikin.

Camêr bi hêrs got:

- Çawan? Çawan em nikarin tiştek bikin? Te bi xwe şevê soz neda min ku beyana sibê yekî bişîni? Giyana min, evqas terkexemî neke.

Lawe bi awakî hişyar got:

- Rast e, min soz dabû te, lê min çî dizanî şev dê êriş bê ser bajêr.

Camêr bi toreyî got:

- Heqê êrişanîna li ser bajêr çî ye li ser karê me?

Lawe got:

- Giyana min tu bê sebeb xwe nexe tengiyê, ew şeva ku êriş tinin ser bajêr, bi roj nahêlin teyr ji bajêr derkeve, ew li gor xwe bi pê êrişkerên şevê digerin ku li ba wan wisa ye, ew teyr in û bajêr jî qefes e, riya derketinê tê de nîn e.

Camêr axîniyek kêşa, got:

- Dîbû min bîzanîbûya ku ez xwediyê wî bextê nîn im ku bi berdana xwe dinê biguhere û bibe cennet. Ew bextê reş ê bêah û mîta tûşî deh sal girtin û malwêranîyê kirim, niha jî li ser eniya min wek daxeke kolandî ye.

Lawe xwest dilxweşiyek bidê, bi tebessumek zorî got:

- Ev axaftinên han ên pûç û vala çi ne? Maneya çarenivîsê çi ye, eger benîadem bi bûyîna xwe re hemû bûyer û qezî li ser eniya wî hatibe nivîsandin, êdî maneya hewl û xebata jî bo têkoşinê çi ye û bi kêrê çi tîn? Camêr gotê, hewl û xebat jî bo têkoşinê her me digihînin wê derece, paye û cîyê ku di çara te de hatine nivîsandin. Bî-nêre çendîn hezar, mîlyonan xelk tê dikoşin û hewl didin, lê çi heye, nan jî bi destê wan nakeve. Gelek jî hene çi hewl û xebatek bi wî awayî jî nakin, lê tu dibêji pere bi ser wan de dirije. Çavê xwe bi ser xwendekarê hevalên me yê dibistanê de bigerîne û bizane ka çend jî wan gihîştine wê derecê ku mamostên me çi payên bilind bi zîrekiya wan didan? Li milî din, di yekem, duyem û sêyemê hemû salên xwendina me de. ewên tîral, gêj û mêj bûn ku cîyê henek û qeşmeriya hemû kesan bûn, bizane çi di meydana kesp û karê aza de û çi jî di meydana memuriyetê de, xwediyê çi ci û payekî xuyayî ne, wek ku di xewnên şevan de bi bîr û hişî wan bi xwe de jî nehatiye.

Lawe piştî demek kurt got:

- Ya rast be, ev cur gotin û axaftin nakevin mejiyê min. Li ba min, bextiyarî yan serkevtin, berê hemû tiştê ser meşîna hewildanek bi rêk û pêk û ber bi armançek ronî û zelal a di riya xwe ya taybetî de ye ku ew tişt jî aliyê xelkê û mirov bi xwe de hatibe qebulkirin.

Camêr nefesek sar kêşa, got:

- Li hember bext û şansê raya te çi dibe bila bibe, qasî misqalek li ser min tesîr nake, çunkî jiyana min bi xwe belga mezin û aşkera ya bêşansî û bedbextiyê ye.

- Ca dê em dev jî van behsan berdîn. Îro niyeta te çi ye, tu naçî jî derve û hinek xwe mijûl bikî û bizanî ka çi bi ser bajarê me de hatiye?. Lê li xwe agahdar be, baweriya xwe bi tu dost û nasên kevîn neyne, ev xelkî han gelek xerab guheriye, baweriya bira bi bira nemaye.

Camêr bi awakî bêzarî, serê xwe hejand û got.

- Ne bavo, her taqeta axaftinê jî di min de nemaye, ez di derdê xwe de daketîme. Eger heye yek-du asprîn, berî ez herim oda xwe, bide min, belkî ez qet neçim derve jî.

Lawe pakêta asprînê jê re anî û ew jî çû oda xwe û li ser ciyê xwe vezela. Bihnek çavên wî ketin hev. Dema wî çavên xwe vekir, hê wextê nanê nivroyê nebû, melheze kir ka gelo çi bike û çawan roja xwe bibe serî. Taqeta wî ya çûna derve tune bû, bi ku ve here û here ba kî? Bêguman beşê zêde havrê û nasên wî yan hatine girtin an xwe gihandine "L.A.N" û yan jî hatine kuştin, an mirine yan jî ji tirsan ziravê wan dê biteqe dema ku çavê wan li wî bikeve. Mîmkun e, eger rîya xwe ya jî wî guheztinê jî nebînin, wek mirov di pê gogê de banz bide dê bi wî awayî jê baz bidin. Têv ev di milek de û di milek din de jî nebûna Hêwa û diya wî dabû serê dilê wî. Herwiha jiyana tiralî û kêmçalakî ya deh salên zîndanê jî demarên wî tevîzandibû û jî bo tiştêkî pêwîst jî taqeta wî ya çûn, hatinê nemabû. Wî kitêbek girt destê xwe ku Lawe jî bo xwendinê danîbû ber serî, xwe li ser ciyê xwe dirêj kir û ket xwendinê. Lê çend kir hiş û bira wî alîkariya wî nekirin, maneya gotinên nivîsandinê nedikarî bîne ba hev. Her gotinek di dilê wî de xeyalek çêdikir. Bi naçarî kitêb danî û xwe avêt ser çeng û perên Sîmirê xeyal û ew jî ji birûskê leztir ber bi cenneta yadgar ve firîya.

5

Berî destpêkirina vê çirokê bi danzdeh salan, piştî nivroyek havînê, Camêr bi dilek xweş û berîkek tejî, vedigeriya mal. Melheza wî mirovî gundî yê qenc û baş dikir ku va çend meh in li pê digere ku deynê bavê wî yê li ser, bidê, bê wê ku tu senedek wî hebe yan agahê wî jî ji meselê hebe. Çendîn mirovên baş, qenc û ecêb hene. Çiqas rica jê dikir ku lê bibore û niha nivê deynê wî jê bigre û nivê din jî du sal xwe bi ser de bigre, bi du teqsîdan, eger Xwedê muhlet bide yên mayî jî dê bidê. Camêr ber bi mal de ket rê ku vê mizgîniya han bide dayîka xwe. Lê dema ku dayîka wî derî jê re vekir siha jînek tiştêk reş li xwe kirî xuya kir ku ji eywana wan derbaz bû.

Camêr bi hêdîka, ji dayîka xwe pirsî:

- Dixuyê, mêvanê me hene. Malê kî ne?

Dayîka wî bi dengê bilind got:

- Camêr giyan, ev tu yî hatî, ya Xwedê tu bi xêr bê, derbazî jorê be, va Pirozخان jî li gel Kalê ya keça xwe li wir in, xêrhatinê li wan bide û li ba wan rûne, heta ez bêm.

Camêr jî bi dengê bilind -ku wek guhê mêvanê wan lê be.

- Baş e, dayê. Ka ez dest-piyên xwe bişom ez ê biçim xizmeta wan. Gotin di dev de ber bi dayîka xwe ve hat, ku li ber devê tenûrê xwarinçêkirê ve mijûl bû, ji hêdîka ve jê pirsî: dayê ev Pirozخان û

Kalê kî ne?

Dayîka wî jî bi dengê nerim got:

- Çawan, tu wan nas nakî? Pirozخان keça Feqî Qadirê xalê min e. Zû bike zû, destê xwe baş bişo, here ba wan û ez ê jî xwarinê deynim ser agirê û bêm. Wext dereng e, ez ditirsim zû nepije û ew birçî bibin.

Camêr ber bi destzuwakirinê re ket birê ku mizgîniyê neda dayîka xwe ku mirovekî her jî ber xwe ve deynê bavê wî jê re aniye û dayê. Bî lez berî xwe da ber tenurê, lê dayîka wî zû xuya kir û ber bi wî ve hat û gotê:

- Ev çî ye, hê tu neçûyî ba wan?

Gotê : axir...

- Ez axir û maxir nizamim, here giyana min.

- Gotinek min heye.

- Çiyê te heye carek hilde, here, ez dizanim tu şerm dikî, ez ê gelek bî zû bêm hawara te.

Camêr bi naçarî riya odê da ber xwe, bi şermokî silavek kir û bi awakî fihêtkirî wek di bin lêv ve xêrhatinê jin û keçikê kir û li ba derî rûnişt. Keçik ku li gel ketina Camêr li hindur, rabibû ser piyan, bi dengê aza bersiv dayê û hat xwarê wî rûne, lê dema ku dit cî nîn e, qasek sekîni û pişt re berê xwe da Camêr û got:

- Kak Camêr, kerem bike tu here jorê rûne û ve çiyê han bide min. Ma qey gelo em mêvan in, çawa dibe tu li vir rûnî?

Camêr bi gotinên "tiştekek nabe û qeyî nake" ve çû li ser kursiyek milê din rûnişt. Wî destê xwe miz dida û çavên xwe kiribûn kawaş û martakên odê yên kevin. Pirozخان jî dest bi axaftina bûyerên zaroktiya Camêr kir ku çawan daniye ser milên xwe û li ber himbêza xwe ew mezin kiriye, gelek caran bi xwe re biriye mala xwe û du-sê rojan li ba wan maye û dê û bavên wî jî qet nehatine bi birê. Pêjin jî Camêr nedihat. Car caran di bin çavên xwe re, wî li keçika kêleka xwe rûniştibû dinêriya, ku gorên di piyan û delingên fistanê wê dihatin xuyakirin. Pişt re dayîka wî ket hindur û wî bi awakî

serfiraz ji wî hali rizgar kir. Ew ji ber ve rabû. Dayîka Kalê ji li ser pahniya xwe ji ber ve rabû û bi gotinên nabe nabe ve milê Kalê girt û bir li ba dayîka wê Pîrozxan da rûniştandin. Taze ji nû ve ketin bi xêrhatin û pîrsa kêf û ehwalan. Gelek bi zû qirika dayîka Camêr teji bû dest bi girînê kir û got:

- Ez kor bîm dayê, xwezî ez evdal û sêwî bûma bi vî awayî çavên min bi te neketibûya.

Jinik û keçik ji bi hev re ketin pite pitê, keçik gelek ji dayîka xwe dilkul û diltêr bû ku Camêr bi van girinan bêzar kiribû. Her çendin Camêr tu tiştêk ji asteng û derdên wan nedizani, lê di bin re ketibû gotina, riza rizayê Xwedê ye, çi tiştî ew neke nabe. Hemû bi hev re bêdeng bûn. Ji bihdana Jinikê ya giran û nefesên sivik ên dayik û keça wê pê ve, tu deng di odê de tune bû. Dayîka wî his kir ku Camêr bêtaqet e, gotê:

- Dê tu ji rabe Camêrî giyan, here xwe biguhere û bihnek vede, ji beyana sibê heta niha tu li ser piyan î, bêhal, bêtaqet î.

Eger bê cî nebûya, Camêr dikir qehqehêk bavê-tiya, jê re got:

- Dayê li ser piyanmayîna çi? Tu ji bo çi kula min dikêşî. Ji serê sibê de ez ewqas rûniştîme, laşê min hemû tevîzî ne.

Cardin mesela peran hat birê, lê dem ne musait bû, rabû û çû odê, cilên xwe biguhere.

Dayîka wî jê re xwarin bir odê û bi xwe ji li gel mêvanên xwe xwarin xwar. "Ev belayê nedîtî çi bû, ji bo çi vê dema han de hatin. Ji bo çi hatine, çi derdek wan heye yan çi li wan qewimî ye, gelo kesek wan miriyê, ji bo çi hatine mala me? Min navên wan ji dayîka xwe ji nebihîstîye. Xwedê bike xêr be. Carek piçek zehmet e xêr be, çunkî qet tiştêk nebe mesrefa malê dê bibe du qat. Mirov ber bi çayê re nan û goz tenê nade wan. Dê cardin baş bû piştî serê mehê hatin. Ger di nivê mehê de bihatana halê me xerab bû. Ji nişka ve, ket birê ku perek zêde pê re ye. Lê wekî gelek tiştêk xirab

ketibe bîrê, xwe gorz kir û bi dengê hinek bilind ve got: Na xêr, ev perê tişteq din e, ez destê xwe nadîm qurûşek wî. Piştî nanxwarinê bi hêviya dayîka wî bê jor û behsa peran jê re bike û pîrsa mêvanan jê bike, xwe li ser ciyê xwe dirêj kir, lê dayîka wî nehat û ew jî, xew ket çavan. Qasek şûnde, ew bi xwe hesiya, rabû, ser û çavên xwe şûşt û berê xwe da, çû çayxanê. "Wisa dixuyê heta şev bi ser de neyê dayîka min bi dest nakeve".

Di rê de, wî melheza zewacê dikir. Bi rastî, va demek dirêj e, herdu mil jî bêdeng in, vaye salek û du meh bi ser re derbaz dibe ku dayîka wî çûbû ba bavê Askol. Şeş-heft roj şûn de bavê Askol jê re gotibû, carek bi ser xêrê be Camêr nû ketiye kar, mehaniya wî kêr e û taze mal e û keça wî jî hê zarok e û dixwîne. Da em qasek din jî meselê bi-hêlin, belkî helek ji niha baştir bi destê me keve. Ji wir şûn de, wan qet vê meselê venekiribûn. Ji wê rojê şûn de, dayîka wî serê xwe nekiribû mala mamê wî, çunkî ev bersîva bavê Askolê raste rast mana nedanê bû. Baş e, tu dibêji niha çi dibêje? Dayîka xwe bişîne ba mamê xwe, tu çi dibêji? Ez bawer nakim, ji ber ku dilê wê jê êşiya ye. Her ji destpêkî de daniyên wê li gel ên mala bavê Camêr di dizmencelek de nedikelin. Ew yekem bûka malê bûye ku daxwaza malcudabûnê ji mêrê xwe kiriye û êdî wekî nasek bi ser wan de çûye û hatiye. Di ciyê wan de berê xwe daye mala xizmên xwe. Ji derveyê vê, ger çendin vê yeka han bi awakî aşkera li ber dilê wî nexistibe jî, lê her ji destpêkî de lê xweş nebû ku ji kurê xwe yê yekane re vê keça han bîne. Niha ev ên han tev derbaz bûn, ew bahanên dihatin girtin tev ji holê rabûn, eger bahanek negre, qote malek bi ser hev de aniye. Ev perên han jî têr û tejiya mesrefa zewacê dike û hê zêde ne jî. Bahana xwendin temamkirinê jî nema ye. Çunkî du sal bi ser hev di eynî sinîfê de ma û dibistanê bi cî hişt. Çi dibe bila bibe dê ew îşev li gel dayîka xwe biaxive û ji bo hella vê meselê bişîne ba mamê xwe.

Li çayxanê li gel du-sê hevalên xwe, wan sohbet dikirin, di navek re pê hesiya ku seet ji nehan derbaz bûye, wî sohbeta xwe ya bi hevalên xwe re birî û got:

- Karekî min heye, divê ez hinek zûtir biçim mal, li min biborin. Di xweşiyê de biminin. Carek din em ê behsa vê meselê bikin.

Bi lez wî riya malê girt, dizanî, piştî mêjê, dayîka wî radikeve. Lê dilê wî bi mêvanan xweş bû ku belkî ji ber wan heta niha mabe. Ji derveyê vê jî, hetta li gel hesaba nimêjê û zû raketinê jî hê dereng nebû. Lê bi ser vê de jî di ciyê mîfta di berîka xwe de bikar bîne, li derî xist, ji bo ku ger raketî jî bin ew hişyar bibin. Lê wisa dixuya ku dayîka wî û mêvan nû dikirin biçin ser ciyên xwe.

Dema dayîka wî derî jê re vekir, wê bi dengêkî bilind jê re got:

- Ji bo çî bi vî awayî dereng hatî, giyana dayîka xwe?

- Min çend hevalên xwe ditin, em bi hev re runiştibûn, me sohbet dikir. Qet dereng jî nîn e, hê êvar e, we xwe bi xwe kiriye şev. Bêguman te Pirozvan û ya din jî gelek bi zû biriyê ser ciyê wan.

Pirozvan ku bi ketina wî li hindur, rabîbû û li ser ciyê xwe rûniştibû, gotê:

- Ne bi serê te, acizîya rê li ser me bû û ji ber wê, me got her em zû rakevin. Ji xwe Kalê, dayîka wê bimire, ewqas aciz bûbû her xwarin di dev de radiket.

Camêr ji bo kinc guhertinê berê xwe da odê, dit ku ciyê wî di hindur de ye, li dayîka xwe nêrî û dayîka wî di pê de jê re got:

- Camêrî giyan, min ji ber Pirozvan û wan ji bo ku şerm nekin, ciyê te her di odê de hîşt. Pencera xwe veke, qet germ nîn e. Tu dikarî ji xwe re heta dereng rakevî, ne dengê min û ne jî germaya rojê te hişyar bikin.

Wisa jê re got û wê dikir biçê derve, Camêr, şidayî milê wê girt û gotê:

- Dereng raketina çî, divê ez seet heştan li

dayîrê bim.

Dayîka wî, ji ber xwe ve got:

- Dê bi serê te min wisa dizanî sibê in e.

- Carek tu neçe, were ji min re bêje. Hezar û yek pîrsên min hene. Yekemîn, Pîrozxan û ew ji bo çi hatine? Duyem, astenga wan çi ye? sêyem..?

Tu carek raweste yek bi yek, serî li min gēj neke. Pîroz, ji serê te dūr be, camêrî mērê wê hatiye kuştin. Va ye mehek e mirovek xwedî nifuz bi ser de girtiye û dibêjin bi wasita wî hatiye kuştin. Çunkî çend çaran daxwaz jê kiriye ku kaniavek wî heye, bifroşe wî, mērê Pîrozê ji bi vê razî nebûye. Rojek ew bangî derve dikin, dikuştin û baz didin..

- Kesekî ditiye?

- Dema kuştinê, nee, lê dibêjin piştî kuştinê, du mēr û sê jinan ditine, heta niha tenê jinek ewê-riye şahidiyê bike. Dibêjin, mērik zordarek kafir e, gelek cotkarên belengaz bi vî awayî kuştiye û bi lula tivingê bûye xwedî gund. Ne tenê gund, Xwedê li min negire, ez gotina wan dibêjim, dibêjin di gund de kesek xwediyê namusa xwe jî nîn e. Vêca niha Pîrozxan wekî bihistiye ku wî mirovê zorker awukatekî mezin girtiye û perek gelek zêde ji ji bo bertildanê teksîs kiriye ku xwe pê rizgar bike, ew ji hatine li vir awukatekî bigrin û hewil bidin, belkî xwîna wan belaş neçe.

- Ez bawer nakim ew bi ser kevin. Ne tenê xwîn, dê perên wan jî belaş biçê. Ev dezge û taxîma han ji bo wê danerîne ku zordaran di hindur de bigrin û mafê feqîran jê bistînin.

- Her çawan dibe bila bibe, kurê min, ew divê hewil bidin. Ma xwe nakin ber lehiya avê. Ez kor bim, kurekî wan jî tune, eger kurekî wan hebûya, her dê bikariya rojek tolê jê bistîne. Lê em ê çi bêjin, ji derveyî dilê me bişewite pê ve, tiştêkî ji destê me nayê. Ji xwe re çawan baş dizanin, bila ew wisa bikin, her sed sal jî li vir bin, ez xwe li hemberê wan xwedî mal nizanîm. Tu nizanî çend genciya bavê wan li ser me heye.

- Baş e. Tu bi kêfa xwe yî. Ev yek di bîra min de

nebû ku ez ji te re bêjim, ya rastî wext tune bû, ez ji te re bêjim. Îro mirovekî hat ba min û got "min ew deynê bavê te yên li ser min ji te re aniye, ez ê niha dused dînar bidim te û yên din jî ez ê bi du teqsidan bidim." Ya rast be, beşa hemû mesrefên zewacê dike, eger ew bahanek li me negrin.

Dayika wî jî îstiniyek kir û ji hêdika ve gotê:

- Xwe şaş nekî, heta ev mala han li vir bin behs bikî. Nexo heyayê me ya hezar salan dê pê biçê. Piştî van jî hewce ye, du-sê meh bi ser re derbaz bibin, wê çaxê em pê de biçin qeyî nake, eger çi... Qet...

-Eger çi çi ye? Blaxive, ez bizanim niyeta te çi ye?

- Ez dibêjim, eger ew Fatiya qelew a ku ez dina-sim be, keç ji te re nade.

- Çawan nade min?

- Qet kurê min... Xwedê bike bi kirasê berê wê ve bide te "kor çi dixwaze? du çavên ronî". Neyse her çawan be, carek ka heta ev mala han a jî hev şeqitî li vir bin, bila derxûma dizikê li ser devan be.

- Baş e, gotina te ye, niha wextê wê nîn e. Xwedê bike rojeke zûtir karê wan biqede û biçin.

Dayika wî lê xist û çû derve û ew jî li ser ciyê xwe vezeliya û ket melhezan.

Du-sê hefte bi ser hatina mala Pirozخانê re der-baz bûn, rûyê wan û yên mêvanên wan li hev hilo bûn û êdi wekî yekek ji malê diçûn û dihatin. Camêr jî wan hemû şermokî û awayên bi fihêt ketina li mal jî ser xwe avêt, ne tenê ev, ber bi der-bazbûna rojan, komên mij û muranê yên li der û dorên Camêr û serincên şermokiyê, bi dizî ve wê-neyek li ser hişî wî neqîşandibû, bi taybetî ya Kalê. Keçeka xwînşêrin, şanzdeh-hefdeh salî ya delal. Pirçek reşa dirêj a hemû dem şehnekirî, heta li ser kamaxên wê hatî, du rêz bijangên şaş ên dirêj ku car û caran dema serî hildidan bawêşîna ronahî, xweşî, ciwanî û sipehiyê jê dihatin der. Pozek hinek pan bi ser dev û lêvek girovel

a şerabî de û xwedî rûyek bi çav û bedena wê lê-hatî. Bi kurtî Kalê keçek rehsivik bû. Jixwe, ew kiras û êleka reş a di van dawîyan de bi zorî li xwe kiribû, wê kiribû perî, ji derveyî wê wêna xweşik û ciwan pê ve, heta wê demê qet hîsek wiha di dilê hezîn ê Camêr de rûneniştibû.

Pirozخان û Kalê, bi germî, li çaveriya roja mehkemê dikirin, roj nebû du-sê car tarîxa roj û mehê ji Camêr nepirsîn. Di dawiyê de, piştî çaveriyek nexweş, roja mehkemê hat. Ew roj di serê beyana sibê de Pirozخان -ku di dawê de şahidiya wê hebû-çûbû mehkemê. Dema Camêr ji dayîrê vegeriya, zanî ku dawa wan, ji ber nehatina çend şahidan, avêtine deh roj bi şûn de. Hemû bile-billa Pirozخان ji ber wê bû ku heta deh rojên din ew nikarin vegerin. Dayîka Camêr û Camêr bi xwe ji jê gili û gazind dikirin ku ji bo çi ew mala wan wek a xwe hesêb nakin û fikra çûnê dikin.. Her çawan bû, bi naçarî ew man û wê deh rojê ji birin serî. Cardin roja mehkemê, yek ji şahidan, bi taybetî ew jinika ku şahidiyê dabû, nehatibû mehkemê, dawa wan 23 rojên din bi paş de avêtibûn.

Dema ku şevê behsa vegeerê hat kirin, Pirozخان ji Camêr re got ku beyana sibê di otomobilek de ciyek jê re veqetîne.

Camêr bi vê yekê ecêbmayî ma. Lê Kalê vê ecêbmayîne ewqas dirêj nekir û hilda, got:

- Bi Xwedê dayê, te min ji li gel xwe biriya, gelek baş dibû. qet tişteki tê de nîn e. tu dibêji ew ê ewqas namerd bin, dest ji bo jinikan ji dirêj bikin?

- Belê keça min, tu wan nas nakî, ew hê ji vê ji namerdtir in, ku wan dest ji bo pîremêrek Quraxwîn, bê ah û mita yê wekî bavê te dirêj kirin û kuştin. Di pişt xwe de, ez agahdar im, ez baş dizanim ku ew çawan li te dinêrin. Hê par ne, pêrar bû ku Kerîm Beg xwazgîniyên xwe ji bo te şandin, ji kurê xwe Ferîdun re. Tu dizanî -dûrî serê te-xwestin bi xizmatî dest deynin ser ocaxkoriya me, lê bavê te -gora wî tijî nûr be- pê xwe da erdê û

got, "min nedaye û ez nadim, ez keç nadim zorke-
ran." Her çendîn jê re gotin, ne ji bo wî ye ji kurê
wî re ye, lê bavê te got yê xwedî mişk be, cewal ji
dest diçe. Tu dizanî, heta niha min qet behsa vê
yekê li ba te nekiribû. Lê ji bo ku tu bizanî û şaş
tênegihî, ez vê yekê dibêjim, ez vegera xwe tenê
baştir dizanim. E giyana min, ez di niha de bîriya
te dikim, va şanzdeh sal e, şevê xew neçûne çavên
min, berî ku guhên min hilma devê te seh neki-
ribe û çavên min bi çavên te neketibe û destê min
neketibe ber milên te.

Dayika Camêr bi awakî gili û gazind got:

- Ev çi ye, Kalê xanim, yanî tu bi me razî nîn î?
Ferqa li vir û li wir çi ye? Vir jî her mala we ye. Bi
serê Camêr, qasî ez jî te hez dikim, ez jî keçên
xwe hez nakim.

Kalê ji şerman sor bû û bi dengêkî hinek bilind
got:

- Ne bi Xwedê xaltiya Ecê, ji ber vê nîn e, ya
Xwedê mala we her ava be û hezar mal li ser zêde
bin. Em li mala xwe bi xwe jî evqas dilxweş
nebûn. Lê tenê, ev heye ku li min xweş nayê,
dayika min tenê vegere.

Dayika wê gotê:

- Tu guhê xwe nede min. Çi dikarin bi min bi-
kin? Ji bilî vê, em ji yekûdu cihê jî bin, ez wan
zevî, zaran ji bo wan di cî de nahêlim. Heta xwîn
di demarên min de bigerin, ez ê wekî sitirî biçim
nav çavên wan. Da bila carek ev mehkeme û tiştên
han biqedin, ez ê zordarekî wekî wî binim gund û
nivê zevîyan belaş bidimê, wê çaxê bila ew jî xwe
re şerê san bikin. Ez nizanî, bi Xwedê, ez di vê
de jî dudil im, ez ditirsim, cardin cotkarên feqîr
tê de biçin. Çi dibe bila bibe, tu xwe têkelî min
neke. Dev ji min berde ka niha ez tenê vegerim,
vaye Xwedê li vir daye, mala wan ava be, Ecê Xan
wekî dayika te ye û jî xwe kak Camêr jî birayê te
tê hesêb. Dema ew bibînin, min te bi xwe re nebi-
riye, dê tê bigihin ku em jî kona darê nehatine
derê.

Şevê, Camêr li ser ciyê xwe melheza wan gotinên mana Kalê dikir. Wekî tiştî serê wî gêj bibe, wî nedizani ka mana wê başe yan ne baş e. Lê li gel vê jî ew hinekî bi heyecan bû, ev yek jî zêdetir jî ber wê bû ku bi navê jinan di mal de xwişkêk wî jî tu bêjî tune bûye, jî bilî dayika xwe tu jinê jî neditiye û hetta li gel Askolê destgirtiya xwe jî ji danzdeh saliya wan pê ve kesek wan bi serê xwe bi hev re neditiye. Ne tenê ev, heta ew baş nizane, keçek çawan e ku di navbera van pênc-şeş salên dawiyê de yekûdu di nêzik ve nedîtine, çî bi ser de hatiye çî jî gundan be û çî jî ji derveyê gundan. Ji ber vê, wî bi xwe jî xwe re digot; qet dûr nîn e, ev şepirzetiya han jî ber vê be ku yekem car e, di jiyana xwe de, li gel keçeke ciwan a wek xwe bi şev û bi roj di malek de bi hev re dibîn.

Pirozخان çû û Kalê li wir ma. Mayîna Kalê, derbazbûna rojên hêmin, bûyerên xweş û pak, gelek alikariyek zêde ji bo holêrakirina wan şerman kirin ku di destpêkê de wek pîrhevok suwarê ser singa Camêr bûbûn û wî kiribûn nav tengiyê û wek mirovekî rêzê di mala xwe de hereket bike. Ne ev tenê, hêdî hêdî ew li gel hev bûn havrê jî. Camêr ku bi hatina wan re, mal lê bûbû bendixane û eger jî bo nanxwarinê nebûya nedihat malê, vê carê eksê vê, çûna jî der ve li berçavan ket û bi naçarî nebûya jî mal dernediket. Bi hêsani, wî Kalê hinê listina damê kir. Ew rûdiniştin, seetek û du seet bi hev re dilistin. Car û baran Camêr sist digirt ku jê bibe. Pişt re daxwaza kitêbên Kurdî jê kirin ku jî xwe re bixwîne, çunkî jî kurdiyê pê ve, wê qet zimanekî din nedizani. Lê Camêr çendîn hewil dida jî bilî kitêbên şîirê pê ve tiştêk tune bû bidê, ew jî pirani behsa evîniyê dikirin. Ji ber vê, wî di destpêkê de avêt pişt guhê xwe. Lê ku wî dît jî destê wê rizgar nabe, bi naçarî diwana Nalî, Salim û Mehwi jê re anî. Nexweştirin dem li ba Camêr ew bû ku Kalê dihat li balê, gelek bi pakî û bêniyazek, mana şîireka evîniyê jê dipirsî, jî bo ji ber gotinên erebî yan farisî yan jî ber giranî û aloziya

wan tê nedigihîşt. Di demên wiha de şermê temamê giraniya xwe berdida ser Camêr û zimanê wî dihat girêdan, ew sor dibû û bi awakî wisa ku gelek caran gunhê Kalê pê dihat û kitêbê jî destan distend û digotê "qeyî nake kak Camêr, ez bi xwe dê tê bigihîm, ka carek dîn ez bi xwe bixwînim, eger ez tê negihîştim, vêca ez ê bêm ba te". Hinek caran jî wek rikê wê jî şerma Camêr rabe, wê jî milê rikoyiyê digirt û Camêr çendîn mor û şîn bûya, heta mana wê bi wî nedabûya gotin jê nediqeriya. Vê yeka han wisa li Camêr kiribû, ku bikeve birê, Kalê bi derewî xwe li nezanîne dide û dike bahana axaftinê. Ger çendîn ev nêrina han bêbingeh nebû, lê ev bûyerên han fikir û melhezên Camêr kirin nav gêjbûnek nû û yekem car encam û metirsiya jiyana kur û keçek pêk ve anî ber çavan. Ji ber vê, wî demek xwe dûr xist, rojek nehat malê jî bo nanxwarinê û şevê dereng hat, lê ji der ve jî her bêaram û aciz bû. Dayîka wî û Kalê bi xwe jî serî danin ser û naçar kirin ku dev jî mayîna derve berde. Bi vî awayî, hingî diçû xem û xeyalên Camêr zêdetir dibûn, ku didît, dikin ew hevalbendiya paqij û sade ya li gel Kalê wek berî nemîne.

Piştî deh-danzdeh roj çûyîna Pirozخان, ket birê, dê baş bibe ku dayîka xwe bişîne mala mamê xwe. Her qet nebe jî bo teqilandina devê jina mamê xwe. Eger vê carê jî tiştêkî bêje, bi taybetî ev dê vê dema han de gavek baş e. Ji bo çi, bi taybetî di vê demê de? Camêr qasek jî gotinên xwe hişyar bû, lê nediwêriya bersîva "ji bo çi" ya xwe bide. Madem wiha ye, bila dayîka wî biçe û bizane jinmama wî çi dibêje. Ew keça xwe didinê yan na. Tirs û lerza wî jî bo çi ye? Ji derveyê vê, çi peywendiya wan bi kuştina bavê Kalê ve heye, dehpanzdeh roj şûn de dê vegerin ciyên xwe û pişt re, wekî kevîrên biniya goman, dê li wan bê, bê wê ew hetta bi man û nemana xwe jî bizanin, bila dayîka wî biçe. Da zûtir biçe dereng e, va ye deh dînar zêdetir jî peran xerc kiriye. Bi vî awayî biçe

dê filisa wê ya dawiyê jî xerc bike. Eger dayîka wî neçe dê ji Lawe re bêje. Bi rastî dê bibe xwedî xesoyek zorzan û canbaz, tu car ji mekrên wê dernakeve. Xwedê bike Askol jî li wê neçûbe, hegene dê herdu bi hev re wî bikin îbret ji bo mêran. Kenek ew girt.

Dema wî ji dayîka xwe re got, wê xwest bahaneke bigre, lê Camêr bahana wê di dev de birî û got:

- Qey çi dike bila Kalê li mal be, eger tu dixwazî wê jî bi xwe re bibe.

Dayîka wî piştî demek, zîq lê nêrî û biryar da ku Kalê jî bi xwe re bibe. Lê keçikê hez çûnê nedikir. Bi awakî zorî ji dayîka Camêr re got ku ew hê di şînê de ye, baş nîn e, bikeve geranê, bi taybetî ji bo malek ku wan nasnake, lê feyde nekir, got:

- Berî nanxwarinê, em ê gavek bi ser piyan, serrek li wan bidin, ma em ji bo birinc xwarinê naçin. Bi serê te ger ji bo xatirê Camêr nebûya, min serê xwe nedikir mala wan.

* * *

Dema ew hatin mala Fatmexan, Kalê gelek şermezar û dayîka wî jî pîrr poşman bû. Qet ji dilê wê dernediket ku jî bo çi bi zorî vê keça han a bêbav bi xwe re bir û tûşî şermezari û nexweşiyê kir. Ji bo wê qeyî nedikir, ev karê han, her karê wê bû û dibû biçê. Dibû bizane. Lê tuff. Camêr ji Xwedê ji qeda û belayê biparêze, dem û wext jê re nîn e. Eger niha dema xwazgîni û jinanîna me ye? Qet nebûya ji ber dilê vê keça han a bavkuştî, dibû meselê bavêta wexteke din. Qet nebûya, piştî ew biçûna. Lê mirov dê ji însanek cahil re çi bêje, ji xwe navê cahiliyê bi xwe li ser e. Jinek wek wê Fatiya qelew bêdev û şîpane nehatiye ditin, wî derdê di dilê xwe de nehîşt û gotê: "Ev bû delala ber dilê we" Serê xwe li keçikê bada û wek tenekek av ji devan biherike, çavên xwe girt û devê xwe vekir. Dema wê bi vî awayî diaxivt te digot

ser, çav û piyên min ji nav avê derxistine. Piştî van gotinên wê, wek ku ez gêj bibim, min nekari ez tiştê bikim, êdî ew jina çavqelişî û lêvmartak firsetê neda me û ket ser. Tu bi Xwedê, ummetek wiha bêşerm û heya heye? Qet firsetê neda min, ez biaxivim, wê bi meselê bigihînim. Bi nebxêrê min birek gotin hazir kiribûn. Lê gotinên çî, wek tu tiştêkî di bira min de nemabe û min tev ji bir kirin. Xwedê xêrê bide Kalê, wê got, xaltî rabe, em biçin. Eger ez wisa gêj bibûm, rûniştin jî di bira min de nemabû. Çi dibe bila bibe, ji bo min qeyî nake, ne xem e, lê zêdetir heyfa min bi wê keça bêbav hat, gelek şermezar bû. Di serî de ew ji çûna xwe razî nebû. Destê min bişkê, min ew mecbur kir. Mirov dê çî bike, tu dibî wiha dibe, tu nebî jî nabe. Ji xwe ez qurbana wî bim, Camêr wekî pîr û kalan wisa ye, qet bi kurên vî zemanî naçe. Lê nexêr nexêr, ma qey her ciwan nîn e, gelo niha dê xelk jî me re çî bêje? Kur û keçek ciwan di malek de û derî bi ser de girtî, bi teniya serê xwe hiştiye. Kes jî me re baş nabêje. Ez ê niha bi xwe li mal bim, ez ê dê bihnek mal xalî nehêlim. Ez nizanîm çî ye, Xwedê gunehên wî jî min nepirse, Camêr jî guheriye, gelek jî berî zêdetir di mal de dimîne. Ji derveyê vê jî, ew zêde li gel Kalê rûdine, ger carek jî bibe min ji bilî dame listinê pê ve ken û yariyek wan jî bi hev re nedîtiye. Li gel vê jî, ew gelek bi hev re dimînin. Gelo tu dibêjî... Çi tê de heye? Xwezî. Xwezî wan hez jî hevûdu bikirana û wî wê bianiya. Ferek sola wê ya diriyayî bi keça Fatêya hircê kevin tîne! Ew niha jî xelkê xulamê bavê xwe dizane, dizane ku dewr dewra berê ye. Xwedê li me giran negre û bê lome be, niha jî wisa hêzir dike ku divê herkes destê wê maçî bike. Ew bêhişî bû wê bi me re kir, ger jî bo riyakarî jî bûya, jî me re negot, neçin li vir xwarinê bixwin. Te digot, dê mewludê bide û ez ê mehra wan li ser bibrim. Kur kurê min û keç keça min. Baş e, qeyî nake, bila wiha be. Vêca ger ez jî jin bim, ez dizanîm ez ê çî bikim. Xwedê ya xwe baştir dizane. Bê-

guman rizayê Wî li ser e ku ev karê han pêk bê, eger jinikê nedikir hala hala û Kalê nişanê me nedikir. Wekî melayê Mezbûrê ku xurmê nişanî baqal bike, çavên me bi xwe li hember kor bûbû. Ez nizanîm Camêr ji ku yê Askol hez dike? Tu dibêji wek çiçek darê ye, wisan hişk. Dev û çavek dirêj a pençekêş wekî dara wawilan ber bi asman ve çûye. Xwedê li min negre, ew keç ji hindurê xwe de sax nîn e. Dûr nîn e, derdekî wê ye xerab ji hebe. Na dayîka min, bi Xwedê ez kurê xwe bi korîtî naxîm vê davika han, min wî bi dil û can û bêbavîtî mezin kiriye. Baş e, ez ê çawan kelkela Askolxan ji serê Camêr derînim? Ev jî ne tiştek e. Xwedê yar be û ciwanîya Kalê xweş be, ev jî rehet e, bi piştevaniya kerîtî û pozbilindiya Fatmexana jinmama wî. Ev cur bîr û gotin di mejiyê Ecê de dihatin û diçûn.

Piştî nîvro, dema Camêr hat, gelek hewil da ku dayîka xwe bi tenê bibîne da bizane encama çûna wan çi lêhat, ji bo ku dayîka wî jî hez dikir, her zû Kalê bi seleteçêkirinê ve mijûl kir û bi hev re çûn oda Camêr, Ecê dest pê kir û got:

- Bi Xwedê kurê min, tu beleheq û belesebeb me sivik û ruswa dikî. Hegene tu dizanî, Fatexan keç nade me.

Camêr bi mat û melûli, jê re got:

- Çi bûye dayê can, Xwedê neke tiştekî qewimiye?

- Çi biqewime kurê min. Tenê ew jî me kêma mabû ku hinekî li me jî bixe.

- Kî? Çawan? Bi heddê bavê wan e. Bêje da ez bizanîm çi bûye, te ez teqandim.

- Dijminên te biteqîn kurê min, bi kurdiya wê, "em keç nadin rûtan". Ewqas!

- Baş e çi bûye? Çawan? Ew çi dibêjin?

- Çi bêjin. Dema em çûn, Askol ne li wir bû. Devê min şewitî, dema min pirsî. Wekî min jê re xeberan gotibe, Fatexan li min rabû û got Askol çi re ye, Askol li vir nîn e, Askol çûye mala xaltiya xwe. Va qaseke ku tu bi xwe jî dizanî dê Askol bi kurê xaltiya xwe re bizewice. Yanî kurê xwişka dayîka

xwe. Min jî qet neaxift. Min gotê "Fatmexan, rehê min, jixwe, min jî ber tu armancê pîrsa wê nekir, tenê min xwest, ez bîzanim ka li ku ye". Camêr, êdî wê nehîşt, ez gotina xwe biqedînim û got: ez Camêr û mamêr nas nakim, jî vir şûn de, ez bi tu awayî qebul nakim, navê keça min bîne. Eger em keç bidin Camêr begê heta pîrça spî mala xwe de vehûne, wê çaxê dê bikare perê cotek guhar bide hev.

Camêr nefesek kêşa û serê xwe hejand û got:

- Belê çima? Ji ber çî, bi vî awayî bi tundî. Ji ber çî, bi vî awayî nexweşî. Ew keça xwe nadin, bila nedin. Mala..., lenet Şeytanê bê û wî tif kir û berî xwe zivîrand!

- Gîyana min, ew li bahanan digerin. Nexo eger ew şer nekin dê çî jî dost û dijmin re bêjin. Ew ê çî bêjin ku jî Camêr poşman bûne keça xwe nedanê û dane Şêx Hesên.

- Neyse, çî dibe bila bibe, êdî tu bi vî meselê neaxife, ez ê bi xwe biçim û bingehê wê bîzanim, ez ê jî wan re bêjim: eger hûn keç didin min bidin û ser xêrê û di nav şahiyê de be û hê min peran xerc nekirine bidim we û bibim, hûn nadin jî, jî min re bêjin, bi bê nexweşî û dilêşî, bila heryek jî me hesaba xwe bizane.

Ecê wekî tu neft bi ser de bikî, agir pê ket û got:

- Çawan tu bi gotina min bawer nakî. Ez derew dikim? Ez li wan îftîran dikim? Bi vî awayî got û dest bi girînê kir.

- Dayê can, ez çawan bi gotina te bawer nakim, min çî gotiye, ma qey nabe ez bi xwe jî du gotinan bi wan re bikim. Li gel Lawe, li gel jinmama xwe. Baş e bavê min, em ê xwe bêdeng bikin û heta bizanin ka ew çî dibêjin. Baş e, şert be, ez tu gotinê de nekim, wekî qet tiştêkî neqewimî be. Baş e! Wî destê xwe kir ber milê dayîka xwe ku digiriya û gotê:

- Ez beşê zêde bi vê keçîka belengaz a dilbirîndar eşiyam ku bêheq û sebeb dilê wê kolan, Xwedê dilê wan bikole.

- Keça çi, kîjan keç dayê can?
 - Kalê, canê min, Kalê!
 - Êê çi bi serê Kalê de hatiye? Çi karê wan bi Kalê ketiye?
 - Ez nizamim, bi xwe bipirse!
 - Axir çawan? Çi ji wan re got, ewan çi gotin?
 - Qet kurê min, bi Xwedê, tu serê min jêkî, ez ji te re nabêjim, tu bi xwe here û bi xwe bipirse, belkî ew bi xwe ji te re bêjin. Tu jî hinek berdilê wê bikeve. Ev çi ye, giyana min mirov dibêje tu pê ne xweş î ku li vir mane, hêtim e û her ji bo Xwedê ye.
 - Dayê, jixwe, bi Xwedê ez...
 - Baş e. Baş e, kurê min, li gor dilê xwe bike, dij-minên xwe ji kor bike.
- Piştî xwarinê Camêr û Kalê li ser damê rûniştin û Ecê ji ket firaqşûştinê. Bi destketina fîrsetek re, Camêr ji Kalê pirsî.
- Vê beyana han, li mala mamê min çi qewimî, li gor gotina dayîka min, wan te tûşî nerehetiyê kirine.
- Kalê bi matî û şermokî serê xwe ji ser texta damê hilda û ji hêdika ve got:
- Xaltiya min ji te re behs kiriye?
 - Ne, bi Xwedê, tenê ewqas ji min re got ku tu ji bêxwîdan derneketiyî..
 - Qet haya min lê nebû.
 - Baş e, axir çi bû? Çi got?
 -
 - Çi ye? Wê ji we re xeber gotin? Nexo din nebû.
 - Ne, xeber negotin. Ya rast ne di cî de bû, ez pê re biçim. Neyse tiştê bûyî, bû. Ji xaltiya min Ecê bipirse, bila ew ji te re qise bike.
 - Wisa dixuyê, hûn dewrê destên hev dikin, ew dibêje ji wê bipirse û tu jî dibêji ji xaltiya min. Tu dê bi Xwedê ji min re bêje, ez bizanim.
 - Ger tu dev ji min berdî, ez hez nakim bêjim.
 - Baş e, ez dev ji te bernadim!
 - . . . wê got... ez nizamim çi got. Bi Xwedî ez nabêjim. Bi gora bavê te. Tu bi Xwedê serê xwe li ser

neêşînel

- Baş e, qet, tu xwe aciz meke û mebêje.. Bavo min dev jê berda, bi serê te û bi gora ejdad û bav û kalên te. Ew jinmama min her ker û pozbilind e. Axir jî ber vê ye, ez qet bi ser wan de naçim û nayem.

- Nexêr, ne bi vî awayî bû, tu jî ewqas mezin meke...

- Baş e, ez dizanim tu keçeke baş î, ji ber vê, tu wiha dibêji. Baş e, bila wisa be.

Camêr, çendîn ev mesele diket birê û hiş û mejiyê wî dervediket, lê soz dabû dayika xwe ku êdî jî vir şûn de behsa vê meselê neke. Ji bilî vê, dem jî ne ya wê bû, ku li ser bisekîne û dirêj bike. Eger bixwesta jî, rûyê wî nedida, li gel jinmama xwe van cure meselên di hişê xwe re derbaz dikir, bîaxive. Eger wî bizanibûya dê ew keça xwe bi ser û pê xemilandî jî bidinê. Vêca, nexasma jî vir şûn de ku li gor gotîna dayika wî, ewqas tişt gotîne û kapê şekîran şikandiye. Bi rastî jî jîneke bela ye, mirov nizane jê derbixe ka gelo çi dixwaze û çi naxwaze. Çi pê xweş e û hez jî çi dike. Dema tu karekî li gor dilê wê bikî û lê xweş bê, bi hemû hezkirinek dikare dilê xwe li ber te veke û ber bi te ve bê. Gavên wiha de, wekî cenaze bi ser te de tê û dikeve serzenîştan ku ji bo çi wiha kir. Jinmama wî bi vî awayî ye, Laweyê giyan jî -Xwedê wî biparêze- jî xwişka xwe zêde ditirse, yan wekî bi xwe dibêje, dilê wê divekire. Ew yek jî, ne ji ber wê ye ku hez bi karên wiha dike, ez qet bawer nakim, ji van kirinên dayika xwe dilxweş be, her bila dayika wî jî be. Ew dixwaze piçik piçik jî wê serweta bavê wî ya li ber destan e, bikêşe. Heta jina wî bi xwe jî, wê par jê re anî. Di vê dema me de, dayik jin jî mêrê re bîne? Tu bi xwe jî dibêji çawan dibe keçeke sipehî ya ciwan bi heviya anînê be, tu biçî li ser gotîna dayika xwe keçeke naşirîna nexwendewar a ji xwe çend sal mezintir binî û bêjî, ev çi ye, ew keça xalê te ye! Ne dûr e, jinmama wî Fatmexan, qusurên wê jî jê veneşartibe, wê digot,

"kak Laweyê giyan, ev keçxala te ye, eger tu neynî dê kî bine?" -Malê qelb para xwediyê xwe ye- bi Xwedê jin hemû wek hev in û hemû yek tahmê dî-dîn! Wek mesela hingivînê ye ku jînikê sed cur xwarin ji bo mirovê zalim ê jê hez dikir, jê çêkir, heta wekî wî tê bigihîne ku di hêla laş, sîpêhî û şêrîniyê de jînik hemû wek hev in.

Madem mesele wiha ye, ya baştir ew e, derxuma li ser devê dizikê her bila li ser devan be, meselê ji zeman re bihêle ka dê çi jê bike. Çunkî hinek caran, ew bi xwe, ji me baştir rê dixê, wekî tiştêk netîca kar e ku bigihîni fêkî, dar û beran. Her çawan be, da em bizanin bext û çarenivîsa kî bi serê wî vedibe!

* * *

Pirozخان hat mehkemê. Mirovê zorker hat berdan. Yek ji mirovên wî panzdeh sal hukum danê û xwestin, piştî çend rojan bi Kalê re biçin gundê xwe. Camêr û dayîka xwe gelek bi vê ne xweş bûn. Ecê gelek ket pêsîra Pirozخان ku qasek din jî qet nebe, heta mesele ji bîra wan here, Kalê li mala wan bihêle. Lê Pirozخان jê re got:

- Ji vir şûn de, piştî ku mirovekî axê ji aliyê mehkemê ve hat cezakirin, êdî ev bû xwîn ket navbera me û ew axayê xwînmij vê ji bir nake. Em ê herin ser gundê xwe. Xwedê xwediyê bêkesan e. Îro jî nebe her divê em herin.

Mesela çûyîna Kalê ji dayîka wî zêdetir tesir li Camêr kir. Yekem car piştî çûna wan, dema ew çû malê, çavên xwe li dorûberên xwe gerand, ecêbmayî ma, li wî ciyê ku ne tenê di mal de, di jiyana wî de jî ku valatî çêkiribû. Hemû tişt di mal de tarî, şikestî, kevin û naşirin dihat ber çavan. Ne tenê ev, te digot, wî tiştêkî wenda kiriye û bi wî awayî di odê de dihat û diçû. Ji van tevan jî ne xweştir ev bû ku wî cesaret nedikir diqeta xwe berhevê ser dilê xwe bike, heta ku bizane ji bo çi li ser çûyîna Kalê evqas bihteng û peşmurde

bûye, mala wî ket birê, bi çî hal û awayî be, nû çûbû. Wekî sitêrka rijandî demek asîmana jiyana wî ronî kir û çû. Xwedê dizane carek dîn çawan, kengî û li ku çavên wan ê bi yekûdu bikeve. Ewan di temamê van salên xwe de tenê carek yekûdu dîtî û ew jî bi vî awayî, ne dûr e ku di temamê jiyana xwe de carek dîn jî bikarin hev bibînin.

Demek bi ser çûna Kalê û dayîka wê re derbaz bû. Ciyê wan di dil û mala wan de valatîyek mezî çêkir, ev valatî wekî mehfurek bi qîmet a hêja ku mirov jî ciyê wê hilde çawan be, bi wî awayî bû. Êvarek Camêr li qulûbê rastî hevalekî xwe hat, wî jê pirsî, gelo te dev ji jinanînê berda yan te dest bi ser Askola keça mamê xwe hildaye? Camêr jî bi awakî xemgîn jê pirsî: "Ji ber çî, çî bûye?" Lawik pê hesiya ku haya Camêr bi meselê tune, xwe bi nezanînê danî û gotê: "qet, hema min jî pirsî". Lê ev bersîva han beyhude diçe, Camêr jê venabe û heta gotinê pê dide gotî. Jê re dibêje ku wî jî Hesenê Şêx Maruf seh kiriye, ew dike ku Askol jî xwe re bîne. Ev gotîna han gelek li Camêr giran tê, lê nade derve. Di rê de ew her li ser vê difikire, gelek pê xweş dibe ku di milek de derzek, valatîyek tê de bibîne û vê xeberê derew derxe, lê ji ber tirêjên gotinên dayîka xwe û exlaq û tebiyetê Fatmexana jinmama xwe, qet tu derzek tê de nabîne. Dikeve birê ku biçê li ba Laweyê kurmamê xwe û wî bibîne, lê dev ji vê fikrê jî berdide. Taze piştî ku kar ji karê derketiye û li gor gotîna lawikê, şekir jî xwarine. Lawe eger bixwesta, qet nebe berê vê bûyerê, dikarî wî agahdar bike. Dê neyse ne tiştek e, ew jî dizane ku ciyê dayîka wî Fatmexan hebe, kes guhê xwe nadê, dê bila pîroz be. Ev jî qebehetê wî bi xwe bû, diviyabû piştî wan gotinên dayîka xwe, ew vejeriya, biçûya ba wan û bingehê meselê bizanibûya ka keç didîne yan na. Ewî vê meselê kir terkexemî û sersarî, avêt pişt guhên xwe û wiha lêhat, divê guhê xwe nedê, qedera wan bi hev nehatiye nivîsandin.

Camêr dema ku gihîşt mal, behsa mêrkirina Askol

di dilê wî de dikir pite pit ku gelo jî dayîka xwe re bêje, nebêje..! Piştî wî nedixwest dayîka xwe bixe tengiyê û nişan bide ku ew bi xwe jî ewqas bihteng e, çî dibe gelo bila carek jî gotinek jî dayîka xwe re nebêje! Qey kafirstanî ranabel! Li ser mesela Askol û zewacê, dayîka wî ket birê ku ne dayîka wî û ne jî Kalê jê re negotin ew gotin çibû ku Fatmexana jinamama wî jî Kalê re gotibû û dayîka wî jî ewqas jê diqehiriya. Çû li ba dayîka xwe ya delal û bi berkenînek neşêrîn jê pirsî. Dayîka wî di serî de dest bi kenek bilind kir û piştî re wek tiştêkî nexweş bi bir bîne, nefesek kişand û bêdeng ma. Camêr pirsî: Ev çî ye, dayê, çî bi bira te ket? Dayîka wî jî bi madekirî got:

- Ya rast kurê min, Kalê û Pirozkan ketin bira min. Camêr gotê:

- Dê baş e, niha wextê pite pitê nin e, tu behsa wan jî min re bike.

Ecê gotê:

- Fatêya kevnehirç a jinmama te dema çavên wê bi Kalê ket, pirsî: we bûka xwe aniye, hûn nişanî me bidin! Hiştî zû ye, dibû, piştî zarokanîne, we bianiya û nişanî me bida.

Camêr bê ku guhê xwe bide gotinên dawiyê, serê xwe kir ber xwe û çû ket oda xwe. Li ser nivînên xwe, wî herdu destên xwe danî bin serê xwe û çavên xwe kir arîkan... Jinmama wî zanî ku wî Kalê jî xwe re aniye... Êê niha ez têgihîştîm, jî ber çî, bi wî awayî, bi tundî pêşwaziya dayîka min kiriyê û jî ber çî jî, bi vî awayî, bi lez, Askol daye mêr. Lê nee, ew li ser bahanan bûn, bêguman, eger dayîka min bi xwe tiştêkî wiha jî wan re gotibe, jixwe, her ber bi şaşbûnê ve çûye. Ji bilî vê jî, piştî Kalê û dayîka xwe çûn mala xwe, mimkun e bizane ku ew diçin babaniyê, ne... ev nabe, ew dikare jî kurê xwe Lawe bipirse. Dûr nin e, jî gotinên wî jî bawer neke, çunkî ew Lawe her tim alîgirê min dizane. Ne lo, ev ên han hemû gotinên vala ne, ew li ser bahanan bûn û bêdengî û terkekemiya min jî alîkariya ev bahanên wan kirin.

Çend roj bi ser de derbaz bûn, sibek, berî çûna Camêr li dayîrê, dayîka wî bi çayê re mijûl bû, zarokek deh-danzdeh salî ket hindûr û pirsî: "mala Camêr ev e? Min şekirê şerbeta mala Fatme Xanimê ji wan re aniye", got û pakêta şekirê danî ser hesirê, bê wê hêviya bersivê bimîne, çawan hatibû, bi wî awayî, derket derve.

Ecê wekî kevîr û darên banê bi ser serî de bèn xwarê, bi wî awayî bû. Şekirê mala Fatmexana çi? Fatmexan bi heyî û tuneziya xwe, gumanê serê Askol dike û sozê wê ji bi Camêr daye. Belkî Fatmexan wê yekê kiriye û gotina ku xelkê digot rast be. Bavê min, gotin vala nayên gotin. Dûkel bêagir nabe. Ewan digot, Askol didin Şêx Hesenê kurxalê wê! Rizayê min bi rizayê Xwedê. Bi Xwedê, ez ji milek de ji pê kêfxweş im ku ev bela ji ser me rabû! Em jê rizgar kirin û nedan. Qeyî nake, lê tenê ya li insan giran tê ew e ku navê Camêr li ser bû, hegene Xwedê rehmek bi ser de anî ku ji keça Fatmexan rizgar kir. Xelk şimika me maçî dikin ku keça xwe bidin me. Bila bizanin kî ji me zarar kiriyê! Bila Xwedê yar be, ez ê keçek jê re binim ku heftê kesên wek Askol bi mizgîniya wê neynin... Di vir de melhezên wê serûbin bûn û serî lê gêj bû, ewqas keç kirin ser perda hişê xwe, ji nişka ve wek ava ji serokaniyê herike...lê divê wan şekiran paşde vegerîne. Keça çi, qey tu heya û arr bi vê Fatexanê ve heye? Were, qet şerm û heya neke, şekiran ji me re bişîne! Baş e, dayîka min, me biqehirîne. Xwedê kumê xemgîniyê daniye serê me. Xelk ji ji xwe re xwediyê Xwedayek e. Ew Xweda tenê Xwedayê we nin e... Serê her tiştî Xwedê. Xwedê li min negre û li ser min kufur hesêb neke, Xwedayê dewlemenda ye! Erê ji bo çi dibêjin Xwedê daye wan û... estexfurullah, bi bê rizayê Xwedê van nî'met û waridatan nedane hev!.. Keçê tu çi dibêji, waridat û nî'metê çi, hemû yên pife bayek gur in. Rûyê kesekî nas negirtiye ku ji me re du dendik şekir binin, ji ber vê dane destê yek ji wan kesî nenas ku min nezani ji ku re der-

ket û çû, min du xeberên qelew bi wî re ji Fatexanê re bişanda û şekirên wê ji bixistal... Çi dibe bila bibe, ev ji Fatexan re namîne. Da vêca ez van şekiran di heft konan de bivişêrim ku çavên Camêr ê giyana min pê nekeve. Bêguman dê gelek lê nexweş bê.

Piştî nivroyek ku Camêr nanê xwe xwaribû û xwe li ser ciyên xwe dirêj kiribû û rojnamek girtibû destê xwe, dikir ku xew bikeve çavan, dengê otomobilek di kolana wan de hat -wek ku gelek kêman otomobîl tê re derbaz dibûn. Nexêr otomobîl sekinî û li deriyê wan jî dixîn, wî qasekî xwe bédeng kir ji bo ku dayîka wî biçê. Lê beyhude bû, li derî dixistin û dayîka wî jî di piyasê de tune bû. Muheqqeq bi tiştêkî ve mijûl e, ne jidîl rabû û bê pîrs û deng derî vekir. Gelek bi rûyek şadî û ecêbmayî dev û çavên wî geş bûn. Bi dengê gelek ji pêwîstiyê bilintir got:

- Ev hûn in, wey hûn bi xêr bên.

Bi awakî gurc, wî li dêmenê hemberê xwe bê cî qêjiya û bi awakî şermokî got:

- Ev çi ye? Pîrozxan we xêr e? Ya Xwedê hûn bi xêr bên, kerem kî jorê. Dayê were eva Pîrozxan û ... ew hatin.

Kalê ket ber milê dayîka xwe û anî jor û Camêr jî eşyayên wan hilgirtin ku muawênê şofêr hildabû û danibû ber deriyê wan.

Piştî panzdeh roj derman û doktoran, Pîrozxan ber bi başbûnê ve çû. Di vî navî re, Camêr xizmeteke bi mêranî kir, hetta di germiya nexweşiyê de, li gel Kalê, bi dor kar dikir, ji bo ku di wextê de dermanên wê bidîne. Ev têkiliyên han, şermên li ber çav û bê cî yên di navbera wan de rakir û gelek li gel Kalê xwe nêzîkî hevûdu kirin û şarezatiya wan a li ser exlaq û mizacên hev zêde bû. Gav bi gav, li gel pêşdeçûna başbûna Pîrozxan, giriyên dev û lêvên wan jî vebûn. Şerm û fihêti di navbera wan de nema. Heta nexweşê wan wekî berî lê hat, ew jî car din vegeeriyên ser rojên xwe yên berê, çûna Kalê li gund. Camêr, tenê dema goti-

nên jinmama wî Fatexan bi birê diketin ku ji Kalê re gotibû, li hemberê Kalê bédeng dibû û serê xwe dikir ber xwe. Wek ku ji Kalê re gotibû... Ev serikîrîna ber xwe û bédengî ji her di destpêkê de ji ber şermayê bû. Lê di dawiyê de bûn peywendî, xeyal û xweşî di navbera wan de. Bi rastî, dibû wiha nebûya. Tu wext Xwedê zewacê ji kesekî re bi vî awayî bi hêsanî û rehet nesib nekiribû. Ji bo kî nazdar û nazîkeka wiha bi pê xwe ji wî re aniye mal. Her wext di halên wiha de ew şûira erebî bi birê diket ku di wextê xwe de di "Hezar û Yek Şev" an de xwendibû ku digot:

"Xwedê dikare du kesên ji yekûdu cuda bigihîne hev,

Di demek de ku bi hemû baweriyên xwe, li ba wan wisa be ku tu carî êdî çavên wan jî bi yekûdu na-keve".

Bi rastî tesadufek neditî ye. Lê binêre, Kalê dê ji nişka ve di demeke wisa de vegere ku Askol mêr kiribe, ew û dayîka Kalê, bi lez bi zewacê digerin. Ji xelkê we ye, ji bo ku ew gotinan bi ser xwe de bibrin, çî jîna dest bikeve, çendîn sipehî nebe jî, ew lam û cîm jê re nakin. Lê mirov çawan dest pê bike. Carek kî dibêje ku kesekî di dilê Kalê de nîn e? Na, ne wisa ye. Ger yek di dilê wê de hebe, ev ciyê pêkenînê ye. Jixwe niyeta wî nîn e vî karî han jî bi dayîka xwe bide kirin, her çendîn fermana dayîka wî di vî karî de tenê axiftin be jî. Lê ka carek bila derûdorên xwe biceribîne, wê çaxê dê bi dayîka xwe re biaxive. Lê çawan, çendîn bir û anî, nekarî xwe ji vê astengê rizgar bike, çawan rûyê wî bigre ji Kalê re bêje, " bi min re bizewice." Dê ka bila qasek din jî bi ser re derbaz be, belkî şerma wî bireve. Wî carek, du caran ceriband, lê feyde neda. Camêr di vê sergêjiyê de bû ku rojek li gel Kalê rûniştibûn û dame dilîstin, gelek bi hişyarî jê re got:

- Tu dizanî dayîka min gotinên Fatmexan ên ku ji te re gotibû, ji min re got...

Kalê serê xwe bi ser texta damê de xwar kir û qet

tişteki negot, lê reşahiya berkenîna dêmenek ji birûskê ji bi leztir di hişê wê re derbaz bû, bi lez kevîrek bir pêş ve. Camêr wê demê baş li ser fikirî bû ku gotina wî dê çiqas av hilîne û çiqas li ser Kalê tesîr bike û vê yekê fîrset zanî û got ku nabe vê fîrsetê ji dest birevîne. Ji ber vê, bi awakî hişyar bi berkenînek bi şerm û lertzok, gotê:

- Ez dibînim tu qet qise nakî. Carek tu kevîrê xwe paşde bikişîne, ev fîrsetek mezin e, ez ê dame bikim...

Hînek bi tundi û bêyi serê xwe li ser texta damê hilde, Kalê gotê:

- Qeyî nake, ez paşde venagerim. Dame bike.

- Baş e, giyana min, ji bo çî tore dibî, min tişteki xerab negot.

Yekem car bû ku kari ji Kalê re bigotaya giyana min, ji ber vê, bi şîd, kevîrek bir pêş.

Kalê bêdeng bû, dîkir ku kevîrek pêşde bibe. Camêr têgîhişt ku şermayî dike vê fîrseta han ji di bin destê xwe de mirar bike. Destê xwe li textê damê xist û piraniya kevîrên wê xist xwarê...

Hînek bi tengî û zehmetî ku bikare şepîrziyaya xwe pê veşêre, got:

- Bes e dame, êdî em hinek ji xwe re bîaxivin...

Kalê ber bi berhevkirina kevîrên damê re, navek re serê xwe bilind kir û bi serzeniştê berkenîn got:

- Tişteki tune, em bîaxivin. Tu ber bi xisarê de bûyi, ji ber wê te xera kir...

Guhên Camêr li gotinên wê nebûn, hemû hiş, serinc û mejiyê wî di geroka memikên Kalê yên sing û pêsîrên kirasên wê bilind kiribûn de bûn. Ew memikên Kalê yên ji singa wê derketî, wek bi van nêrinên Camêr pêlê êrişên germahiyê here ser û bişewitîne, bi wî awayî Kalê bi şîd kevîrên damê danîn erdê û destê xwe kir pêsîra xwe û rabû ser piyan, bawîşkek, her tenê Xwedê bizane, rastî bû yan bi zanetî, dan xwe, got:

- Ka ez herim hinek xewa xwe bişkinim, şev xew li min heram bû, hemû bi ser hev ez du-sê seet

nerakitim.

Eqil di serê Camêr de nema, rabû ser xwe, destê Kalê girt li ser kursiyek da rûniştandin û bi lez gotê:

- Tu naxwezî, em gotina Fatmexan bi cî binin?

Kalê dikir ku jê re bêje "kijan gotin", lê ku ket birê, şerm û fihêtê gotina wê di gewriya wê de asê kir û serê xwe kir ber xwe, Camêr vê fîrset zanî û gotê:

- Êê... giyana min, tu çî dibêji?

Piştî qasek bêdengiyê, ji hêdika ve û bi deng bilindkirinek bêzarane ya nexweşî wê got:

- Ji bo çî, bêjim çî?

- Ji bo em wan gotinên Fatmexana jinmama min bi cî binin.

- Ez nîzanim çî bêjim, dayîka min dizane.

Wê wiha got û lêxist derket derve. Lê ji çavên Camêr nerevîn ku wextê ew ji odê derket derve, di bin rengê wê ya sorgulî de, reşahiya dêmeneke berken a şêrîn di rûyê wê de bibîne.

Piştî wê rojê, bi hefteyek, hemû bi ser hev ketin hesaba zewaca Camêr. Hetta wextê çûna Kalê û dayîka wê jî, ji ber bahana nexweşiyê, xistin zivistanê.

Pişt re ew vegeriyan gundê xwe...

6

Camêr nedizani gešta wî ya biranînan çend kêşa, çunkî ber bi vê re ketibû xew... Dema ku ew hişyar bû, wî li seeta xwe ya li ser masê nêri piştî nivroyê bû. Di dilê xwe de got, "bêguman Lawe ku ji bo xwarinê hatiye mal, niha karê şandina pê zarokan hemû cîbicî kiriye". Çarîk seet bi ser de derbaz nebû, jîna Lawe hat ber derî û jê re got:

- Ez ditirsîm, Lawe neyê nanxwarinê, wext ji dereng e, ez ji te re nan têkimê, êdî baştir e, ji vê zêdetir em çaveriya wî nekin.

- Qet rojên din ji bi vî awayî ji bo nanxwarina nivroyê nedihat?

- Ne, ez nizamim vexwenandinek hebe, wê çaxê ji di pêş de me agahdar dike.

Camêr serê xwe hejand û got:

- Bêguman bi karê min mijûl e... dê baş e ez ji ewqas birçî nîn im, em ê seetek ji li hêviyê bimînin.

Ber bi êvarê bû, Camêr di odê de bi awakî şepirzetiyekek aşkera dihat û diçû. Çi kesê li derî bixistaya bi wê hêviyê ku Lawe ye û bi zû wî bi deng û behsa çûnê agahdar bike, bi xwe derî vedikir. Ewqas derî ji xelkê re vekir taqeta wî nema û çû oda xwe, hîn rûneniştibû Lawe hat. Guhên Camêr her ser dengê bû, bi lez û bez wî xwe gîhande balê, lê dema ku çavên wî bi matî û peşmürdetiya Lawe ket, qesra hêviyên di dilê wî de hilweşiyân.

Bi awakî perîşanî jê pîrsî:

- Gelo çî bû? Te kesek şand?

Lawe destên xwe pan kirin û ji ber xwe ve bile bilek kir. Ev rewşa Lawe wekî gelek hêrsa Camêr rakiribe, hinek bi tundî gotê:

- Çî? Ez tê nagihim. Ji min re bêje, bi rastî te kesek şand pê wan de yan na. Ji bo çî tu rastiyê ji min re nabêjî?

Dema serê xwe hilda, çavên gelek şermezarî û rengê bizirandî yê Lawe dit, îmkana tirsek hîn ji vê jî nexweştir nedê, xwe bi xwe xav bû û wekî ku rica bike gotê:

- Li min bibore bira giyan. Nabe tu li min bigrî. Tu nizanî ez çi qas bêriya wan dikim. Bawer bike di van deh salên han hemû bi ser hev de, qasî vê şev û rojê min bêriya wan nekiribû. Her çî xem, xweşî û hêviyek min hebûn, bi naçarî teşîyan. Parêzgeriyên van çend salan ên di dilê min de hebûn bi carekê hilweşîyan. Êrişek tund û tûj anîn ser min. Ez nizamim ka gelo çî bikim. Ez dikim ku dîn bi-bim. Di ciyê nan, av û hewayê xweş û şadiyê de, ji vê jî pêştir, ji hemû tiştên dinê zêdetir ku min di zindanê de xema azadiyê dixwar, niha ez ji van tevan zêdetir hesreta wan dikêşim. Li min negre, eger ez bêjim, ji ber wan û ji bo nêzik ketina ba wan bû, min hez dikir ez bêm vir. Yan na min gelek baş dizanî, çî tirs hatina yekî wek min di hatina vir de heye. Ji ber vê, min bîryar daye, dema ku ez bêm girtin ez ê daxwaz bikim ciyê min a binçav girtin de veguherînin bajarek din ku heta behsa şoreşê jî tê de neyê kirin! Ger çendîn ez pê ne bawerim vê yeka han ji min re bikin. Çunkî gelek caran ez li ser difikirim ku ji bo çî min bi vî awayî bi hêsaniyê û rehet anîn li vir. Li vir ji bê çavdêriyek pêwîst azad kirin. Sebebê wê ew e ku li gor xeyalên xwe min bikin davik û xelkê diixwazên şoreşê pê bidin girtin.

Ev gotinên Camêr li ser Lawe wek mirov xwê teke birinê, bi wî awayî tesîr kir û axînek kêşa û got:

- Ez dizanim giyana min, her çi tiştta tu dibêji û his pê dikî, hemû di cih de ne û rast in. Ez bi xwe gunehkar im, dibû min nehiştaya ev karê han bi vî awayî lê bê. Niha jî çi dibe bila bibe, em naçar in ku bizanin ka ev dê me bi ku de bibe. Ez gelek geriyam û pê ketim û her tenê ew kêmbû ku ez xelkê bidim ber pahniyan jî bo ku biçin Gulan. Xelk dibêjin di van rojên dawiyê de şer ketiye wan navçan û beşek jê jî aliyê hêzên dewletê ve hatiye îşgal kirin. Du noqteyan danîne ser wan şeqamên ku girana hiya xelkê tê re derbaz dibin. Eger jî vî milî de kesek bi serê xwe, bi çi halê be bikare xwe jî noqteyan bide alikî û derbaz bibe, dema vegera xwe de bi jin, zarok û heywanê barkirî ve vegere, dikeve ber qemçî, şeqam û lêdanek wisa ku her tenê Xwedê dikare bigihîje hawara wî kesî.

Lawe ku tirs û sam di çavên Camêr de dîtin, dom kir û got:

- Mîmkun e jin û zarok bi peran bèn xelas kirin, her wisa ew mirov jî dikare bi saya serê wan ve xwe derbaz bike, lê kî amade ye xwe têke vê agirê han Tu çare nîn e, dibê em lez nekin, fîrset bide, em hinekî din li ser bifikirin.

- Axir...

- Tu çare nîn e birayê min, divê em pilanek jê re bibînin ku ne em û ne jî ew kesê ku bi pê wan de biçe, dûçarê felaketek bibin.

- Tu rast dibêji, lê tu çi dikî bike, ez rica jî te dikim, hinek lez bike, baş e ku rewş wek tu dibêji wisa be, dê kî bi pê wan de biçe. Mîmkun e kesek wisa bi destê me nekeve.

Lawe serê xwe hejand û jê re got:

- Dê ka em bizanin, em ê çarek jê re bibînin, gelo ka kesek jî xizim û nasên me dest nakeve. Ji ber xwe ve got: her çawan dibe bila bibe hewceye ez zûtirîn dem xwe di bin vî barê derînim. Divê tu jî hinek xwe lê bigrî û sebir bikî û serê min neşîni.

- Baş e, babo êdî ez tiştêk jê naaxivim, lê tu jî navêje pişt guhên xwe.

- Madem wiha ye, baş e em ji dibirin, da vêca em bèn ser derbazkirina şeva xwe. Tu çi dibêji, ez hinekî areq û meze binim û her em ji xwe re li mal rûnin qedehek vexwin û hinek xem û kulên dilê xwe bidin bayê. Wek ku tu dizanî çûna ji der ve, sînema û tiştêk wisa nîn e.

Camêr piştî demek wek ku li ba Lawe nebe got:

- Tu bi kêfa xwe yî, baş e haziriya xwe bine vir. Di dilê xwe de got: Herçend ez venaxwim ji lê hewce ye ji niha de ez xeyala wê nekim, gelek pis dixuyê.

Lawe qasî cigarekêşanek bi ser de derbaz nebû meze, areq û haziriya xwarina şeş-heft kesên areqxor anî odê ba Camêr û vêca bi xwe ji li hemberê wî rûnişt. Du şuşên bi kêfa xwe ji herdukan re tîji kir û got:

- Noş!

Camêr ji rahişt şuşa xwe, li hev xistin û birin devê xwe, lê bê wê ku tiştêk jê vexwe danî erdê...

Lawe got:

- Dê ka ez biçim radyo ji binim...

Camêr bi toreyiyeke bê cih de got:

- Ne tu bi Xwedê, dev ji radyoyê berde, taqeta min a guhdarikirina deng û behsan nîn e.

Lawe bi awakî poşmambûyî gotê:

- Ne ji bo deng û behsan, ji bo kilaman, car û baran kilamên xweş hene.

Camêr wek ji torebûna xwe şerm bike, got:

- Baş e, ez ji hez ji kilaman dikim, bi şertekî ku tu nekî ser deng û behsan, radyoyê bine.

Lawe radyo anî, hinek pê ve mijûl bû, lê qet kilamek xweş nedît, girt û got:

- Li tu cihê tiştêkî nîn e, de em ji ji xwe re bi-axivin. Herçend ez naxwezim birina te bikolim, lê vaye di saya Xwedê de tu rizgar bûyî, eger bihna te teng neke, hinekî behsa jiyan û rojên xwe yên hepsê ji min re bike.

Camêr serê xwe kir ber xwe û qet tiştêk negot.

Lawe gotê:

- Herkes bi curek behs dike, mirov ji şaş

dimîne û nîzane ka kijan rast û kijan derewe. Hinek kes wisa behs dikin, wekî ku jiyana derbazkirina bendixanê ewqas ne zehmet e.

Camêr têgihîşt çare nîn e, hewce ye tiştêkî bi-bêje, wî jî dest pê kir:

- Ya rast be, di zindanê de ne jiyana û ne derbazkirin heye. Çunkî ne pêşdeçûn, ne xweşî û ne jî destxistina berhemê qîmetek maddî û manewî tê de ye, tenê roj û salkuştin tê de heye. Ne dûr e, li ba hinek mirovên baş û qenc wisan be ku bendixane cihê başkirin û perwerdekirinê ye. Gunehkar tê de pak dibin. Kesên xwedî fikrên nebaş tê de tèn qenc kirin! Lê yên ku min ditin, bi temamî zidê van tiştan bûn. Ew ên ku bendixane di destê wan de ye, li gor wan wisan e. Ew her ji bo tirsandin û eziyêtdana xelkê li wir hatine danin. Ger wiha nebûya dê dezge û kesên baş li wir bihatana danin. Ew kesê çavê wî muamelên karbidest û gardiyanên bendixane û zindanan neketibe, nikare vê rastiya han fahm bike. Li wê yekê jî ku insan tehemmula wî heye heta çi derecê hisa mirovayeti, piyatî û şerefê di dilê xwe de bipelixîne. Û çawan ew dikare di meydana hovîti û canewariyê de gurg, piling û weşên din bide alîkî. Vêca eger rast bûya ku karbidestên welêt bi qasî misqalek rehma mirovayetiye di dilê wan de hebûya û daxwazek wan li ser başkirina wan ne di riya tirsandin û eziyetkirina girtiyan de, hebûye, wan ecniyên tirsê yên pîs bi ser wan de nedanin. Wek her ji roja yekem a bendixanê şûn ve daxwaz û nêrîna wan ew e ku bi hemû curek fikir û giyana pêşdeçûnê bi ser wan de qut bikin û wan bipelixînin. Ji bo ku heta hetayê wan serşor û sitûxwar bikin, reh û rişên bawerî bi xwe kirin û serîhildanê bi ser wan de qut bikin. Ji bo ku tu carî bi ser xwe de neyên, demarên baweriyê bi ser de bixitimînin, rêz, camêrî û azayeti ji giyana wan derêxin. Ji bo ku ne tenê xelkê li ber çavên wan bidin reşkirin, wan bi xwe jî li ber çavên wan bi xwe bidin reşkirin û xwe ewqas nizm, pîs, bexîret

û bêqîmet bihesibînin ku ew newêrin di xewnên şevan de jî fikra xîrabîyek jî bo vê rejîma han bîkin, ewan segên kişikîşkirinê bihesibînin û ne destê xwe bi rûyê wan de binin xwar û ne jî li dijî wan rabin. Lê ev yeka han baş e ku ew hov jî û mezin jî di coniyê de av dikutin... Wan karakterê benîademan nasnekirine û agahdariya wan bi qanûnên guherandin û pêşketinê nîn e. Ji ber vê ecêbmayî dimînin û ziravê wan diteqe ku dema dibînin di eksê armancên wan ên qirêj û kirêt ku bi hemû awayî metodên hovîtî û neînsaniyetê bikartin. Lê çiqas diçe banga azadiyê aşkeratir û hejmara welatparêz û azadîxwazan zêdetir dibe. Di nav cergê tarîtiya wan zîndanên bi armanca xeniqandina fikir û tirsandina giyanê ku durust kirine. Ji bo gihiştina wan armancên xwe yên kirêt û pîs, her çi riyên şeytanî yên bênamusiyê heye, bikartin. Lê di nav cergê wan zîndanên tarî û gemar de qehremanên bênav gelek in ku baweriya wan a bi jiyan, serbestî û serxwebûniya welêt jî çiyayê Bêstûn asêtir û qewîtir e...

Di vir de Camêr bihnek veda. Lawe jî vê yekê fîrset dît û gotê:

- De ka firek şerbîka xwe bide, niha sar bûye. Tu dizanî, bendixanê çawan ser û çavên te guherandîye bi wî awayî bîr û baweriya te ya li ser siyasetê jî guherandîye. Bi bîra min nedihat ku piştî derketina zîdanê, tu di bin nivînen şevê de jî fikra siyasetê bikî. Lê çi heye ne kêr û ne zêde, tu şoreşgêriya rasteqînî diaxivî. Ev çi ye, mirov dibêje tu venaxwî, şerbîka te her di cihê xwe de ye.

Camêr bi germiyek lavahî ve gotê:

- Tu çi dibêji kekê min! Ew hukmê neheqî ye narewa dan min. Ew derd, elem, êş û eziyeta bêheq û bêsebeb bi ser min û mal û zarokên min de anîn. Ew eziyet, îşkence û kirinên pîs û kirêt ên di zîdanê de bi me hat kirin û niha jî bi xelkê me tê kirin. Daxek daniye ser giyana min ku heta ew dax li serê be û heta ez li ser rûyê vê dinê bim, ez ê dijminê xwîna vê rejîmê bim ku xelkê bi vî awayî

neheqî û beleheq û sebeb davêje konê zindanan û
însanan di wan rewşên pis û kirêt de dide girtin.
Bi awakî nemerdî û neînsanî bi wan re hereket
dike. Lê ez ê çî bêjim, ez nizanîm ez ê ji zemanê
re çî bêjim. Tu dibêjî xwîna wê alozî û têkelheviyê
li ser min e, wexta xwekuştinek peyatiyê ji nade
min. Ez çiqas fikra bêkesî, êxsîrî û şerpezetiya
Hêwa û dayîka wî dikim, nefesa min diçike û qu-
dumên min dişkên. Destek min dikeve wî milê
min û yê din jî dikeve wî milê din. Gotineke min
tenê dimîne, hewcebû cîh û warê min ew çiya û
şax di nav "L.A.N" de bûna. Biryara min ew bû ku
di rêzên yekemîn ên şerkerên riya azadiyê de li
dijî vê rejîma han a genî şer bikim, heta mirin an
serkevtinê xebat bikim.

Tu dibînî kekê min, ez çendîn bedbext im. Aza-
diya min a mirinê jî nîn e. Çi tiştê ku ez lê rast
têm, qet bext û talih tê de nîn e. Baş e bavê min,
ez ji bo jiyana xwe bextiyarî naxwazim, lê ji ber çî
ji bo mirinê bext bi min re nabe yar, nahêle miri-
nek bi dilê xwe bimirim?

Lawe ku dît Camêr bi rastî bi van gotinan
birinên wî yên hin qalik negirti dikole, baştir zanî
mewzuyê biguhere, ji ber vê gotê:

- Tu dikî bi van axaftinan xwarina me ji bira me
bibî, ev çî ye?

Wî dest avêt şerbika Camêr, girt destê xwe û di
cîh de gotê:

- Ne giyana min wiha nabe. Fermo ka firek baş
lêxe. Wexta min wiha derbaz dibe.

Camêr bi awakî matî gotê:

- Niyeta min tune, ez vexwim.

- Ji bo çî, te sond xwariye?

- Ne. Her wisan. Ez jê hez nakim.

Camêr vê gotina han ewqas bi azarî kir, Lawe
baştir zanî ku bi ser de neçe. Şerbika xwe rakir
serê xwe û yeka din jî xwe re dagirt û gotê:

- Tu bi xwe dizanî ku tu xwediyê malê yî. Tu
vexwî û venexwî ez ê behra xwe ya şevê vexwim,
sê qedeh, ne kêr û ne zêde. Wisan li dinê hatiye

çûn û hatina xelkê bi ser hev de û çûna çayxanan û geranê nemaye, min jî serî daniye ser areqê, ka ez bizanim, guherandinek xweşî û şadiyê tê de nabînim.

Lawe dest avêt xwe, bi radyoyê ve mijûl bû û neaxift, destê xwe jî ser hilneda heta kilamek azerbeycanî dît û gotê:

- Ev jî xweş e, tama kurdi dide, ez nizamim li te çawan tê lê gelek xweşa min diçe. Her bi rastî jî kilamên vê navça Rojhilata Navîn ewqas têkel bûne, bi taybetî yên kurdi, tirkî û azerî mirov nikare jî hev cihê blke.

- Li gor min, gelek meqamên kilamên tirkî jî yên kurdi hatine wergirtin, her wekî çawan jî xelkê Kurdistanê re "tirkên çiyayî" dibêjin, jî kilaman re jî "şerqî"yên tirkî dibêjin.

-Vêca Kurdan çiyê xwe karîne biparêzin ku heta kilam û musîqa xwe jî bikarin biparêzin? Mirov ku bi xwe tune be tiştêkî wî jî çênabe, mala wî bi ser malan de têt dabeş kirin, xêr û bêrên wî jî dibînin talan! Di dirêjahiya dirokê ve heta niha, çendîn mirovên bikêrhatî yên Kurd hebûne, di hemû warên çalakî, pêşkevtin û zanîne de xizmeta biyanîyan kirine. Lê çî heye hîn min nedîtiye kesek biyanî jî bo tiştêk xizmeta kurdan kiribe.

- Wisa dixuyê, kurd jî gelek berî ve di pêşiya xelkê de xwedî bir û bawerîya mirovayetiye bûye û dev jî nijadperestî û neteweperestiye berdane.

- Na bi Xwedê, lê ji bo dilê te bila wisan be.

Bi van cure gotinan, wan seet kirin deh, nan xwarin û piştê qasek rûniştin, xwe ber bi mijûlkirina radyoyê ve, Lawe jê re got:

- Tu dixwazî, dikarî rakevî, ez ê radyoyê bibim û guh bidim ser deng û behsên Qahîrê.

Camêr gotê:

- Baş e, bibe, taqeta min a guhdarîkirina deng û behsan nîn e.

- De şevbaş û xewxweş.

- Şevbaş, baş e lê ez jî xewa xweş bêzar bûme, bes e êdî ez ê hinek hez jî rastiyên xweş bikim, ez

hez dikim, hinek ew xewên min ên xweş paşde bân. Ji destê zindîbûna xewên xweş wek serxweşan li min hatiye.

- Ez va deh sal e, ewqas ji heqîqetê bêzar im ku wext e, ji bo xewek xweş bişewitim.

- Dê baş e, şevbaş û xewxweş! -Wî li seeta li ser masê nêrî- lez bike here, deng û behs nerevîni. Heta tu antêna hewa û axê tê re biki nivê xeberan derbaz dibe.

7

Serê sibê piştî çayvexwarinê Lawe ji Camêr re got:

- Ev çî ye, mirov dibêje iro ji daxwaza te tune, tu derkevî derve. Ne giyana min, wiha nabe, rabe here xwe qasek biguhere. Min ji te re destek kincê xwe daniye wir, mîmkun e ji te re hinek mezin be, lê ji yê te yê niha baştir e heta em herin ba terzî destek kinc ji te re bidirû.

Camêr hinek bi toreyî gotê:

- Ez kinc naxwazim, kincên min baş in, ez naçim ji bo şahîniyê... Ger ez herim ji derve her ez ê bi van kincan derêm û ez kincên nû ji çênakim heta perên min çênebin.

Lawe qasek li ser û çavên azarayî yê Camêr nêrî, serê xwe hejand, qet neaxift û lê xist, berê xwe da, çû karê xwe.

Piştê çûna Lawe, Camêr zêde li mal nema. Kincên xwe yên kevin li xwe kirin û derket derve. Di destpêkê de, te digot, yekî wek ji tiştêkî şerm bike, bêarmanc ji vê kolanê diçû kolanê din. Piştê ew ket gerîna şeqaman, lê wekî gundiyeke yekemcar bajêr ditî, çavên xwe dikir camekanên dikanan, koçan û kesên di caddan de diçûn û dihatin. Ew tiştê zêde diqqeta wî kêşa, gera eskerên çekdar ên cût û cût bi hev re yên di şeqaman de digeran û otomobilên şeşîr li ser wan ên di koşê û meydanên çarriyan de dabûne sekinandin bûn.

Van yekan roja berdana wi ewqas diqqeta wi nekêşabûn.

Gelek ji dûr ve Aso Mendî xuyakir ku yek ji wan hevalên wî yê herî nêzîk bû. Bi berkenînek şêrin, ew ber bi wî ve çû, lê Aso qet mûyek ji xwe şaş nekir, bi yekcarî jê derbaz bû. Camêr wekî tu tasek ava sar bi serî de bikî, wisan lê hat. Piştî çend gavan ji nişka ve bi birê ket ku ew çiqas guheriye. Dema wî Aso cara dawiyê ditibû, ew xortekî xwîngerm ê baş, xweşik, rûgeş û qît û zirav bû. Lê niha mirovek hişk ê sîs lê hatiye. Ma zimanê xeybê bi Aso re nîn e. Di paş de vegerî ku bangî wî bike, dît ew jî di pişt xwe de vegeriyaye û lê dinêre, wekî bêje ev dimîne biraderek, lê ki ye, li ku ditiye yan li kê diçe? wî nezani. Ji bîranînên xwe xeyidî û xwe neda dest. Camêr hê navê wî temam nekiribû, Aso ji nişka ve ber bi wî meşiya, bi çareya surprîzeke xweşi û geşbûnek bi temamî ve gotê:

- Ev tu yî, Camêr? Ez bim, te nas nekim. Dê bila tu hezar car ji vê zêdetir ji biguherî! Ev an nişana bêxêretiyê ye yan jî ya kalbûnê.

Camêr bi ken gotê:

- Ger tu ji bo kalbûnê bêjî tiştek bi te ve nayê xuyakirin. Min te çawan di cîh de hiştiye, tu eynî bi wî awayî mayî. Lê ger nişana bêxêretiyê be, vêca tu xwe ji min baştir nas dikî.

Aso bi ken gotê:

- Baş e şukur tu ji gotinên xwe yên xweşik ve-nebûyî. Wan destên hev girtin û vî milê û wî milê din ên yekûdu maçî kirin, bi meraq û xwestinek gelek ji dil ve, Aso jê pirsî:

- Tu kengî hatî berdan? Tu kengî hati? Wey tu bi xêr bê. Kuro bi Xwedê va demek dirêj e, tu di nav me de nîn î, va çend sal e? Deh sal... bi gotin xweş e... Êê niha tu bi ku ve diçî, ji xwe çayxana Hebeş nemaye ku ez ji te re bêjim, em herin wir. Ji bîra te çûye ku me konken li wir dilist. Bi ser çûna te gruba me ji belav û welaw bû. Her yek ket ciyekî. Merwan hat kuştin. Eli hat girtin. Emîn

dest li ser e û li wan jêran e. Şewket ji cihê xwe guhert, ez nizanîm ka çi bi serî de hat, ên din ji persû û belav bûn.

- Êê 'Ebeyê çaycî çi lê hat?

- Gelek zû çayxana wî girtin, êdî wî nekarî xwe rabigire, halê wî xerab bû û di van dawîyan de li ber koşa dikana xwe semawer û dezgehek danîbû, dost û nasan li balê çay vedixwarin. Par zivistanê di şeqama ... de xayînek hat kuştin, esker jî destavêtin destdirêjiyên bi korane, penceh gulle zêdetir li 'Ebe ketibûn lê digotin mêranyek nedîtî kiribû. Dema ku ew dibîne eskerek li nêzikî wî jinek dîkuje, qet xwe lê nagire û semawera ava kelandî bi ser milê mêrik de dike, hemû ser û çavên esker dişewitin û kor dibe û eskerên din jî wî didin ber gullan. Niha ev bes e. Vaye ew mirov hatin, taqeta me ya bendixanê nîn e. Tu niha bi ku ve diçî?

Camêr gotê:

- Qet karek min nîn e, her wiha ez jî xwe re digeriyam.

- Madem wisan e, bi min re were, em heta wî milî biçin. Hinekî karê min heye, em dikarin di rê de hinek biaxivin jî. Êê tu li ku dimîni? Ji bo çi tu nehati ba min? Ez cardin di kavila kevin a berî de me... Wisan dixuyê, tu li mala kurmamê xwe Lawe yî? Ferq nîn e. Mala wî baştir e, ez bi xirabî nabêjim, ger çendin ew havrêtiya me jî nake lê ez gelek ji Lawe hez dikim. Va qaseke xwe daye milek, mijûlê kesp û kar e, bêguman perek wî yê baş jî heye.

Ji bo ku li hemberê gotinên wî terkexemî nezane, Camêr jê pirsî:

- Di çi de Lawe hevkarî bi we re nake?

- Di hemû tiştê de. Wek min got, wî xwe daye milek, heta êvarê mijûlê kesp û karê xwe ye û dema ku êvar jî bi ser de tê, dikeve mal û çavê kesê pê nakeve.

Camêr bi ecêbmayî jê re got:

- Piştê êvarê çavê xelkê ji bo çi pê bikeve, ma gelo bi şev jî seet heştan heta şeşê beyana sibê ge-

ran û hatin û çûn qedexe nîn e?

Aso bi ken gotê:

- Ew yeka ku tu dibêjî, ji bo xelkê bêkar wisan e, ez û çend hevalên din, me ev qedexetiya dewletê dirandiye. Me kiriye dûr û her şevê em li mala yekî berhev dibin. Em ji êvar de diçin, şeva xwe li wir derbaz dikin û li wir jî radikevin, beyana sibê piştî temambûna qedexebûnê, derdikevin derve. Bi vî awayî em dikarin di van rojên teng de ji rojên xweş ji xwe re derbaz bikin. Kuro em ê çî bikin, dinê mirin e, her dê ev ji me re bîmine.

Camêr got:

- Wisan dixuyê, kes ji we hê nezewiciye û hal û wextê we jî baş e.

- Erê welle, ji derveyê min, tev jî zewicî ne. Ji bo halê xweş jî, em tev nemir ne jî rojên xwe dibin serî.

- Ê tu jî bo çî bi vî awayî reben mayî?

- Li gor qeneeta min, di welatê me de mêr bi xwe xwediyê serbestiyek nîn e, eger bizewice û ew jî hinekî din dest deyne ser serbestiya wî, wê demê dibe esîrek tam û tekûz ê rasteqînî. Bi bîra te de ye ku Salar Pirot nû zewicîbû, nediwêra bêje zewac xerab e û ne jî dikarî bêje baş e, lê bi mercê ku jina wî li wan deran nebûya!

- Çî? jin mêran jî serbestiyê dikin... Bi Xwedê ya herî baş ew e ku te jî serbestiyê nekirine. Li gor gotina te, ew e ku di van rojên teng û nexweş de jî hevalên te yên zewicî serê xwe nakin malên xwe?

- Ha ji bîra min çûbû ku tu layengirê jinanî, lê ez didim, distînim û difikirim bi rastî ez nizanîm ji vê zêdetir ihtiyaca jinê bi çî serbestiyê heye?

Camêr serê xwe hejand û bi hinek şewat gotê:

- Hey bextreş û beşxwarên jinan, serbestiya xwe xemilandin, xweşikirin, naz û nazdariyê didinê ku xweştir pê re derbaz bikin. Lê çî heye dikeve nav hewayek wisan û wisan pozbilind dibe û mêran jî tê digihîne, her wekî ne tenê hemû serbestiyên xwe bi temamî sitendiye wek ku hevsarê

mêran jî kiriye destê xwe. Ewqas ew pozbilind dibin, em bi xwe jî ber bi şaşîtiyê de diçin û bawer dikin û dibêjin, me çî û jî ber çî daye wan. Ne kekê Aso, ne bila tîrsa te û ne jî xema te hebe jî jinên li aliyê me, jî gelek ciyên dinê jî serbestiya rasteqîniyê gelek dûr in. Hingî mêr di berikên xwe de xwediyê kîs û cuzdan be di hemû karan de dê gotina dawiyê jî ya wan be.

- Bibore bavê min, min nemaqûliyek kir, min nezanî ku tu bi tevayî bûyî avukatê jinan, mirov dibêje qey gardiyanên hepîsxana te jin bûn!

- Dê ka em dev jî van gotinan berdî, li tevê dinê xelk mijûlê van cure gotinan in, lê hê negihîştine netîcek. Ya rast ew e ku naxwazin bigihîjin netîcek! Niha tu min bi ku ve dibî?

- Ez diçim qehwexana Bextiyar, ba Nerîman Hesen. Îro hatiye. Carên din dema ku ew dihat, li mala meta xwe dibû mêvan. Niha mêrê meta wî li ser bûyera şevê din jî bo ku hedîse li taxa wan qewimiye, hatiye girtin. Bêguman mala wan jî kirine bin çavdêriyek tund. Yê tên û diçin bêxwîdan dernakeve, ne xasma yekê wekî Nerîman ê bi nav û deng ku dewlet bi çirayên hil a ronî lê digere. Vêca jî ber vê û jî ber bi nav û dengbûna wî jî ku jendirme jî nişka ve bi ser otêlan de digrin û kor, seqet û saxlem çî heye berhev dikin û dibin nezaretxanê û li wir jî li gor dilê xwe dibijêrin û davêjin bendixanê, jî ber vê jî dibê Nerîman ne here mala meta xwe û ne jî here otêlê. Vêca kar bi tesadufî baş meşiyaye ku Kamuran Bapîr di rê de wî dibîne û wî dide agahdarkirin û dibe wê qehwexanê. Va ez jî pê de diçim û binim mala xwe.

Camêr bi awakî bi manedar lê nêrî û got:

- Berî hemû tiştî tu wisan bi min re diaxivî her wekî ku ez do û pêr bi we re nebûme. Ji bîra te çûye ku vaye, ez deh sal in ji we dûr ketime û agahdariya min bi tu tiştêk we nîn e. Gelek ew kesên tu navê wan dibêji, ez wan her nas jî nakim. Wek mîsal, ez nizanîm Nerîman Hesen kî ye. Ji bilî vê gotinên te gelek ecêb in. Çunkî ew karê ku

tu pê de diçi, ne li gel areqxwerî û şevbihurkan û ne jî li gel bîr û baweriyên te yên qasek berî gotin, rê nakevin. Te qasek berî niha got ku min destê xwe daniye ser kumê serê xwe ku ba lê nede û nebe, lê tu niha dikî, bîdî ber bayê.

- Ne lo hema yekcarî ne wisan jî, lê ku hemû alikariya me di rîya tevgera netewî de hatibe ser alikariyek bi vî awayî, ne bi qîmet û çend quruşek pere, şermezarî û namerdî ye ku em xwe jî vê veşêrin. Bi taybetî di demek de ku xelkên dîn, hemwelatîyên wan jî yên me azatir û dilsoztir giyana xwe kirine ser lepên destê xwe û bi ser û mal û diwarojên xwe û yên jin û zarokên xwe avêtine nav cergê xebatê. Va yê ku em dikin, erzantirîn fedakarî ye, ya wek ku têt gotin "bênêztirîn bawer e!". Te got ku tu Nerîman nas nakî, heqê te heye. Nerîman birayê Heme Çawşîn e -Xwedê jê razî be- ku di xwenişandaneke berî niha de hat şehîd kirin. Kurekî jir û mêrxas e di nav rêzên "L.A.N" de û jî rêxistinên bajêr re poste dibe û tine. Niha tu dê bibînî, berî niha ew di dibîstanê de bû û heta sinîfa şeşan xwend, jî ber feqîrtiyê dev jî xwendinê berda û di firînek de xebitî, demek hinek serserîti jî pê re hebû lê niha xebata ku dike wisan li wî kiriye, jî zêrê jî saxlemtir e. Kurekî têgihîştî yê hişyar, bêkibir û saxlem jê derketiye ku li gor dilê te. Wî jî nêzik de bibîne, her tenê ewqas rûne ku hûn hevûdu binasin û pişt re rabe here. Lê ji bo şevê, divê em bi hev re bin, min gelek bêriya te kiriye. Me tevan, hemû dost û biraderan bêriya te kirine. Ez bawer im heta beyana sibê jî ber şahiya dîtina te xew naçe çavên wan. Îşev em li mala Kawe Biraşim in, mimkun e tu mala wan nezanî, wan mal guherandiye.

Camêr gotina wî bi ser de birî û gotê:

- Ya rastî, ez hez nakim bêm, ez Kawe Biraşim jî nas nakim.

- Nenaskirina te ne muhîm e, tu bi min re tê, jî bilî vê, hemû jî te nas dikin. Nee. Ez nayêm tune. Ez li bin erdê li dinya tarî li te digeriyam, niha tu

li ser erdê ketî destê min. Çawan dibe, heta ez têr û teji ji te nexwim, wisan bi hêsanî dev ji te berdim. Hevalên min hemû kurên çak û baş in û tev ji hez dikin.

- Axir!...

- Axir û oxir jê re naxwaze, seet heftê êvarê li ba deriyê duyem ê Baxê Giştî çaverêya min bike, ez ê bêrn û em ê bi hev re herin mala wî. Ji wir gelek nêzik e. Ev yeka han wiha. Dê vêca em herin ba Nerîman, va li wir e, li koşê rûniştiye û çaveriyê dike.

Camêr kir ku ihh û mihh bike, Aso guh nedayê û da pêşî û çûn qehwexanê.

Dema ku Camêr ji qehwexanê derket derve ku ber bi malê here, çare û hêviyên wî ji berî ronîtir û zelaltir bûbû. Wekî bi dîtina Aso yê hevalê wî yê zaroktiyê û wan tax û kolanan, ew gotinên nermên nazik ên germîn ku ji nivê dilê wî dirîjan, ew xoşewistî û bîrên başl yên ser xelkê derûberên xwe dibarand, di navek re wek ku jiyana wî anibe bi bîrê. Ji ber vê, sê roj bûn, yekem car çend deqîqek behs û navê Hêwa û dayika wî li ser perda hiş û zimanê wî wenda bibûn.

8

Dema ku Aso û Camêr çûn mala Kawe, Hêmin ê ku kurek xort bû, hatibû. Camêr wî bi Kawe û yên din da naskirin, herdukan gelek rêz û xweşîti nişan dan, bi taybetî Kawe. Gelek bi ser de neçû li derî xistin, berî ku Kawe here derî veke, Aso jê re got: "Bi lédana wî ya derî dixuyê, ne yek ji me ye, ne dûr e Şaho be. Min jê re gotibû were. Gelek hez dikir Camêr bibîne, ji vê fîrsetê mezintir fîrset jî dest nediket. Ji ber vê ez hêvidar im hûn herdu ji tu ji kekê Camêr jî, li min biborin, Şaho kurek baş e".

Camêr û Şaho her çendîn nasên hev ên kevin jî bûn lê çaverêya yekûdu nedikirin, lê çî heye bi awakî ecêbmayî li hev nêrin. Şaho li gel wê ku hê di temenê sih û pênc û sih û şeş salê de bû, tek û tûk mûyên reş di nav pirçê serê wî de mabûn. Wan tek û tûkan jî mûyên spî di nav xwe de wenda kiribûn û ewan jî bi rengê bizirî û bi manewiyatek jar çaverêya diwarojên xwe yên xerab dikirin. Simbêlek boq ê dirêj û birincî di bin pozek girovel û li ser lêvek sitûr de kêşayî. Ji bilî vê bi biçima xwe ya girovel, têr giyan, qelew û dagirtî yê bi laşek nîvçe bilind ve, dijî wan mûyên spî serî hildabû. Bi çavên xwe yên reşên biçûk û şermokî ve, te digot wek çavên zarokan ji ronakî û paqijî, xweşî û hêviyan bi ser de girtine. Piştî lènêrinek bi dax, ji Camêr re got:

- Erê tu Camêr ê caranî? Bêguman eger tu di rê de rastî min bihatiya û hemû eqlê min mêvanê min jî bûya, min nedikarî, ez te nas bikim. Gelo ew bendixana bextşewitî çî li mirov dike?

Aso hilda got:

- Gunehê bendixana belengaz çî ye? Guneh gunehên zordaran e ku bendixane çêdikin...

Camêr bi berkenînek xemgîn a girtî ve gotê:

- Baş e, yê min zindan, lê wekî Aso got bi rastî jî zordar ez guherand im, gelo tu çima evqas serspî bûyî?

Şaho bi dilek vekirî û bi dengekî zelal gotê:

- Wisan dixuyê, tu hez dikî ez bêjim, ê min jî ji daxa dinê, yanî bendixana mezin ez guherandim... Na giyana min, em wek malbat, gelek bi zû, serê me spî dibe. Tu dibînî mamê Maruf temenê wî jî heştîyan derbaz dibe, tu dibêji serê wî wek şevê ye.

Hemûyan bi hev re dest bi kenê kirin. Di vî navî re Saman, Bêbak û Merwan ketin hindûr. Kawe got:

- Li gor qeneeta min qet qîmetek guherîna laş nin e, hefteyek û du hefte mirov radibe ser piyan û pişt re dibe wek carên berî... nefesek kêşa û çavê xwe li odê gerand, ez nizan im, hevalên me jî bo çî bi derengî ketin... hemû bi ser hev çarîk see-tek maye jî hatin û çûnê re?

Hêmin gotê:

- Mala wan nêzik e, berî qedexê ew ê bigihjin, lê tu dizanî Kawe, ez di wir de bi te re nin im. Tu dibêji, hefteyek û du hefte mirov radibe ser piyan û pişt re dibe wek carên berî. Ya rast ew e ku tu wext û tu caran, heta hetayê tu tiştekek bi tu awayê, bi mu'cize jî be, di ekseriyeta jîyanê de jî, bi dermanê hemû milan, carên dûr dane milek mirov nagihîje seviya carên berê jî, wek şair gotiye ya do jî:

*Dikarî vegeerî yara koçkirdû
Nikarî bibînî jîna rabirdû*

*Ne tu ew kesî caranî, ne yar
Ne do îro ye ne îsal jî par*

Xelkê bêheq û bêsebeb negotiye: "mirov du car di eynî avê de sêbahî nake".

Kawe, piranî ji bo armanca guherandina mijara behsê, got:

- Her neyse guherîna laş qîmetek wî yê zêde nîn e, ya girîng guherîna giyanê ye!

Saman ku kurekî qelew ê genimreng ê têrmûyê reş û dengzir bû, hilda got:

- Ev çi ye tu dibêji Kawe, mirov dibêje tu xurîfîyî. Giyana çi laşê çi? De baş e, bila laşê te di bin daran de binale, dê ka çawan giyana te pê nîzane? De ka heftetek nan nexwe, bizane çi bi ser giyana te de tê? Heta niha di navbera giyan û laş de tu sinorek nehatiye dîtin, dema ku tu wan jî hev cihê bikî, bi wê dereca tu dibêji tu guherandinek tune ku bi ser laş de bê û tesîr li ser giyanê neke. Ne tenê ev, ew kar û encamên tev wan guherandinên bi ser laş de tên, tevên wan bi hoyê mêjî ve laşê te pê agahdar dikin, eger agahiya laş jî xwe bi xwe jî nîn e, ji bilî vê hemû ew aktîvîten ku li ser giyanê diqewimin, menzerên mêjî û fermanên wî ne, yanî giyan ji mêjî û aktîvîten wî pê ve tişteki din nîn e, mêjî jî endamek herî pêşdeçuyî û kemilî ya laş e.

Aso, zûde bû ku Saman nas dikir, di dilê xwe de got:

"Wisan dixuyê, di van rojan de Saman bi xwendina diyalektîkê ve mijûl e! Pêwîst e, em hevsarê wî sist nekin û firsetê nedinê, eger na ew dê hemû kitêbê ji me re bixwîne. Ji ber vê gotê:

Her neyse, ev behsek asê ye, em şeva xwe pê nekûjin, Xwedê bi xwe nexwestiye gelek bi ser vê behsê de here, ji ber vê, pêxemberê xwe re gotiye: "Di derheqê giyanê de, pîrs ji min neke, ji wan re bêje ew karê Xwedê ye!"

Bêbak bêyî ku guhê xwe bide gotinên Aso, got:

- Li gor qeneeta min, armanca Kawe li ser

qîmeta guherîna giyan û bêqîmetiya laş ew e ku nehêlin zor, zordarî û tadetiya dijmin dilê me biguherîne û bîr û baweriya me bileqîne. Ji bilî vê, divê sîtem û xerabiyên wan yên hovîtî, xebatên me yên di riya xistina rejîma han a genî de tund û tûjtir bikin. Bi vî awayî, em dikarin ne tenê heqê gel û welatê xwe, belkî heqên xwe yên taybetî jî ji dijmin bistinin. Wî çaxê, yanî piştî tole vekirinê em dikarin bêjin, "em nikarin vegeerî ser demsalên ciwaniya xwe, lê demsalên ciwaniya me bi valatîyê de neçûn!"

Kawe jî bo karek ber bi oda jorê de çû. Camêr jî bêriya gotinên bêtirs dikir. Di dilê xwe de digot: "Tu dibêji pratîkên van gotinan jî pê re ne." Wî bêtirs berê xwe dayê û jê pîrsî:

- Tê bi bira te kak Camêr, yekemcar me kengî hevûdu nas kir?

Camêr, hinek melheze kir û gotê:

- Ez bawer im, çardeh-panzdeh sal berî niha li dikana Hoste Ehmedê Xeyat bû. Şahsiwar ê şagirdê wî kurek baş bû, aktîvîtek wî yê baş jî di nav xortan de hebû. Ew bi xwe jî însanekî ewqas baş bû, nebêje...

Wî bêtirs bi ken ve gotê:

- Ne, ez bawer im, baş di bira te de nemaye, ew cara duyem bû. Yekemcar nêzîkî salek berê wê, min û Mîran Qadirê Ciwanemerg li bajarê (...) me bi hev re dixwend. Hemû rojên inê wî bi zorî ez bi xwe re dibirim ciyê kitêb firotinan digêrand. Ew bi hêviya daxistina fiyetan dima. Di destê wî de bûya dê kitêbên bazarê hemû bikiriya, kitêbhezkerê wiha bû. Rojek jî wan rojên inan tu ghiştî me. Mîran, gelek bi başî, em bi hev dan nasandin. Di bira min de ye, destek kîncên spiyên milkort li te bû, serek rût, pîrçeke reş, wî çaxî serê rût li ba xelkê gelek ecêb bû û ji ber vê biçîma te gelek baş di mêjiyê min de rûniştibû. Me behsa şîir û edebiyatê dikir, tu jî bédeng bi me re ketibû rê... Wek tu dizanî, Mîran bi xwe edîb bû. Şîirên wî yên xweşik jî hebûn lê bi giştî pesnên evîndarî û ya

tebîetê didan. Vêca dema ku behs hat ser şîra kurdî, tu jî beşdarî axaftinê bûyî û te rexne girt û got: "Ger çendîn jin, sîpehîti û tebiyet tiştên heja yên bilindkirina bîngeha bîra millî ya insanê ye, lê nabe zemînê şîrên şairekî mezin ê naskirî, tenê çavên belek, lêvên sor be. Pêwîst e asoya muqayese û meydana edebî ya şairekî rasteqînî gelek jî vê firehtir be. Divê hemû jîyan, xelk û tebiyet bigre nav xwe, vêca qeyî nake zêde û kêr, çiqas û çawan". Min jî di vê warê de hemfîkriya te dikir, lê wî qebul nedikir û digot...

Di vî navî re jî nişka ve vebûna derî axaftinê bi ser de qut kir û êdî nehatin ser gotinê. Çunkî Kawe wekî mîzgîniyek jê re hatibe, qêrî:

- Kuro êdî ev gotinên han bes in, kes jî me nemaye ku em li hêviyê bisekinin, cemaeta me temam e. Rabin, em herin oda milê din, li vir ser kulanê ye, qasek şûnde em ê bikevin stiran, kilam û hezar munaqeshan. Em nikarin li vir bikevin bayê xwe û dengê xwe jî bilind bikin, lê milê din kip e û Saman bi dengêkî bilind jî biqîje, dengê wî naçe derve.

Hemû bi hev re dest bi kenê kirin. Saman dikir ku bersîva wî bide, lê Aso bi tûndî destê xwe danî ser devan û gotê:

- Bi Xwedê, ez nahêlim gotin jî devê te derkeve, ma qey kafîstani ranabe tu bêdeng bimîni.

Hemû di pê Kawe de çûn oda piştê ya milê din, ku di hindur de qenefeyek cihê rûniştinê ya sade, masek gilover û şeş kursiyên jî darê heyzeranê li der û dorê wê ku di nîvekê de danîbûn hebû. Di koşekî de du şuşe areq, heşt-neh qedeh, du tepsiyên biçûk leblebî, hinek fêkî û dendikên gulê berroj jî li gel surahiyek avê, li ser masê hatibû danîn. Kawe deriyê odê ya navberê girt û pencera mezin a li ser hewşê vekir û got:

- Her çendîn germ e û perwana me jî tune, lê çawan be jî kuna bendixanê hêniktir e. Netirsin, min cemed jî peyda kir. Lê cemedek baş nin e. Di bazar de ew hebû, êdî hûn bi kêfa xwe ne. Va ez ê

herim ji we re binim, min gotibû ku ji me re bişûn. Vêca ji bo xwarin jî dil-ciger ji me re çêdikin lê ji bo meze nîn e, çunkî hesaba me têkel dibe. Dê fermo bila herkes qedeha xwe hilde....

Wi wisan got û yek ji wan şuşê areqê hilda, pêşî bi neynokên xwe pemboya wê jê kir û vêca bi lepê destê xwe malî û bi lêxistina binî tapa wê derxist. Xwest ji Camêr dest pê bike û qedeha wî tijî bike, bê ku li Camêr binêre, got:

- Ez ê qedeha yekem ji we re tijî bikim, ji wir şûn de herkes bi kêfa xwe ye. Dema ku li Camêr nêrî, dit ku qedeha wî tune, bi awakî ecêbmayî gotê:

- Ev çi ye, qedeha te tune?
- Ne bi Xwedê, ez her jê hez nakim...
- Çawan? tu bi û venexwî?
- Belê, piştî girtina xwe heta niha min ah kiriye ku di cejnên rizgariyê de nebe, ez nabim devê xwe.

Di destpêkê de devê tevan li hemberê vê gotinê vekirî ma, piştî hêdî hêdî ew bi ser xwe ve hatin, hinek pê ketin ku tenê firek bi wan re vexwe. Lê dîtî ku feyde nake, Kawe hinekî bi sarî got:

- Babo ku wiha be, ev nebû. Me gelek hez dikir ku tu bi me re vexwî, lê madem tu ewqas ji bo nevexwarinê îsrar dikî, tu bi kêfa xwe yî, em jî pê kêfxweş in ku çi bi kêfa te ye, tu wê bikî...

Ji wî derbaz bû, yek bi yek qedeha wan tijî kir, heta gihîşt ser Hêmin û jê re got:

- Tu qerdar î Hêmin, eva sê car e, tu naxwuyê, ji ber vê hewce ye, tu behra wan sê şevan vexwî.

Hêmin jî gelek bi hişyarî û bi ken gotê:

- Bi serê min û te, min jî terk kiriye.
- Ez ditirsim, te jî panzdeh sal berê niha terk kiribe...

- Na min wisan negot, tenê heta ez bikarim, ez êdî areq venaxwim. Ji bilî vê, ez nevexwarina xwe wek kak Camêr bi mercên giran ve girê nadim. Tenê ev heye ku va demek e, ez melheza hal û ehwalê xwe dikim, ez çendîn dipîvim û daytinim

vexwarin bi hal û rewşa min a îro û bi van demên aloz û nelibar re rêk nakeve.

Diyar ê ku xortekî pîst û pênc salî yê bejînkurt ê esmer û çavnerm ê pozpan û mamostê dibîstana navendî bû, bi awakî tehn ji Hêmin pirsî:

- Baş e tu bi kerema xwe dikarî ji min re bêjî, ew karê te yê girîng çî ye ku bi vexwarinê re rê nakeve? Tu bombayên atom ên hîdrojenê çêdiki? Tu di mehek de panzdeh roj bêkar î.

Yekî ji wan hilda û gotê:

- Çî peywendîya karê bi vexwarinê ve heye, her tişt wextek jê re heye, wek ku hatiye gotin: "Demek ji bo Xwedê û demek ji ji bo xwe". Zêde guhê xwe nedê kekê min, ev rojên han aloz û nelibar tu dibêjî bi vexwarin nebe, dê bi çî bèn çareser kirin?

Hêmin gelek bi ser xwe û bi dostane her wekî hîsa awayê tewsiyek vekirî bike, gotê:

- Ya rast ew e ku her ji wan şevên ku ez nehatime vir min bîryar daye ku êdî venexwim û ji ber jî ez nedihatim. Lê dema ku ez li ser fikirîm, min dît ku rîya min rîya xebatkeran nîn e. Ev rê rîya tirsonektî, teniyatî û xweperestiyê ye. Çunkî carek tu hunerek tê de nîn e mirov xwe ji civakê dûr bixe û xwe jê vekêşe û bêje ez ji çirîskê natirsim. Huner ew e ku tu di nav civakê de bisekinî û tîrsa te ji çirîskê tune be, yanî di xweşiyê de bî û venexwî. Ya diduyan xweperesti ye ku mirov tenê li xwe be û guh nede kesên din. Ji ber vê, min xwest, ez bêm nav cergê xweşiya civata we û venexwim û her wiha xebatê ji bikim ku vexwarinê bi we bidim terkkirin. Vêca ji ber vê...

Yek ji wan ji nişka ve gotina wî birî û gotê:

- Baş e, tu carek bêje, sebebê vê dijminatî, rik û kerba te çî ye li hemberê vexwarê? Te ku heta şembiya borî bi çavên Xeyam li areqê dinêriya.

Hêmin bi awakî nerm gotê:

- Peywendîya meselê bi dijminatî û dostiya vexwarinê nîn e.

- Ê baş e, peywendî bi çî ve heye?

Hêmin bi awakî germî gotê:

- Bi me ve, bi namus, şeref û welatê me ve...

Yek ji wan bi tundî gotê:

- Ez qet tê nagihîjim, çi peywendiya vexwarinê bi van tiştên ku tu dibêjî ve heye? Em nebûne Askol ku areq vexwin û zarokên me yên biçûk pê me bikevin!

- Ha gelek baş e, ez ji we re bêjim ka gelo çi peywendiya vexwarina me bi namus, şeref û welatê me ve heye... A niha ku em rûniştine, jendirme bikevin hindûr û me tevan bidin hev û bibin û têkin zîndanê dê ar û heyayê me yê hezar salan pê biçê. Di demek wiha de xelkê me di şerê jiyan û mirinê de ye, nalîn û fixana jin û zarokên me di destê dijmin de, hemwelatîyên me di riya rizgariya welat de û ji bo parastina ax, azadî, namus û şerefa gelê me dest ji xweşî, nîmet, kincên xweşik û xwarinên xweş berdane, em jî mijûlê areq vexwarinê bin! Vêca bi ser van tev sersariyan de, dijmin dê me li ser eniya xelkê me bike daxek pîs... û ew dê hewil bidin bi wasita me tevgera welatparêziyê kirêt bikin û ji ber çavên xelkê bêxin. Ji bo gihîştina vê armanca xwe, ne dût e, navên mezin û bilind jî bi me ve bikin. Vêca ez bi xwe li ba xwe qet camêrî nizamim ku ji bo derbazkirina serxweşiya xwe ya demek firseta zerar û ziyanên gelek zêde bidim dijminên xwe ku navê tevgera me pê xera bikin. Eger qenci û feydek me negihîjê, bila zerar û xirabiyek me jî negihîjê.

Qasek hemû bédeng bûn, piştê yek ji wan hilda û got:

- Babo me çi daye tevgera welatparêz û şoreşgêr? Ew ên ku peywendiya wan bi van tiştan ve heye, cîh û şûna wan diyar e. Kes jî nîn e ku nîzane ka em jî kîjan baskê ne! Êdî bêheq û bêsebeb, em xwe bi xwe diguherin.

Diyar ê ku bi van cure gotinan gelek aciz dibû û ji wê ditirsa ku bikeve ser zîmanan û şev li wan heram be, bi zîrekî hilda û got:

- Babo, tiştêk ji van muhakeman dernakeve, kî

dixwaze bila vexwe û yên naxwazin jî bila venexwin, qabil e, di vê de jî serbestiya me tune bel.. Fermo, dê ki vedixwe bila kerem bike. Ez bi xwe jî partiya vexwarinê me.

Hêmin gotê:

- Tu rast dibêji, serbestiya vexwarina me heye û tu carî emperyalizm vê serbestiya me qedexe nake. Heta di eksê vê, bi hemû hêzên xwe ve dikare biparêze. Ev yeka han nebû ku li Çînê, di rîya parastina serbestiya vexwarina xaşxaşê re, ku wî çaxê jî bo qedexe kirina hemû serbestiyek rasteqînî ya jî bo gelê Çînê, alikariyek mezin dida kevneperestên Çînê, şer daxistin! Eger jî dijmin bêt, ewqas vê serbestiya han bi kar tîne ku heta zarokên me yên ser dergûşan jî di ciyê şîr û şeker de areq û şerab bikin nav memikên wan.

Yekî jî wan, bi dengê hinek bilind, got:

- Wisan dixuyê, Hêmin van çend rojên ku nedihat xuyakirin dersê li dijî vexwarinê dida. De ka em şeva xwe bi vî awayî gotinan nebin serî, fermo de herkes bi kêfa xwe ye.

Diyarî serê xwe bir pêşve û got:

- Li gor qeneeta min, tesirek mezin a sebebê aborî jî di vê bîryara kek Hêmin de heye!

Hêmin baş nedît ku jî vê zêdetir bi ser vê meselê de here û bêdeng ma. Vêca jî derveyî Camêr, Aso, Şaho û Hêmin şeşên din li dorê masa gilover rûniştin û ketin listîna konkenê. Yên din jî serên xwe dan hev û ketin axaftinê. Piştî çend behsan vegerin ser behsa vexwarinê, Aso got:

- Gelek kes vexwarinê bi baştirin xemrevin û kul belavkirina dinyayê dihesibînin û dibêjin, ew mezintirîn alikarvan e jî bo belavkirina xem, kul û barên giran a jiyana nalebar. Van gotinên han gelek tesîr li ser hişê xelkê kriye û heta derecek wisan ku hinek kes, jî bo ew kesên hemû deriyek xweşî û seadeta dinê bi ser de hatî girtin, vexwarinê serokaniya xweşî û seadeta wî dihesibînin. Vexwarin nebûya, gelek kes bêyî ku di vê jiyane de xweşî û şadiyê tam bikin, dê bimirana.

Camêr yekem car dest bi axaftinê kir û got:

- Li gor min, ew yeka ku te behs kir, pîstirin xirabiya giştî ya vexwarinê ye, ne başiya wî. Çunkî serxoş bi wê bêhişî û xweşiyê dixape û bi carekê xweşiya rastiyê jî bir dike. Edî guh nade sebêbê bingehîn ê halê xerab û mal wêraniyê. Ji yana xwe ya gelek xirab û gelî, di riya jibîrkirin û nehiştina kul û derdan de berdide... Her wek ew nexweşê jî bo zanîna curê nexweşiya xwe û çarekirina wê ya rast û durust, di cihê ku ew here ba doktor, xwe bispêre dermanên bêhişî û serêşiyê yên wekî aspirînê û heta morfinê. Aşkera ye ev tiştên wisan jî ku ne tenê çareseriyek jî derdê wî re nakin, heta fîrseta xerabûn û pîsbûnê jî didinê. Her wiha, ew kesên ku dixwazin çara nebûnî, derd, eziyet, feqîrî û muşkilên xwe di riya vexwarinê de bibînin, dema ku tîr ser hişî xwe, dibînin ku ne tenê derdê wan derman nebûye, serbar jî hatiye serê.

Aso piyê xwe kir nav destê xwe û bi niv şermî pirsî:

- Baş e, gelo jî bo çi Ewropayî yên rojava bigir heta yên rojhilat ewqas vedixwin?

Camêr jê re got:

- Ez di wê baweriyê de me, jî îmkanê ye. Ji derveyê vê jî, li Ewropa rojhilat û Sovyetistanê yek jî wan bermayên xerab a dema sermayedariyê ye... Her neyse, bi qasî ez pê dizanim, li wir jî li dij derdikevin...

9

Şaho berê xwe da Camêr û gotê:

- De ka em şeva xwe bi van gotinan derbaz nekin, tu hemû carek destê me nakevî, fermo, eger ji te re zehmet nebe qasek behsa bendîtiya xwe bike.

Hemuyan bi hev re got:

- Bi rastî baş dibe, tu qasek behsa bendixanê û girtina xwe ji me re bikî... Ne tenê ew ên ku dilistin jî, Kawe û Bêbak destên xwe kirin bin kaxezên xwe yên ser masê û gotin:

- Bi Xwedê bes e, êdî em nalizin, em ê guhê xwe bidin axaftina kak Camêr! Ew jî hatin, hemû bi hev re li dorê wî hatin hev. Camêr, serê xwe bir û anî, lê nêrî tu çare nîn e, divê hinek ji wan re biaxive û behsa serpêhatiyên xwe bike. Dema ku wî dit hemû bêdeng çavê xwe kirine nav devê wî, got:

- Bi rastî, ez nizanim behsa çi ji we re bikim. Ya rast, ez nizanim ez ê ji ku de dest pê bikim?

Şaho gotê:

- Behsa çi beş an rewşeke jiyana xwe ya van deh salan dikî bike. Şev dirêj in û em jî jê re amade ne ... Tu behsa çi bikî ji me re wek bûyerek nû ye...

Camêr cardin bê deng bû. Wisa dixuya ew li destpêkê digeriya, dawiyê Bêbak jî nişkave hilda û gotê:

- Carek berî hemû tiştê, tu ji me re wê yekê

bêje ku te dev ji hemû tiştê berdabû, gelo kîjan şeytan ket bin çengê te ku tu di rojêke wiha girîng de bûyî serokê xwenîşandanek wiha?

Camêr hinek bi tundî û bi ecêbmayî ve gotê:

- Çawan, hûn jî di wê baweriyê de ne ku ez yek ji wan serokê xwenîşandana bi xwîni ya 25'ê Teşrinê bûm?

Wekî gerelawêjê herkesî dest pê kir, got:

- Êê çawan! Kes heye wê yekê nîzane ku te serokatiya wê beşa xwenîşandanê dikir ku dixwest bavêje ser qereqola polisan ... de, çekên wan bibin û dayirê jî bişewitînin! Kî heye behsa azayetî û qehremaniya te û yên derûdorê te seh nekiribe... Xelkê vê yekê kirin kilam û şî'r li ser gotin!

Camêr, piştî bédengbûna wan, bi tebessûmek melûl û xemgîn ve ji wan re got:

- Gelek mixabin! Ez gelek ditirsim beşa piraniya dirokê jî wiha hatibe nivîsandin. Hûn bawer bi min bikin, çiqas ew kesên emperyalîzmê bi navê mezinatî û nûnerên vî welatî û gelê wî aniye holê û peywendiya van mezînan û gelê vî welatî çiqas bi wê re heye, ez jî ewqas serokê vê xwenîşandana xwîni bûm û ewqas jî peywendiya min bi wan re hebû. Guhdaran wekî bawerî bi guhên xwe nekin, bi awakî ecêbmayî li hev nêrin, Camêr jî her li ser gotina xwe meşiya û got:

- Ya rast ev e, dema ez hatim birîndar kirin, ez li ba kitêbxana giştî bûm, ne li ba qereqola polisan. Lê wekî belav bûye, rast e ku ez pêşiya xwenîşandanan bûm. Sebebê wê jî tenê ew bû ku ez di dawîya tevan de bûm. Bedbextî û çarereşî wîsan kir ku di wê demê de ez mecburê cibicikirina karek gelek acil bûm û mecbur bûm ku ji mal derêrê der... Dema ez ji mal derketim der, çiqas fikra xwenîşandana partiyê di bîra miriyên Gîra Seywanê de bû, ê min jî ewqas! Ji bo ku bi lez ez bikarim xwe bigihînim wê ciyê ku min dikir herimê, pêwîst bû ez ber di Deriyê Serayê re derbaz bim ku nêziktirîn rê bû. Dema min dit, ji boşahî û heşameta xelkê rê hatine birîn û îmkana jê der-

bazbûnê nîn e, ez paşde vegeriyam da ku di riyek din re xwe bigihînim ciyê xwe. Ji ber bêmeymetiya min, wê demê ji serbanê Serayê ve meydana dan ber gulên şestiran û xelk bi naçarî kêşan nav kolanan û xelk ketin banzdanê. Vêca ez, ku bi wan re nebûm û di dawiya tevan de bûm, ketim pêşiya tevan. Bi vî awayê jî ez bûm serokê xwenîşandanê û yekî bi nav û deng ê serokê tevgerê! Û her ji ber wê serokatîya derew jî bû ku piştî du hefteyan bi awakî birîndar û kulek, bi 41 kesên din re em birin îdara orfî, jendirme û dijminên xwînxwar ji bo şahidiyê hatin, dema ku dûr hat ser min, serokê îdara orfî wiha got:

- Vê birîna han û kulekiyê alîkariya edaletê kiriyê, te şahidê xwe bi xwe re aniye. Ji ber vê, ev qenciya te ji bîra me naçe! Vêca ji ber vê yekê han bû ku bê pirsîn û sual deh sal cezayê zîndanê dan min, ku di wê demê de girantirîn ceza bû ku hat dayin. Belê, çiroka pêşengî û serokatîya min ev bû... Nexo ji xwe tiştek aşkera ye ku iro ez dikarim ji bo methê xwe, bi navê qehremaniyek belaş, gotina dewletê û xelkê, ji xwe re bikim mal û ez bêjim; ez serok û pêşengê xwenîşandana bi xwîniya 25'ê Teşrînê bûm! Lê ez tu carî vê derewa han ji xwe re rewa nabînim. Deh sal mana min a zîndanê, di valatiyê de biçê, ji min re ji vê derewê baştir e.

Piştî bêdengiyek baş ku yên konken dilistin jî listika xwe xera kirin, Şaho got:

- Li gor baweriya min, ev rastgotina te, ji serokayetiya rasteqînî ya xwenîşandanê mezintir nebe, kêmtir jî nîn e!

Camêr, bê wê guhê xwe bide van gotinên Şaho yên methê, her wekî riyek helê û bersîva biranînên xwe ditibe ku ji nivê dilê xwe de hîsa pêwistiya rêtina kul û derdên dilê xwe bike, bi awakî rikoyiyek dijwar ket axaftinê:

- Ew ê ku neketibe berdestê wan karbidestên dewletê, nikare bizane ew çi canewer û mirovxwir in. Niha ji gorîzî di laşê min de têt, dema bi bîra

min dikeve. Pişti birindarbûna min ku cara yekem
 bû, min çavên xwe vekirin, ez çi bibînim! Kelaxên
 hemû kûştî birindaran di hewşa Serayê de avê-
 tibûn ser hev. Hawar, nalîn, qêrîn, rica û dijûn
 wek xwîn, rûndik û goşt têkeli nav yekûdu bibûn.
 Ji tevan bextiyar û şad ew bûn ku yên reh ji bede-
 na wan derketibûn. Vê menzera han di bin rona-
 hiya çirayê kêmtirêj a odê de, di serê min de
 menzerek ewqas bi sawm û neşêrîn çêkir, wek ez
 bikevim qonca dehlîzek tarî, bi wî awayî li min
 hat. Wextê hişê min hat serê min, min giraniyek li
 ser singa xwe his kir. Gava min destê xwe bi ser
 de aland, min dît ku serê mirovekî ye. Min ji
 hêdika ve girt û xwe wegerand heta ku ez bikarim
 ji ser singa xwe bidim alîkî. Min ji ber tîr û arhana
 birinên xwe kir qêrîn û destê min ji serê mirovê
 filitî û ew wek miribe bi wî awayê şimutî û çû. Wî
 çaxî ket bira min ku min jî tîr xwariye. Pişt re, bi
 çi hal û mercê bû, min xwe hinekî din bi paş de
 kêşand û pala xwe da diwarê. Min hêz û taqet bir
 ber xwe, êş û arhana birinên xwe kêşa dilê xwe û
 bi saya tîrêjên ronahiya odê min karî piçek jî be ez
 serê xwe ber bi mirovê teniştê xwe de bibim û lê
 binêrim, ka gelo ew kî ye. Min dît ku xortekî taze
 simbêl xwidayî û çavên wî niv vekirî ye. Ji germiya
 destê wî dixuya ku va qasek e rehê xwe daye.
 Hemû reh û rişên giyana min ji hev ketin, ne hişê
 imkana lêkolînê, ne çavtêniya nêrîn û girînê, ne di
 dest û piyan de hêza lepitandinê, ne di dil de jî
 wextê xem û kerbxwarinê di min de ma... Wekî
 tiştê ji hal û taqet bikeve û tîniya xewê bikişîne, ez
 bi wî awayî bûm. Min bi xwe jî nedizaniyê divê ez çi
 bikim. Ji nişka ve wekî tîrek li birîna min bikeve,
 min kir hawar û qêrîn, ka gelo belkî hinek av bi-
 din min, an min bibin nexweşxanek û qet nebe
 min bidin ber gulan, bikûjin û ez xelas bim. Min
 taqetê bir ber xwe, lê birinên min ketin tîr û arha-
 nan. Wisa dixuya ez di wê taqetê de nebûm pêşî
 bi tîr û arhanê bigrim, cardin ez ji hişî xwe çûm...
 Dema min çavên xwe vekirin, ez nizanim piştî

çiqas wext bû, min xwe di odek biçûk a nîzm de li ser karyoleke hesinî dirêjkirî dît. Lingê min ê birîndar pêçane û lingê min ê din û destê min ê rastê bi zincîreke sitûr, bi lingê karyolê ve girêdane. Roja duyem bû. Piştî ez bi ser hişî xwe ve hatim, doktorek hat oda min, çavê xwe li kaxiza ber serê min daliqandî gerand û êdî bêdeng, çawan ket hindûr bi wî awayî jî derket û çû. Rojê carek birînpêç dihat li birîna min dinêriya û derman dikir. Ser û çavên birînpêçê ewqas pirç û gorz bû, min taqet nedikir ez jê bipirsim bizanim ka gelo ez li ku me û rewşa birîna min çawan e û dê çi li min bikin? Lê roja sisyan, ew bi xwe ket axaftinê. Pêşî ez jê tirsyam, ku gelo yek ji wan kesan nebe, jî min gotinek derbixe. Lê pişt re min dît ku gelek bi tirs diaxive û li ber kesên din gelek bi tundî û tûj bi min re hereket dike, ez lê emîn bûm. Di saya wî de, min zanî ku hestiyê lingê min li ber gulê neketiye û wek min jê hêvî dikir rûviyên min jî li ber neketibûn. Min jê re got, jî birîndaran ez tenê li vir im, dema min hevalên birîndar ên din jê pirsî, jî min re got ku yên din tevan birin nexweşxana eskeryê. Ji ber ku min serokekî mezin dizanin, nexwestine deynin ciyekî din ku peywendî bi hin kesên din re deynim. Min jê pirsî ez li ku me, bersîva wî qudumên dest û piyên min şikandin... Min li dayîra asayîşê ya giştî girtine û muayene dikin! Hûn tev pê dizanin ka çi sawma navê wê dayîra pisê gemar di dilê xelkê de heye. Gelek kes henin ku bi awakî sipasî panzdeh-bîst sal hukum qebul dikin, bi şertê wan îşkence nekin, ew ciyê îşkenca ku dibêjin kêma kes bi silametî û jîndarî jê derketine der ve... Li gel van hemû sawm û tîrsa li ser min rûniştibû jî, min nexwest li hemberê mirovê birînpêç xwe biçûk bixim. Ji ber vê, bêtirs min jê pirsî: baş e, madem di neticê de her kuştine, êdî ev mesref, berketin, pê re mijûl bûn û başkirin ji bo çi ye? Bila dev jî min berdana, ez bi birînen xwe ve bimirama yan bikirana qurbana guleyekî din. Nexo

canê min ji canê şehîdên dîn şerîntir nîn e. Wisan dixuya, dengê min ji pêwistiye zêdetir derketibû, ji ber vê, rengê mirovê birînpêç bizirî û destê xwe danî ser devê min û got: Bes e, di riya Xwedê de bes e, eger ew seh bikin dê min ji têkin ba te, zarokên min biçûk in û ez li ber îşkencê jî nadim. Dema wî gotina xwe xelas kir, polîsek ket hindûr û bi awakî tundi jê re got: Ev çi ye, te hê dev jê bernedaye? Segbav ji min û ji te baştir e, heq ew e em wî bibin, ew beranê kozê nîn e û me wî ji bo kozê jî neaniye li vir!

Çend roj bi ser van axaftinan re derbaz bûn, rojek birînpêç hat û bi awakî matî di bin lêvê xwe re got: Xatîrê te, di xweşiyê de bimîne. Belkî em êdî hevûdu nebinin. Min ji bi awakî ecêbmayî jê re got: Çawan hê birînen min baş nebûne. Hê gotina min xelas nebibû, du polîs ketin hindur û yek ji wan bi toreyyek ne di cih de, got:

- Rabe, xwe berhev bike û bide pêşiya me!
- Xwe berhevkirîna çi?
- Segbav radibe rûyê me û tê nav çavê me...

Min ji xwe bi xwe re got:

- Ez kengî li rûyê we rabûme, min çi kirîye û çi qebehetê min heye? Fermo, em herin!

Bi kulekî û birîndar ez ketim pêşiya wan. Yekî ji wan got:

- Rast bimeşe, xwe kulek meke, bi qasekî şûn de em ê te hîne reqs û govendê bikin!

Ez ewqas ji rehê xwe aciz bibûm û min dixwest ez biçim ser wan û çi di dilê min de heye birêjim, lê berî ku ez devê xwe vekim û dest pê bikim, yekî qereseiyê bilind ji oda rexê me derket û got:

- Ho Camêr ev tu yî... Dê hûn wî bi ku ve bibin? Were, ez bizanîm ka gelo mesele çi ye.

Ji hêdika ve wî dest avêt milê min kêşa û min bir ew oda jê derket û derî pêve da, got:

- Kerem ke rûne. Tu çi vedixwî? Çay, qehwe yan ava fêkiyan? Birîna te çawan e?

Ez ecêbmayî mam ji vî karî. Min da bîra xwe û ez fikirîm, lê nehat bi bîra min ku min di xewnê

şevan de ji vî mirovê han dîtiye. Êê hemû ev dostî, îkram û qedir çi ye? Her wekî şaşmayîn û teeccuba min a ji van pirsên wî, xwendibe, bi rûyekî xweş ve wî got:

- Bêguman tu min nas nakî, çunkî me hevûdu nedîtiye. Lê pêwîst e em mirovên wek te nas bikin. Vê siba han, min di nav wan nivîsandinên li ser masa xwe de, navê te dît ku ji bo lêkolîn û tehqîqata mesela te, dê te binin ba me. Ji ber vê, min jî vê yekê fîrset zanî ji bo ku ez xwe bi te bidim nasandin û eger ez bikarim xizmetek jî ji te re bikim.

Hat bi bîra min ku wan davîk li ber min vedaye, ji ber vê, dixwazîn bi gotinên xweş bi min re hereket bikin. Wek dixuyê vî mirovî heta niha gotineke xerab ji min re negotiye. Ya rast eger wî jî wekî jendirman, min bidaya ber dijûn û xeberan min dê çi bikira? Her neyse, em binêrin ka di ji vê şêla wî çi derkeve. Hê ez bêdeng sekîni bûm, wî got:

- Kerem ke rûne.

Wî li zilê xîst û mirovek ket hindûr, jê re got ku du avên fêkiyan ji me re bine û nehêle kesek din bikeve hindûr...

Xwe bi kaxeza li ber xwe ve mijûl kir û heta avên fêkiyan ji me re anîn. Cardin ji wî mirovî re gotina xwe dubare kir ku çi kesî bê balê, ji wan re bêje ku karek wî yê girîng heye. Ji ciyê xwe rabû û hat li ba min rûnişt. Bi ken, got:

- Birîna te çawan e? Şukîr baş bûye. Baş bû ji hestîyan negirtibû. Her neyse, hemû bi ser hev çend rojên din, dê ew jî derbaz bibin û pişt re dê tu biçî mala xwe. Ez hêvîdar im muamelên xerab bi te re nekirine, çunkî bi rastî jendirmên me gelek ker in, bi hemû kesî re wek hev hereket dikin. Mirovên baş û xerab ji hev cihê nakin. Her neyse, ger gilî û gazindeke te hebe, gerek e tu li me biborî...

Mejiyê min dikir biteqe. Ev çi ye. Ev mirovê han çi dibêje, ew min kî dihesibîne? Bêguman

şaşitîyek di navê min de heye. Lê nee, min navnişana xwe ya temami got, Camêr Bayîz xelkê...

Ez ewqas şerpeze bibûm, min bi xwe jî nezani ka min çawan bersîva pirsên wî dane. Lê wisan dixuya, min gotineke wisan nekiribû ku dilê wî pê bişkê. Çunkî bi rûyekî geş û xweştir ber bi min ve hat û destê xwe danî ser destê min û got:

- Ez gelek û gelek pê kêfxweş bûm ku te wê biryara zîrekane daye, ji xwe me jî, ji têgihîştin û jîriya te, vê yekê hevî dikir...

Devê min ma vekirî û ez şaş mam, biryarê çi? Min çi biryar, li ba kî û li ku daye? Hemû laşê min di xwîdanê de mabû. Min xwe bi xwe fikirî, gelo nebe ku dema hişbirinê de ez axaftibim û yan ewan ez dabim axaftin, lê çawan? Ez tu tiştek nizanî heta ku ew gotin ji min derxî... Wekî gêjan min dest bi kenê kir, wisan dixuya ev kena min a ne di cî de, ciyê xwe girtibû, çunkî wî got:

- Gelek nerewa û zilm e, lawekî wek te, bê heq û sebeb xwe di rîya xeyaleke serxweşiyê ya wiha de feda bike. Rîzgarî... rîzgarî... azadî... kî rîzgarî û azadîyê jî we sitendiye? Çend menfeetperest û xweperest dixwazin li ser laşê vî gelî han ê belengaz û rût bigihîjin mezintî, desthilat, waridet û nî'metan... Gelek mixabin e ku bi sedan lawên wek te bi qîmet û xwedî dîwaroja geş, tê de ji nav biçê û bi hezaran jin, zarok, pîr û kalên bêguneh tê de bînen kuştin... Ew ewqas ker in, wisa dîzanin hukumet bi hêsanî bi gotîna bîmre û hilweşe dê kaviil be û ew bînen şîne.

Wî gelek ev gotin kirin, ez jî wisan bibûm, çîriskek lêbîda, agir dê min bigirta. Min dixwest, ez meselê fam bikim, ez bizanî biryara guherîna min çi ye û ev hêtimê han çi jî min dixwaze... Piştî axaftineke dûr û dirêj di derbarê hêzbûna hukumetê de, başî û dilsoziya karbidestên wê, pûç, vala, nebaşî û neqenciya welatparêzan, axaftina xwe bi vî awayî domand:

- Niha ku min û te me jî yekûdu fam kir û te jî biryara xwe daye ku em, tenê ne ji bo îro, ji bo ro-

jên bèn jî lihevhatinek imza bikin, tu alikariya min bikî û ez jî ya te...

Min serê xwe kir ber xwe û min nedizani ka ez ê çi bêjim. Ew cardin ket ser gotinên xwe û bi vî awayî domand:

- Ew tiştên dê tu ji hakim re bêjî, niha ji min re bêje ku ez bikarim alikariya te bikim. Tu, ji rojek û du rojan zêdetir li vir nemîni û ez te bişînim nav mal û zarokên te. Mehaniya te jî bidim zêdekirin û di nêziktirin fîrsetê de hewil bidim li ba ... Beg ku kurmamê min e, te bike serokê dayîra te.

Gotinên wî wekî tîran li ser dil û cîgera min tesîr dikir, li gel vê jî, min sebir dikir û wan dikêşa canê xwe, ji ber vê, min xwe li nezanîne dani û gotê:

- Tu gotinên wekî çi kerem dikî?

Got:

- Ew ên ku te biryar daye, tu li ba hakim bêjî, niha ji min re bêje, wekî navê serokên wê tevgerê, ciyê kel û pel û çapemenî û serokaniyên peran, ciyê xweveşartinê, peywendiya wan bi dewletên biyanî û ev cure tiştên han. Wî tiştêk di binê himbana xwe de nehîşt û yê min jî ne îmkân û ne bahana sozdanê di min de ma. Ez têgihîştim ku ne tenê jiyan, diwaroj, heya û şerefa min bi wan gotinan ve girêdayî ye ku ger ez ê niha û şûn de bikim. Ji ber vê, min tenê hewlê wê da ku xwe têkim bin perda belengazî û feqîrtiyê, bes:

- Ya rast, ez baş tê nagihîjim, tu bawer bikî, bi destpêkê, yanî ji birîndar kirin, girtina min û heta niha, hemû serpêhatiyên min wek sînemayê tînan ber çavên min, wek filmek ku min xwe tê de seyr kiribe, ne wek tiştêkî henek û yarî, biryara çi û sozdana çi? Ev ên han tev li ba min metelok in, bi rastî ez tê nagihîjim, ne xasma ku bikarim çara helek jê re bibînim. Ez ê memurekî biçûk a bi maaş çima serê xwe bi van cure tiştan biwestînim, min ancax destê xwe daniye ser kumê xwe ku ba nebe...

Bi tewrekî toreyî ve, hinek rengê wî zer bû, lê

xwe pê ragirt û bi kenek ne ji dil, got:

- Ne birayê min, hema bi yekcarî ne ewqas jî. Belê gotine: Xwe kêmkirin camêrî ye, lê xelkê ker hesibandin ji ne jirî ye...

Bi lez û tirs min got:

- Ne qurban, armanca min ne ew bû ku Xwedê neke cenabê we têngihiştî û nezan bihesibînim! Kesek heye ku navê we seh nekiribel! Kî heye nîzane ku we failên çendin qebehet û hedisên mezin ditine, hûn...

Bi awakî tund gotina min ji devê min birî û got:

- Ez fend û fêlan naxwazim, min tenê xwest ez te rizgar bikim, çunkî min dihesiband ku tenê tu jî savatî, dilpakî û nezaniya xwe têkelî van hedîsan bûyî. Gunehê min bi ciwantiya te hat ku tu bêheq û bêsebeb bi ser û mal tê de biçî. Bi taybetî ku mesele ji rojê aşkeratir e û te bi xwe jî soz daye ku çî tiştêkî rastî heye tu ji karbidestan re bêjî...

- Ez gelek sipas dikim, lê hûn bawer bikin, we şaş têngihandîne, min soz bi tu kesî nedaye ku heta tiştêkî nehênî jê re bêjim, çunkî ez qet nehênîyek nîzanim...

Zabit, bi awakî toreyî li ba min rabû û çû ser masa xwe, rûnişt û got:

- Xwe li bêfehmiyê daneyîne, tu pêşengê wê beşa xwenişandanê nebûyî ku êrişê dibirin ser taxa dayira asayîşê li wir bû. Eger jendirme hişyar nebûna, gelek nemabû we tevan dikûşt, dayirê dişewitand û çekên wan jî dibir. Jendirme tev şahîd in li ser te. Ji bilî vê, di wê hêngamê de gulle jî li te ketiye û di dema tedawiyê de, te gelek tişt li ba birînpêç "N..." ji devê xwe pekandiye û te soz daye ku dema tu sax bî, hemû tiştî li ba hakim bêjî. Bi ser van tevan de, me tev navê serokên we di dema lêgerînê de dest xistiye. Pîraniya wan hatine girtin û îtiraf bi gunehên xwe û daxwaza lêbûrinê jî kirine û behsa navê te Camêr Bayiz jî kadroyekî herî aktif ê pêşkevtî yê partiyê kirine. Ji bilî vê, navê te di wan belgên nivîsandî yên di dema lêgerînê de ketine destê me jî hene. Vêca,

tu niha çi dibêji? Yan wek mêran derdikevî holê, çi dîzanî bêjî, heta ku ez jî raporeke baş ji bo te binivîsim, şev bi ser girtina te re derbaz nebe.

Çendîn wî gotinên xwe didomand û dirêj dikir, baştir rastiya wê gotina pêşiyên me ku gotine: "Însan dema ku zêde bêje, baş jî dibêje û xerab jî", derdiket. Çunkî min di axaftinên wî de tiştên wîsan derdixist ku bi tevayî bingehê gotinên wî derew derdixist û pûç dikir. Bi taybetî ew gotina ku digot, navê te di lista kadroyên herî aktîf ya "Partiya ..." de ye, serokên partiyê yên hatine girtin behsa navê te wekî kadroyek aktîf û pêşkevtî kirine. Ji ber ku tu peywendîyeke min bi "Partiya ..." re nebû û nîn e û min yek jî wan serokên wê jî nas nedikir. Ji ber vê, daxlê tu quwetê de nîn e ku navê min jî bizanin û behsa min yekî wek kadroyek pêşkevtî û yê herî aktîf bikin. Ji derveyê vê, ger lista navê hemû endamên partiyê, navnişanên wan ên bi temamî jî dest bikeve, ne mimkun e ku navê min tê de be... Min dît ku zabit bi diqet li min dinêre, min bi awakî gelek hişyar jê re got:

- Tiştêk min a nû nîn e ku ez bêjim, agahê min bi tu kesî nîn e û ez tu kesî jî nas nakim...

Zabit, bê çare, destê xwe ber xwe de berda û got:

- Baş e, tu bi kêfa xwe yî. Tu hez dikî neaxîve. Lê em dîzanin, em ê te çawan bidin axaftin... me kerr û lalan kirine bulbul, nexwasma yekî wekî te, wek dabelanidna qurtek ava sar e!

Hingî diçû, sebîr li min diçikiya û êriş, gotin û lavahiyên wî yên ji bo destxistina min beyhude û valatiyê de diçûn. Min xîretê bir ber xwe û wek ku ez li ber serî hildim, min gotê:

- Belê belê! We nehêniya bomba atomî ditiye! Tenê ne ew e ku hûn min bidin ber daran? Eva laşê min û eva jî darê we. Dema ku min ev gotin gotin, wî bi awakî tund li min nêrî, ez jî wekî ku ez ji wan gotinên xwe hinekî poşmam bibim, ji ber vê, ji wan gotinên xwe yên berî hinekî xavtir, min

gotê:

- Hûn çî dikin, bikin, min li ber daran bikûjin, hûn ji bilî yên ku min ji te re gotin, tiştêk ji min seh nakin, çunkî ez tiştêk nizanîm.

Wisan dixuya wek ku gotinên min di destpêkê de daxek bi ser dilê wî dabe, toka xwe daqurtand û bi serhejînek ve got:

- Her neyse, em di vî karî de nû bin an kevin, lê tecrubên me yên li ser we heta niha ji me re îspat kiriye ku çaktirîn rê ew e ku heta niha me diji we bikar aniye û vê jî baştirîn ber ji me re daye. Kes ji we jî heta niha ewqas merd nebûne ku hûn xwe li ber lêdan û îşkencê rabigirin ku em negihin netîcek û em dev ji we berdîn. Dê ka em ê niha hîn bibin, belkî tu yek ji wan merdan bî!

Wî li zila li pêşîya xwe xist, mirovê ber derî ket hindûr û jê re got:

- Ji polîsan re bêje, bila vî kurê bibin oda "23" an. Berê xwe da min û ji min re got: Webalê te li sitûyê te be, hê wext derbaz nebûye, heta êvarê jî, çî dema ku tu ji hespê şeytanê peya bibî, tu dikarî ji polîsan re bêjî, te binin ba min. Ez hê li ser gotîna xwe me.

Min serê xwe kir ber xwe û ez bêdeng ketim pêşîya polîsan...

10

Camêr, dema bi van gotinên xwe ghişt vir, çavek li derûdora xwe gerand û got:

- Li gor min bes e, em di vir de bibrin, tu tam di çiroka min de nema. Hemûyan bi hev re gotin:

- Ne bi Xwedê, tu divê gotinên xwe ji me re temam bikî, taze dike behsa te xweş bibe. Dê tu bi Xwedê...

Camêr, cardin ket axaftinê:

- Min di rê de melheza gotinên wî mirovî dikir. Hinekî li min giran dihat ku tirsonekiya hinek xebatkeran, dayira asayîşê bigihîne wê baweriyê ku lêdan û îşkence baştirin û nêziktirin rê ye ji bo îtiraf kirin û aşkera kirina hinek nehênîyan. Her çendin min dizanî, hejmara van cure kesên tirsonek, jar û xweperest jî di nav rêzên xebatkeran de gelek kêr in -gelek mixabin ku ez bi xwe niv kesek im ji wan- lê li gel vê hejmar kêmbûnê jî, ziyaneke gelek zêde gihandine endam, tevger û azayetiya komên xelkê. Çunkî ji bilî ku nehênîyên girîng û navê xelkekî zêde aşkera kirine û cihaza propagandê ya dewletê jî çî ji destê wê hatiye ji bo xistin û jarkirina azayetiya xelkê û nehiştina bîr û baweriyê bi tevgerê, îstifade ji van îtirafan kirine. Di eksê vê, tevger nekariye îstifadek bi wî awayî ji vê bîstine ku hejmareke zêde ji lawên xelkê yên zîrek û qehreman, bê wê ku gotinek ji

devê wan derkeve di bin dar û îşkencên dijmin de, bi mêranî canê xwe sipartin!! Her neyse, ger çendîn min di wê demê de zêdetir di zaviya rewşa destkevtiyên xwe ve li meselê dinêriya, lê di wî halê min de, qet cihêbûnek di navbera destkevtiyên min û yên giştî de tune bûn. Eger kar baş bimeşiya, ez jî rastê wan tesaduf û serêşîyan nedibûm. Her çendîn min melheza wê yekê jî dikir ku belahêq û sebeb, di bin dar û îşkencê de ew dê min bikûjin û guneha min bi min nedihat û min dijûnan bi rejîm, qanûn, hukûmet û heta bi tevger û partîyan jî dida. Min jî xwe bi xwe re digot, ger ev birîna han bi min ve nebûya, mimkun bû ku ez rizgar jî bûma, lê niha tenê Xwedê dikare tiştêk bi min bike. Ji tevan jî nexweştir li ba min ew bû, hay û agahê min bî tiştêk tune bû... Wisa li min hatî bû, min hêvî dikir û dixwest ku gotinên mêrik rast bin û ez jî tiştêk bim, ji bo ku barê cezayê min li min ewqas giran nebe...

Derê odê jî min re vekirin. Yekî jî nişkave dehfek tund li min xist. Ez bi ser dev û rûyê xwe ketim nav odê û min destê xwe bi ser û çavên xwe aland, da ku ez bizanim li ku yê min şikest. Piştî ez rabûm ser piyan. Ewan deriyê odê xirp bi ser min de girtin. Di destpêkê de ez li ser piyan çik mam sekînî, çunkî di odê de tu ronahî nedihat xuyakirin. Hêdî hêdî çavên min hînê tarîtiyê bû, çend gav li pêşiya min, jî çend derzan ve tîrêjên ronahiyê dihatin hindûr, ez wisa têgihîştim ku pencere ye û di milê din de bi çinko hatiye girtin. Lê ronahiya wê çend derzê, tenê têra wê yekê dikir ku mirov bikare roj û şev jî hev cihê bike. Min destê xwe aland, diwar dît û xwe pê girt, bi lep kotan û piyan ketimê da ku bizanim mezinî û biçûkatiya odê çiqas e û çî tê de heye. Min diwarekêk tamam kir tiştêk nehat pêşiya min, dema ez jî koşê vegeyriyam, pê min jî tenekek girt û wergeriya. Dengêkî wisan bilind û nexweş jê hat, demarên mêjiyê min rakir. Min xwest ez pêş de biçim, wisa dixuya teneke ketibû ber piyên min. Ji ber vê, ez bi ser de

wergeriyam û destê min ber terayiyek ket, min
 guh nedayê. Min destê xwe gerand û hewil da heta
 tenekê rast kir û da ber diwarê. Cardin ez li odê
 ketim geranê. Ji nişka ve pê min bi tiştêk din ala.
 Min xwest ez xwe bi diwarê ve bigrim, lê destê
 min ter bû û diwar ji hilo bû. Piyên min ji ber min
 çûn, min nekarî ez xwe pê bigrim, ez ketim erdê.
 Tiştêkî hişk nav çavê min ket, min bi lez destê
 xwe bir nav çavên xwe, terayiyek pê ve bû û min
 nezani xwîn e yan ava nav tenekê ye ku bi destê
 min ve bû! Ewqas di ser re derbaz nebû, êşa serê
 min û terayiya nav ser û çavên min hatin xwarê. Ez
 têgihiyam ku ser-çavê min şikestiye, ez di ciyê
 xwe de bêherket rûniştim. Min destê xwe yê
 hişk bir cêba xwe, lê tu destmal an pînek tê de
 tune bû. Min bi çimkên kirasê xwe nav çavên xwe
 zûwa kir. Bi bira min ket ku cigara min û çaxmaxê
 min di cêba min de bûn, lê niha ne tê de ne, bê-
 guman di dema lêgerinê de jê derxistine. Her
 neyse, min perçek dirêj ji kirasê xwe, bi diranê
 xwe jêkir, qet nebe ji bo sekinandina xwîna ser-
 çavê xwe pê pêça. Bi qasekî şûn de, min his kir
 ku terayî gihişt laşê min. Dema min destê xwe
 aland, min zani ku ava nav tenekê ye û ew tiştê ku
 pê min lê alî, helqeyek hesin e. Bêguman ji bo xel-
 kê pê ve girê bidin bikar dianîn. Terayiyê gelek
 zor da min, lê ji tirsê ku ne wek ez rabim ser piy-
 an û bikevim çalek yan rastê aloziyek bêm, bi tirsê
 ez ji ciyê xwe rabûm. Li vir, yekem car hat bi bira
 min, ku ew teneka pê min lê aliya, teneka mîzê
 bû. Çunkî bihna mîzek pis belavî odê bibû. Dilê
 min ewqas serûbin bû, wext bû ez biverêşim. Ka-
 maxên min şil bibûn, wisa dixuya ku birinên min
 kew girtibûn, serê min ji diêşa. Min bi qonxuşêlandî,
 bi ser lepan xwe gihan diwar û pala xwe dayê. Di navek re,
 ez bi halê xwe fikirim, min ji xwe bi xwe re got:
 Ez xwe bigihînim derî û bidim ber gulmistan,
 wan naçar bikim û bêm, belkî ez ji wan re bêjim,
 ji min re pêxew û xwarinek binin!
 Ez di lêkolîna van cure bîr û melhezan de

bûm, navek re ez pê hesiyam ku yekî lamba di destan de li ber serê min sekiniye û dike ku min bi pehîn û şeqaman rast bike, dibêje: "rabe, nanê xwe bixwe!"

Min jî destê xwe da li ber ronahiya lamba destan û jê pirsî:

- Nan li ku ye? ez tiştêkî nabînim...

Wî ronahiya lambê kir pêşiya min. Min dît ku xwarinê danîne ser amanekê. Polis bi awakî tundî, got:

- Eva nanê te, dê bijehir e. Bi Xwedê ji we re heram e, hûn layêqê wê ne ku her wek hêstira nexweş di rê de we qurbana guleke tabancê bikin.

Di destpêkê de min dikir ez daxwaza destek nivîn û çirayek jê bikim, lê dema min van gewheran jê seh kir, min xwe bêdeng kir. Hindurê odê bi saya ronahiya lamba destan, bi çaralî hat xuyakirin. Min wek bi leza birûskê wênek odê ya ji çimentoya hişk û deriyê wê ya ji textek sitor çêkirî, di hişê xwe de girt. Eşyayên odê tenê ew teneka ji bo mîzê danîbûn û bi şerbikek mil şikestî ya ji bo av vexwarinê danîbûn, ew bûn. Ber bi çûna wî re, ket bi bîra min ku mimkune hatina yek ji wan careke din dirêj bikişîne, ji ber vê min ne ji dil û wek ji devê min bifisike, gotê:

- Erê hûn pêxewek, çirayek an tiştêk din ji min re naynin?...

Wî bi kenek bilind a gelek nexweş ve got:

- Belê! Erê çawan, a niha em ê keçeke ciwan jî ji te re binin, ji wan xwişkên ku hûn bi navê welatparêzî û azadixwaziyê ve heyayê wan dibin!...

Min melheze kir ku axaftina bi van polîsan re wek tevdana pisayiyê ye. Ji ber wê, min xwe bêdeng kir û xwarina xwe kêşa ber xwe ve, wî jî lê xist derket der.

Min nezani ka şîva wan çi ye, dema ku min destê xwe kir navê, ez pê hesiyam, nîsk an fasulye ye. Min kevçiyek bir devê xwe, hê min tam nekiribû bihna neftek wisa jê dihat, mirov gêj dikir. Ji hêdika ve min kevçîka xwe danî û min dest bi

xwarina nanê tisî kir. Min gelek hezdir kir ku bizanim ka çi wext e, lê seeta min jî ber tarîtiyê nedihat dîtîn. Hat bi bîra min, di vî halê han ê ku ez tê de me, korîtî çêtir e, çunkî di zindanên wiha de, di tarîtiyê de meşîn, insanê baştir dişidîne û hereket bi mirov dide kirin. Her bi vî awayî min çavê xwe kir endamekî bêfeyde, bi alikariya wê wêna odê ku saya ronahiya tîrêjên lamba destê polis ku min di heşê xwe de girtibû, ez ketim piyasekirinê. Her çiqas di destpêkê de, carek û du car ez ber diwaran ketim, lê piştî pîvana wê bi gavan, ez jî vê astengê jî rizgar bûm... Cardin birînen min dest bi arhanê kirin, destê min jî piş bûn û min nedewêriya destê xwe bidim birîna xwe, da ku mikrob bigre û xerabtir be. Ji ber vê, ez di qoncekê de rûniştîm. Lê şansê min hebû ku xwîna nav çavên min sekinibû û êşa wê jî nemabû. Wisa dixuya birînek giran nebû, tenê hînek xuştirî bû... Çavên min li ser derzûkên pence-ra li hemberê min a girtî bû, wisa dixuya ku dem roj bû, çunkî çiqas diçû ronahî kêmtir dibû. Demek dirêj ez bi vî awayî mam. Aloziya niha û tarîtiya diwarojê, min birin rojên borî, ew rojên borî yên ku zêdetir ez jî derdên giran dikirim. Ez di van melhezan de bûm, tîrpetîr û gurmegurmek mezin ket hewşê. Deriyê oda min vekirin, du polis ketin hindur û gotin:

- Yallah rabe, bikeve pêşiya me!

Min jî bi awakî ecêbmayî, got:

- Hûn dê min bi ku ve bibin?

Yekî jî wan bi awakî pêkenîn, got:

- Em ê te bibin sinemayê!

Ez ketim pêşiya wan. Ez pê hesiyam ku dem dema êvarê ye. Ji me pê ve kesekî din di wan hewş û avahîyan de nîn e. Min birin dehlîzeke mezin ku tenê em çar pêlpêlek tê de çûn xwarê. Yekem tiştê bi ber çavê min ket, mirovekî efendî yê cînîkspî, rengzer, pozdirêj û bimade bû, li ber maseke mezin rûniştibû, polîsan silav danê û yekî jî wan gotê:

- Ezbenî, eva Camêr Bayız...

Wî serhejînek ve gotê:

- Baş e, wê kursiyê jê re binin bila rûne!

Pîştî ez rûniştim, xêrhatin bî min da û bi tehin got:

- Li gor we nabe ku xebatkar silavê bi nokerê emperyalîzmê bike, ji ber vê, te silav nekir! Lê ez mirovekî hezkerê rastiyê me, ji ber vê, ev rewşa te li min nexweş nehat, lê şert ew e ku hûn di hemû tiştêkî de xebatkar bin... Bi awakî merdane qebul bikî û bêjî, we çawan vê xwepêşandana han çêkir, armanca we çibû ku we êriş bir ser dayira polîsan û ew jendirmên bêguneh da ber gulan?... Mirovê xebatker nabe derewker be, wek jinan çavê xwe pan bike û ber bi vê çavpahkirinê de bêje: "Qurban, ez tiştêk nizamim, bi navê pêxember mirê min, ez bêguneh im..." fermo, dê ka em bizanim, ji me re behsa rola xwe ya xwepêşandana meha borî bike!

Pîştî van axaftinên wî mirovî, bi rastî rûyê min nedida ku ez bêjim, ez tiştêk nîn im û haya min bi tiştêk tune. Min şerm ji dikir derew bikim û bêjim, min wiha kiriye û wiha kir, nexo ez ji girtinê neditirsam. Ez amade bûm, çi binivîsinin ez îmza bikim. Ji ber vê, deng ji min derneket. Wî bi dengêkî bilind ji min re got:

- Ev çi ye, tu kerr û lal il Xebatker nabin ewqas tirsonek bin. Va ye tenê tu şeş-heft seet e di oda 23'an de yî, ziravê te teqiya û te axaftinê ji ji bir kir?

Min ji bi dengêkî nizm, got:

- Mesela min gelek aşkera ye, ez gotina xwe dibêjim û hûn jî ya xwe, ez bêdesthilat im û hûn xwedî desthilat. Bila gotina min nebe ya we be, cezayê min çi ye bidin min û bibrin... Li ser van gotinên min, wî dest bi qehqehayê kir, kenî û got:

- Bi rastî tu xweş dibêjî! Pîştî wê xwepêşandana bi xwînî ya ku nêzîkî sed kesan tê de hatin kuştin, ew agirê we berda nav welat, her bi wî awayî rehet û sivik we derêxin ber mehkema orfî, çend salek ceza bidin we û vê meselê bidin girtin? Nexêr he-

val Camêr, tu bi van nêrinên xwe gelek ber bi şaşitiyê de diçî. Heta tu navê hevkarên xwe, endamên komîta xwe, ciyê xweveşartina we, navê serokên xwe û serokaniya pere û jiyana we, ji me re nebêjî, tu rehê sax ji vê dayira han nabî der. Êdî serê xwe têke ber xwe û hişê xwe berhevî ser hev bike. Rizgarî di rastigotinê de ye, tu çî dizanî, bi awakî rast û durustî ji me re bêje û here nav mal û zarokên xwe.

Wî ev gotin kirin û cigarek da min, min jî piştî tereddutek cigara xwe sitend û vexist, ji ber ku, pêwistiya min zêde bi zeman hebû, min melheze dikir, gelo ez çî bikim û çî bêjim. Ez bêjim min çî kiriye, gelo ez bêjim, min qenc û xweş kiriye dê dev ji min berdîn? Ez bawer nakim, dûr nîn e şika wan hîn zêdetir li ser min qahîm bibe, ji ber ku navê xelkê bi min bidîn gotin, hê zêdetir li min bixî... Nexêr, baştirin tişt ew e ku ez li ser înkara xwe bimeşim, ku ew jî herî ya rast e, êdî çî dibe bila bibe...

Dema wî dît ez bêdeng im, got:

- Qeyî nake, ez ê vê şeva han jî muhletê bidim te, dixuyê ku tu kurekî gelek têgihîştî yî, tu guma-na min di wê de nîn e ku tu dê îşev baş li ser bifikirî û beyana sibê tu dê bi xwe bê û çî dizanî ji me re bêjî...

Ya rast be, guhên min baş li gotinên wî nebûn, her çendin hemû bi ser hev çend gav em ji hev dûr nebûn û bi dengê gelek bilind jî diaxivt, çunkî dema wî diaxift, qêjîn, hawar û nalinên gelek cîgerşewitî dihatin guhên min. Li zîlê xist ku cardin min bibin ciyê min ê berê. Firset ket destê min, min di dilê xwe de got, ji bo şevê jî be, ji bo çî îstifade ji baweriya vî mirovî nekim, zerara kesek jî tê de nîn e. Ji ber vê min gotê:

- Eger mimkun be, hûn emir bidin, çirayek û destek nivîn jî bidin min, ez ê gelek memnun bibim.

Wî bi kenek serkevtî, got:

- Baş e, ser çavan. Kuro, hema niha çirayek baş û

destek nivîn ji kak Camêr re bibin. Mirov her ji bejn û bala xwe ve diyar e. Ev kur, kurekî baş e, tu wextî nebûye û nabe hevalê wan canewar û xwînrijan!

Dema ev gotinên han ber guhên min ketin, wek tenekek av bi serê min de bikin, ez wisa lê hatim.

Destekî nivîn li gel çirayek ji min re anîn. Ez bi raxistina nivînên xwe ve mijûl bûm, sîniyek xwarin ji anîn li ber min danîn, birinc, kartol û îskanek dew ji li ber bû. Min dest bi xwarinê kir, min ji xwe bi xwe re digot: Lêxe, têr bixwe, sibê beyanê dema ku çavê beg bi te bikeve, di ciyê vê xwarinê de tu dê kutanek baş bixwî...

Şev bû, min çirayê xwe kêm kiribû, ji nişka ve derî vekirin û mirovek avêtin hindur û gotin:

- Va hevalek ji te re, wexta xwe bi hev re derbaz bikin...

Wan bi vî awayî got û mirovê kirin odê, qet tu pal û dehfek lênedan, lê bi ser vê de ji wek palasek ket nava odê. Min ronahiya çirayê bilind kir û ber bi "hevalê" xwe ve çûm. Min mişe mişa wî seh kir, ji ber vê, min zanî ku nemiriye. Ket bi bîra min ku mimkun e ev casus be û ji bo fêlan anîne ba min û ji min gotinan bistine. Dema min hê nêzik de lê nêrî, min dît ku kiras û derpêyek tenê lê ye, derpê wî bi dest xetê kitêlan lê dane û şûna daran ji bi kirasê wî ve heye. Min bi îskana dewê hinek av kir devan. Wî çavên xwe vekirin û bi hêdika ve got:

- Tu kî yî?

Min got:

- Tu min nas nakî.

Got:

- Tu navê xwe ji min re bêje, belkî ez te nas bikim! Ez bi xwe Bêbak Sabîr im.

Min ji got:

- Ez ji Camêr Bayîz.

- Êê, tu ew kesî ku dibêjin di xwepêşandana Teşrinê de êrişê ser dayîra polîsan kiriye. Êê...êê...zabit got, bibin ba wî, wisan dixuyê te nû anîne vir, ew herdu polîsên ku ez anîm, te nas ne-

dikirin, ji yekê din pirsîn, wî behsa te ji wan re kir... Dikir ku wergere, min bi perişanî jê re got:

- Eziyet nede xwe, ez ê te deynim ser ciyê xwe.

- Na.. na... ez sipas dikim, halê min ne ewqas xerab e, min bi zanetî xwe xist vî halî, hegene bi derdê tazîbûnê heyayê min dibirin, min pehlewani firete wan, çendin li min xistin, deng ji min derneket, ew jî hingî diçûn şidtir dibûn. Hemû hestiyê laşê min şikandin, ew dixwazin ev birinên han qet baş nebin û mirov seqet bimîne...

Min jî bi awakî ecêbmayî gotê:

- Halê te ne zêde xerab e, lê bi ser vê de jî laşê te hemû xwîn e!

- Te min tazî nedîtiye, hegene dê te ji min re bigota, tu bêxwîdan derketî. Ev çi ye, nivîn û xwarinê baş dayine te, serê xwe hejand, got: Ne, ev cure pilanek wan e, anîna min li ba te jî curek din e. Yanî bi vê yekê jî mirov re dibêjin, em dikarin wekê ku hûn di otêlek de nin, xîzmeta we bikin û em dikarin we di bin daran de birizînin jî, lê her curê bi we re têkelî bi xwedî qîmetek xwe ya taybetî ye, vêca hûn jî li gor dilê xwe dikarin bijêrin. Wisa dixuyê hîn ifada te wernegirtine...

- Na, tenê du car bangî min kirin, gef û êrişên xerab anîn ser min û sozên baş jî dan min, li gor gotina wan, sibê ew dê min bibin ji bo ifadewergirtinê.

- Her neyse, guhê xwe nede êriş û gefan, ji kuştinê jî netirse. Çunkî îzna kuştinê jî wan re tune. Lê eger tiştêk jî te derxistin, bi hêviya ku tiştêkî din jî bikarin derêxin, bêperwa tèn ser mirov. Heta digihîjin dereceke wisan ku tu bi xwe êdî dizanî, çi binê himbana te de heye tu jî wan re birêjî û heyayê xwe û tevgera xwe jî pê bibî. Yan ew wext, ew bi xwe dizanin ku te bi îşkence kuştine ku êdî ji herdu halan jî poşmam bûn, tu feydeke nade. Ji ber vê, her tim li ser nizanîma xwe bimeşe "nizanim rehetîya can e"!

- Vêca bi rastî jî ez tiştêk nizanim.

- Ew baştir e. Baş e, qasekî wisa bêje ew dê hinek

li te bixin û şûn de dev ji te berdîn.

Gelek mixabin, min gotê:

- Tiştêk jî li ma min tune ku ez bikarim birinên te pê pêçim. Got:

- Na kekê min, pêwîst bi wê nake, nahêlin kew bigre, cardin ji bo lêdanê dibin, vêca lêxistina vê carê hîn bi eziyet e. Lê mirov divê yan vê rîya han negre ber xwe, yan jî divê hemû îşkence û eziyetek bi mêranî himbêz bike...

Min nivînê xwe bi hevalê xwe yê odê re parve kir. Em demeke baş axiftin û di navek re min li seeta xwe nêrî, nêzikî danzdehan bibû, min jê re got:

- Şev dereng e, tu jî aciz bûyî, em hinekî rakevin.

- Şev baş! Ka em bizanin sibe dê çi bi xwe bine... Me lêxist em raketin. Ez nizanîm ka gelo ez çi qas raketibûm, bi gurmegurm û tîrpetîrpa salonê hat, ez hişyar bûm. Derî jî wan re vedikirin û pişt re digirtin, hingî dihat nêzikî me dibûn. Ez bêtirs rabûm, min fikir ku mesela van teqûre qan jê re bêjim. Lê ketin vekirina deriyê me jî, heryek jî me di ciyê xwe de sekînî. Zabîtek ket hindur û sê-çar jendirme jî di pey de, ya rast, gelek tirs ez girtim û ez rabûm ser piyan. Zabî bi tundî got:

- Yallah, zû eşyayên xwe bidin hev û odê vala bikin!

Wî ev yek got û berê xwe da jendirman û got:

- Van bibin milê din.

Yekî jî wan pirsî:

- Kîjan odê begê min?

Beg bi toreyî ve gotê:

- Hûn dibin kîjan odê bibin, zû ji vir dûr bixin!

Ez bi van gotinan negihîştim, tenê hişê min li ba wê bû ku zû betaniya xwe berhev bikim û wek eşyayekî xwe bidim ber milê xwe û bibim ciyê xwe yê nû. Wisa dixuya ferman ji wan re hatibû dan, ewqas girîng bû, guhê kesî li me nebû, heta ez li hewşa me ber wan sekînîm û min ji wan re got:

- Fermo hûn me ku ve dibin, bibin!

Bêçare, wî bilebîlek jî ber xwe ve kirin, min nezani çî got û zabit sîlek li yekî xist û gotê:

- Lez bike pîs!

Dema em gihîştin salonê, jî me wêdetir me komek jendirmên bi çek dîtin, li dorûberê çend kesan hatibûn hev. Gava çavê çend kes jî wan li peşmûrdetiya min û xwe kaşkirina Bêbak ket, destên xwe yên dudu dudu bi hev re kelepçekirî bilind kirin û kirin qêr:

- Bijî azadî! Bimre zordarî!

Bêbak, wek şikeft li ber nêçirê bikeve, bi wî awayî meşiya.

- Bijî azadî! Bimre zordarî!

Yek jî jendirman bi qondaxa tivingê li navmilê yekî jî wan xist, hindik mabû li ser devûrûyê wî têxe erdê û jê re got:

- Bixwe segbav, roja te jî dê bê!

Heta min birin ciyê min ê nû, her min melheza wê bûyera ecêb dikir, min çendîn dida û distend, ez qet tê negihîştim. Dema polîsan derî li ser me girtin, bi lez min berê xwe da Bêbak û jê pirsî:

- Tu aciz nebî. Di rîya Xwedê de jî min re bêje, ev çî mesele bû, çî qewimî bû...

Bi tebessûmek tahl ve got:

- Çavê xwe li ciyê xwe yê nû bigerîne û bi zîndana me ya berî re muqayese bike, mesele li ba te ewqas ecêb nabe. Ew ên ku jî bo oda me ya berî anîbûn, Pîrût, Baweyî û Merwan, sê serokên qehreman ên partiyê bûn. Ew hovên canewer cezayê îdamê dane wan, niha jî jî bo îşev anîne vê zîndana han ku di milek de jî xelkê veşêrin û di milekî din de jî heta roja daliqandîna wan di ciyek muhkem û qahîm de biparêzin... Vêca ev oda me ya han a pencere dar, fireh û xweş, li ser hesaba giyana wan a paqîj destê me ketiye. Axînek kêşa û got: Lê qet gunehê me tê de nîn e. Hemû gunehê emperyalîzm û nûkerên wê ne. Her neyse, ew xwîna di rîya azadiyê de bi destê dijminên me tîrîtin, rojek dê bibin belakî bisawm, koşk û serayê zordaran sernixum bikin, wek ku şaîrekî gotiye:

Keçên me di bin filamên reş de
Çav hilneynin bi xwîna reş de
Kurên me hemû bi zebr û hişyar
Di riya azadiyê de xwe didin kuştin
Serbilindî nabe, azadî nebe
Azadî dibe her xwîn biha be.

Piştî hinek axaftinê em xew re çûn... Roja piştî wê in bû, kesekî pirsar min nekîr. Beyana şembiyê hatin oda me, hevalê min birin û min di odê de tenê hiştin. Ez çend meh bi vî awayî mam û kes bi ser min de nehat. Rojekê ji nişkave ez bi 41 kesên din re siwarê ereban kirim û em birin ber mehke-ma orfî û ewan ji wek min berî behs kir, bi wî awayî bê pirs û bê gotin hukmê xwe ya adilane danî.. Êdî piştî deh salan ez ji bi vî awayî şikestî û malwêran hatim nav vê agirbaranê.

Êdî şev dereng e, bes e, em ji xwe re rakevin. Yekî ji wan hilda got:

- Kak Camêr, em gelek sipas dikin. Em dizanin ku behskirina vê girtinê ji te re çendîn gelek bi eziyet kolana birînek bi îşkence ye, lê tu dizanî çend pend û dersek ji me re tê de heye. Me serê te êşand, bi rastî dihêje ew dil kolandina di wê riyê de bê kirin. Evê te heta niha behs kirin, tenê a girtina te bû, ev tenê kelimek e li babet ew hemû salên zîndana te ku te ji me re behs nekirîye.

Camêr, bi awakî hêdî gotê:

- Vêca giyana min, tu dixwazî ez eziyet û nexweşiya serpehatiya xwe ya deh salan di şevê de ji we re bêjim? Îşev evqas bes e. Şeveke din ez ê behsa mîlek din ji we re bikim. Şev dereng e û ez jî ya rast be, demek e kesek bi destê min neketibû ku ez evqas jê re biaxivim. Ji ber vê, ez gelek pê xweş im ku lomên we bidim alikî, lê ne ew e ku ez bêjim devê min şil bûye. Ger hûn li min biborin, bila îşev evqas bes be.

Hemûyan bi yek dengî gotin:

- Baş e, tu çawan dixwazî bila wisa be.
- Kawe jî berî xwe da wî û Şaho, jî wan re got:
- Rabin, ez we bibim oda din hinek rakevin.

11

Beyana sibê dema Camêr jî xew rabû, lênêrî ciyê sêyem ê odê hê raxistiye, lê Şaho milê xwe daniye ser balga bilind û fişina cigara wî ye... Rojbaşiyê bi hev dan. Camêr pirsî:

- Cemaet li ku ye, kes jî wan diyar nîn e. Tu bêji heta kengî rûniştibin?

- Bi rastî ez jî wek te pê dizanim, ez ewqas agahdarê rabûn û rûniştinan nîn im. Ez piranî jî bo dîtina te hatim. Bi rastî, min gelek bêriya te kiribû.

Camêr bi awakî şermokî gotê:

- Ez sipas dikim, her bijî, her xweş bî. Êdî em çî bêjin, jî vê dinyayê... Ez nizanim em çawan biçin, xwediyê malê li ku bibînin? Qet nebe malavaiyek lê bikin. Li gor min a herî baş ew e, em wan jî xew ranekin, béguman ew heta dereng raneketin!..

Şaho nefesek kêşa û got:

- Tu bi kêfa xwe yî, tu çawan dixwazî em wisan bikin.

Ew di van gotinan de bûn, keçeke dehdanzhdêh salî deriyê odê vekir û got:

- Hûn kerem nakin ser û çavên xwe bişon heta ku ez jî we re xwirîniyê binim. An hûn hez dikin

rakevin?

Camêr got:

- Belê welleh em dixwazin ser û çavên xwe bişon û êdî qet pêwistî bi xwirîniyê nake.

Jina Kawe, li milî din derî sekinibû û dihat xuyakirin û got:

- Çawan hûn dê bê xwirîni biçin. Kawe ji min re got ku ez wî hişyar bikim, vêca eger hûn musaede bikin ez cewab bidimê.

Camêr got:

- Ne xwişka min, pêwist bi hişyarkirina kek Kawe nake, Xwedê çi daye ji me re binin, em ê bixwin û biçin. Ferq çi ye, em xwediyê malê ne.

Berê xwe da keçikê û jê re got:

- Tu ji nazdara min, çola dest-çav şuştinê nîşani me bide!

Camêr û Şaho bêdeng xwirîniya xwe kirin, mal-avayiyê dan jinikê ku wisan dixuya jina Kawe bû, derketin der.

Çend gav ji mal dûr ketin, Şaho got:

- Li gor min gunehekî mezin e, lawên vî welatî yê dagirkirî yê birîndar, di demeke wiha tengav de, ku dijmin destê xwe kiriye navê û pêwistî bi dilopa dawî ya xwîn, taqet û mecala bêqimetrin herkesî heye, şevkariyên bi vî awayî dema xwe derbaz bikin!

Camêr, tenê ji bo Şaho teneğhîje ku guh ne-daye gotinên wî, jê pirsî:

- Ji bo çi, gelo kesekî ji van bi tu awayê alîkariyek ji tevgerê re nakin?

- Ne dûr e car û baran perek û tiştêk wisan bidin an ji bo şevêk û du şev xebatkerek bihewînin, ji bilî vê, ez bawer nakim tiştêk bikin...

Camêr, wek ku tohmetê li ser rake, got:

- Ê wisan be gazinda te hinek tund e, qumaş bi bejin bala ye, ne dûr e tenê ev ji destê wan tê!

Şaho hinek bi keyid ve gotê:

- Nexêr, ev cure kesên han li gor hal û rewşa xwe di wê taqetê de ne, ku gelek ji vê ji zêdetir alîkariyê bidin. Ji bilî vê, nalebariya kar û hovîtiya

dijmin û giraniya erkê şoreş ku dixê ser milê hemû lawekî dilsozê vî welatî, gelek e jî vê zêdetir îmkanên xwe di rîya xebata rizgariyê de bi kar binin. Wek tu bi xwe jî dizanî, îmkana insanê eger bi başî, bi dil, rêk û pêk bêt bikaranîn, îmkaneke bêsinor û bêbinî ye...

Camêr, jî hêdika ve gotê:

- Her neyse, li gor bawerîya min rewayê heq nîn e bi vî çavî tûj û ev hesabên zirav li gel van cure kesan bê kirin. Her wek ku dixuyê, bi başî hîsa erk û fermana niştîmanî û neteweyî ya ser milê xwe nakin. Di eksê vê, pêwîst e li ser hişyaran di cîyê lomekirin û tahlêdanan de, dilê wan vekirin û wek zarokan bi wan re rabin û rûnîn, wan perwerde bikin, heta ku ew hîsên wan rast bibin û bigihîjin cihê xwe yê pêwîstiyê. Dema karekerek di wan de cih bû, mirov dikare, ne tenê hesabên mezin li gel wan bike, dikare mezintirîn fermanan jî bispêre wan. Çunkî li gor qeneeta min, dereca fedakarî û xwe feda kirinê ne lêhatina qatek kinc a li bedenê ye û ne jî ya hebûna hal û malê ye... Ji ber vê, mirov jî wê dîtirse ku di rûyê bê hîsîtiyê ve, li gel wan kirinên hov û zordariyên dijmin, ev hemû tehn û lomên dostayeti jî têrê neke. Hinek wan bikin tengiyê û bişîdînin dê bêjin: Em kerê vî barê nîn in. Dê tif li xwe bikin û herin! Ji bilî vê, li gora min, nabe mirov bi çavê xwe li xelkê binêre û qet hesabek jî bo îmkan, jîdesthatin, rewşa wan a taybetî û giştî neke. Mîmkun e, hinek jî van bi tevayî hîs bi pêwîstiya ser milên xwe bikin, lê ji ber hinek sebebên nekarin, wekî yekek din bi ser û malên xwe ve bi tevayî xwe bavêjin geroka vê xebata han a xwînavî. Bi van gotinan armanca min ew nîn e ku bi awakî pakane kesên rizî û nebaş, paqij bikim. Lê li ba min wisan e, divê berî hukumdayîna li ser kesekî, em tenê li dilê xwe û birûbaweriyên xwe nenêrin. Divê di barê serêna wî ve jî em temaşê bikin. Û ger em bixwazin, jî bo başkirina wî hewlek bidin, dibê wê barê serêna wî jî em bigrin ber çav... Ji bilî vê, Kurdan di xe-

rabtirin tecrubên xwe de gotine :

"Mirov mûyek jî ji berazê bikêşe, baş e!"...

Dema Camêr gotinên xwe tamam kir, baş tê-gihîşt ku bi van gotinan parêzgeriya xwe dike, ne yê Kawe û yên din...

Bi qasekî şûn de Şaho gotê:

- Tenê di wê de ez bi te re nîn im ku tu dibêji, mirov mûyek jî ji berazê bikêşe, baş e. Rast e, baş e, lê em wan beraz nahesibînin, eger me wan beraz zanîbûya, sed caran pêşyan jî bigota, me wî mûyî wan ê pîs jî nedixwest. Em wan yek jî xwe dizanin û em wan jî xwe cihê nakin, an qet nebe heta niha me wan jî xwe cihê nekirine. Jî ber vê, hewce ye ewqas mû bidin me, ku em bikarin dijmin pê bixeniqînin. Ji bilî vê, ez bi tev gotinên te re me.

Bi qasekî şûn de, tenê ji bo guhertina mijarê Camêr jê pirsî:

- Erê bi rastî, min qet ji te nepirsî, tu niha çi dikî û çawan dijî?

Şaho nefesek kêşa û got:

- Tu bi xwe dizanî, di wextê xwe de ji ber feqirtiyê min dev ji xwendinê berda û ez bi bavê xwe re bi maltî çûm bajarê "M". Piştî demek, em rastî mirovekî baş hatin, babê min li ba xwe û min jî li kompanya "C" de bicî kir. Bi vî awayî rewşa me hinek baş bû, heta pêrar, babê min hûn xweş bin. Min jî bi naçarî mil da ber xwedîkirina bira û xwişkên xwe. Par, karkerên kompanyayê biryar dan ku ji bo wergirtina hinek heqên zehmetiyên xwe, bikevin grevê. Lê di ciyê ku heqê xwe bistînin, hinekan girtin û hejmareke zêde ji wan jî ji kar avêtin. Ez jî berketim. Vêca min jî bi naçarî bajarê "M" bi cih hişt û ez hatim li vir bi cih bûm. Niha mala bapîrê min odek û eywanek dane me û me tê de disitirin, bi wan du quruşên me berhev-kirî ve dijîn, lê jîyanek nemir, neji û ez qet çiriskek ronahiyê jî li ber xwe nabînim.

Di vir de gihîştin serê duriyanê ku diwiya ew cihê bibin. Camêr serê xwe hejand û gotê:

- Xwedê alikariya te bike!..

- Xwedê alikarî nake heta ku tu alikarî neki. Gelo tu pê nexweş nabî, ez heta ba mala Lawe bi te re bêm?

- Na. Di eksê wê de ez gelek û gelek pê kêfxweş dibim. Lê tu hez dikî, em di kuçan re biçin, hem riya me dûr dibe û hem jî kêmtir kes me dibinin.

- Baş e, kêfa te ye.

Bi qasekî ew bêdeng meşyan. Camêr, li ser daxwaza Şaho yê pê re hatinê, difikiriya. Bêguman hatina wî heta mala Lawe pê re, ne tenê ji ber sebebê ditina wî bû. Lê gelo ji bo çî li balê hat û çî jê dixwaze? Carek nabe ewqas gêj be, da ku daxwaza alikariyê jê bike!

Wek Şaho bi fikirkirin û melhezên Camêr bi-hese, xwe nêzîkî wî kir û ji nişka ve, ku wek awayek bê cî kolanê nişan bide, jê pirsî:

- Baş e, kek Camêr, va te berdan û tu hatî nav me, niyet û armanca te çî ye, tu dê çî biki?

Camêr wek bixwaze ji bersivdanê xelas be, gotê:

- Carek tu bi xwe va ye, salek e hatî vir û tu nizanî ka tu dê çî biki, vêca ez ku va ye hemû bi ser hev heftetek nabe hatime berdan, gelo ez çî zû gihîştim biryarek?

Şaho gotê:

- Gotina te gelek di cih de ye, lê min biryar daye, ka ez ê çî bikim. Dengê xwe hinek nizmîr kir, gotê: Min biryar daye têkelî şoreşê bim û qedera xwe bi qedera xelkê xwe ve girê bidim.

Camêr piştî demeke baş, gotê:

- Ez hêvidar im tu bi ser kevî.

Şaho bi neçarî gotê:

- Ez sipas dikim, lê eger ez bi ser nekevim, ez jî wekî wan hezaran kesê din. Her çendin, bi tu awayî şika min dê wê de nîn e, ku di dawiyê de em ê her bi ser kevin!

Qasekî din bêdeng bûn, Camêr di dilê xwe de poşmam bû, ku rê da Şaho heta li mala Lawe pê re bê. Dibû jê re bigota karekî wî yê taybetî heye, jê

cihê bûya. Çi dozek min bi wî awayî gotin û behsan heye. Ji nişka ve Şaho gotê:

- Ya min wiha kekê min. Armanca te çi ye?

Camêr, piştî demekê, bi awakî dudilî gotê:

- Ez... Min hê tu biryarek nedaye. Carek ka ez bizanim...

- Nabe, çawan? Qeyî nake te biryarek temami nedabe, lê te tiştêk di mejiyê xwe de cî kiriye. Tu bêjî, te di van deh salên dirêj de, qet fikra diwaroja xwe nekiriye? Tê gotin, rojên zîndanê bi hêviya diwarojan mirov dibe serî, bi taybetî sala dawiyê, mirov berî derketina xwe bi planên van rojan ve mijûl dibe.

Ber bi axaftina Şaho re, çend car ket bi bîra Camêr, jê re bêje: De bibire, bavê min bibire!.. Rûyê wî negirt, çi heye bi axaftinê ghiştin ciyê xwe, di ciyê wê de jê re got:

- Rast e, rast e, gotina te ye...

Êê... madem wiha ye, armanca te çi ye kekê min?

- Armanca min ew e, ez hewil bidim pariyekî nan dest bêxim, bi jin û kurê xwe ve di qoncikek de em serê xwe bidin hev, destê xwe deynim ser kumê xwe ku ba nebe, bi xizmeta wan re mijûl bim. Min daxên mezin li ser dilê wan daye, ji ber vê, ez dixwazim wan ji vê derdê xelas bikim, jiyana min ya mayî, di riya bextiyarî û xweşiya wan de feda bikim.

Şaho, her çendin di destpêkî jî de xwe dana milek Camêr jî bersîvdana rastî, hinek tişt kiribûn ber dilan, lê vê yekê mutewazîtî û kêmaxaftin hesabandibû. Ji ber vê, dema wî van gotinên pûç û vala jê re kir, wek tu gullek berdî serî wisan bû. Çunkî bi tu awayî ev gotinên wî yên dawiyê, li gel wan gotinên wî yên berî, yên dilsozî û jîrane li hev nedihatîn. Piştî demekê xwe jî xem rîzgar kirinê, serê xwe hejand, berê xwe zivîrand û çavên xwe kirin riya pêşiya xwe.

Camêr jî, piranî wekî wî xwe jî neraziyek xelas bike, hinek bi toreyî û tûj, gotê:

- Çi ye, wisan dixuyê gotinên min bi dilê te nîn in? Madem wisan e, ez çi bikim? Bêje, ez bizanim çi tiştêkî din ji destê min tê?

Şaho, ji hêdika ve pirsî:

Carek tu ji min re bêje, ew gotinên te gotin, daxwazên te ne, yan biryar?

Camêr piştî demek kurt, bi awakî şeperzeti gotê:

- Çima? Ferq çi ye? Tev ev in. Daxwazên min, hêviyên min, biryarên min, armancên min, hemû tiştên min ev in!

Şaho bêtirs gotê:

- Ecêb e! Çawan tu niha, piştî deh sal hepis, eziyet û perîşaniya bêguneh, te biryar daye tu veg-erî nav mal û zarokên xwe? Wek têt gotin: Ne ba ye ne baran! Bi rastî, dilek te yê ecêb heyel!

Camêr piştî demek bédengîyeke bixem, ku herî zêde nişana hêz û daxwazên têkel, aloz û cihê yên di dilê wî de bûn, aşkera kifş bû ku ji hal ketiye, gotê:

- Êê çara min çi ye? Ez wiha nekim, ez ê çi bikim? Li gor min ev riya han a herî baş û rast e ji bo dîwarojên min. Tu çarek min nîn e û ji vê pê ve jî tu ronahiyek li ber min nayê xuyakirin. Serê min tê de çûye, agahê min bi tiştêkî nemaye. Het-ta ez kesek û kûsek jî nas nakim. Dinya hemû gu-heriye. Ez wek Eshabil Kehfan lê hatime... Baş e, ger ez wiha nekim, ez ê çi bikim?

Ev gotinên Camêr ku zêdetir hezîn û aşîta birya-rên wî nişan dida, hêviyan di dilê Şaho de da jîyandî û bi rûyekî geş ve gotê:

- Carek tu dev ji wan ber de, ez ji te re bêjim ka dê tu çi bikî, çi nekî. Berî hemû tiştî, ka em bala xwe bidin ew riya li gora te, riya herî baş, rast û hêsan e ji bo destpêkirina jîyana te ya nû. Dê ka em bizanin gelo wek tu dibêjî wisan e? Yan a herî rast eksê gotinên te ne? Da vê ca, em ji serî dest pê bikin, ka gelo ew pariya nan dê li ku bi destê te bikeve? Yekî wek te, daxa deh sal zîndana sîyasî di nav çavan de be, tamaya wî çi bi pariyekî nan e?

Ki kar jê re dide? Kijan xwedî kar amade ye, ciyê karê xwe, herdem têxe bin çavdêriya polisê siyâsî, ji bo çavên belek ên mal û zarokên kek Camêr? Ev ên han tev di demek wisan de ye, ku kesek xwedî kar tune. Ji ber sebebê vî şerî han karê wî kêr nebûye. Rastê tengî û buhrana aborî nehatiye. Her mehê hejmarek ji karkerên xwe yên kevîn kêr nake, bi firset û bahanek digere, xwe ji yên li balê ji ne, rizgar bike. Deriyê karkeha xwe pê ve bide û ew sermaya wî ya mayî ji li xwe mesref bike. Ji bili wê ku eger hukumet bi xwe deriyê kargehan nede ser, ji bo grev û alîkariya bi şoreşgêran re wan negrin û tenekin kampên girtiyan. Belê, ev e pariyekî nan. Jixwe, ew qoncîka ku tu dibêji ez ê serê xwe têkimê, ka gelo di seranserî welat de qonceke wisan ma ye ku mirov bikare xwe tê de biparêze, hey malwêran? Pişt re, di qoncikek de serîdana hev çî ye? Eger armanca te ew be ku xwe ji polisên siyâsî veşêrî, ev li pey kumê babirî ketîne! Çi bajêr û kijan qoncikê tu di tê de xwe veşêrî, li ba wan wek ku tu di bendixanê de bi wisan e. Niha ji eger van çend rojan tu dibêji dev ji te berdane û guhên xwe nadin te, ew dixwazin te, dost û nasên te hêmin bikin û tirs ji ser wan rabe, ji bo ku firset bibînin çend nêçîrek baş ji xwe re bikin. Eger ji ber vê nebûya, niha wekî siyê di pey te de bûn.

Camêr, piştî guhlêbûna van gotinên Şaho, wek gēj û mat be, got:

- Ez têngîjim, polisê siyâsî dê çî ji min bixwaze? Em fetil bidin xwe belkî di pey me de bin. Dema ku ez tiştê nekîm, têkelî tiştê nebim, destê xwe deynim ser kumê xwe, ew dê çî ji min bixwazin?

Camêr gotê: Em di kolanê de herin heta ku gotinên me xelas bibin.

Bi qasekî şûn de, Şaho gotê:

- Li gora min, tu bi xwe, xwe têngî nav astengan, dema tu dibêji, her çawan û bi çî awayî be destê xwe deynim ser kumê xwe û wî bigrî. Lê tu nikarî

êdî ewqas wek berî bi tundi dest deynî ser kumê xwe yê kevnê sivik ê niha. Wek te bi xwe jî dît, çawan xwe dana ber koşe-giran, xwe jî xelkê dûrxistin, xwe berdana ser qumar û areq, ku xelk wekî nîmûne li wan dinêrin, bi kêrê tişteki nayên. Bî neheqî û bêguneh te deh sal navêtin kûna zîndanê. Wê demê ewan hê navnişana te jî nedizani. Niha piştî ew te yek jî wan serokê xwenişandana xwînavî ya 25'ê Teşrinê dizanin, tu çawan dikarî bêdeng bisekinî û xwe bêserêşî bidî koncek? Ew yek nebû ku jî bo wê deh sal hukum dan te? Eva han jî bî bîra te neçe, ew dema ku ceza dan te, guh nedan bî tund kum bi serê xwe de girtinê. Dijmin her wext qerewilê kês û ferasetan e. Emperyalîzm nû jî şer derketiye û wisan dizane dê gûr û mî bi hev re bîjin. Tevgera welatparêz, reyina san, çend bûyerên fitne û fesadî û êrişê çend zarokan dizane. Li gor wê, wisan bû ku ew dê çend hestîyan bavêje ber devê hinekan û bi hinekên din wî bi darê bîde maliştin. Tevger dê tar û mar bibe û êdî dînya jê re bibe mastê meyî. Lê niha, çawan li seranserê welat agirê şoreşê veketiye. Ji herçar aliyan de bi ser de gulle dibarin. Li hemû ciyek ber piyan diheze, wekî seyê har ê çar çav lê hatiye û siya wê bi xwe jê re bûye dijmin. Niha ev gotinên te xeyalên xam in û xewna serxweşan e! Bî şeqan ew dê destê te ser kumê te bidin alîkî, ne wek ku dê bidin ber gurebayê, dê bavêjin nav pêt û xuriya agirê şoreşê. Ne tenê kumê te, bî wî serê ku ew kum li ser e jî!

Şaho bîhnek da, jî bo ku karê berdewama axaftina xwe bike, bala xwe da Camêr. Dît ku bi awakî dil û can guhê xwe dide gotinên wî. Vê yekê, muslimanên pak û sade bî bîr anî, ku çawan dema mela behsa nexweşîya 'ezaba gorê, germaya pêt û agirê cehennemê jî wan re dike, ew guhên xwe ber şûr dikin. Ji ber vê, zanî tira wî li ciyê xwe ketiye, bî lez êrişên xwe berdewam kir û got:

- Vêca jî ber vê, li gor min dûr nîn e ev xewna te ya xweş, jî hezar kesan yek bikare bine cîh. Lê

di demeke wiha agirbaran, buhran û aloz di welatekî wekî yê me de, ku bûye du beş û bi tevayî ji hev cihê ye. Du beşên bi xwîna serê hev tihî in. Beşek gruba dijminên welat in ku ji hêzên emperyalîzmê bi xwe, kevneperestên xayîn û nokerên welatfiroş pêk hatine. Yên din jî, eniya tevgera azadkirina niştimanî ye. Di vê rojê de, di welatê me de, xwe dana koşekî û kum bi serê xwe de girtin, ne cih û ne jî wextê behskirina wê ye. Ji bilî vê, yek ji van guruban jî mirov dev bernadin, mirov bi vî awayî rehet bimîne. Heta nahêlin mirov bibe "birayê herdu cejn" jî. Mirov dixî di navbera du şivan de, ger tu wan bigrî jî bo ku navê te li ba wan pîs e û destê xwe têkelî nav destê te nakin û bi van kirinan ve jî tu dijmin xurt dikî û bi wan re jî nabî yar. Ji ber vê, di neticê de tu çara te namîne, divê tu milek bigrî. Ew milî pêwîst e ku yekî wek te bigre, ewqas aşkera, diyar û ronî ye, dûrê te, eksê vê, navê wê tenê keritî û bêhişî ye.

Camêr bi dengê melûlî jê re got:

- Belê belê, piraniya gotinên te di cih de ne. Lê halê min xerab e, ez nîzanim çî bi jin û zarokên min hatine? Ez nîzanim ez ê çî bi wan bikim? Ez gelek bêkes û bêçare me. Wan jî rûyê min gelek eziyet û cefa xwarine. Ewqas heqê wan li ser min heye ku qet nebe ez wan duçarê derd û kulên han nekim!

Şaho wekî tişteki şîn û matem wî bigre, piştî demekê, bi dengê gelek dîlovanî û hêdika ve, got:

- Kekê min! Jin û zarokên te jî wekî yên hemû vî xelkî han, ku piraniya wan bi salan e di destê birçîtî, nexweşî û tunebûnê de dînalîn, bê wê ku tişteki jî li dijî dijmin kiribîn, lê cardin ew duçarê van derdan bûne.

Ew gelek nêzikî mala Lawe bibûn, Camêr hez nedikir bi hev re biçin ber derî, jî ber vê sekînî. Şaho gotinên xwe domand.

- Vêca ku rewş ev be, yên eziyet û cefayê dixwin, malên wan wêran dibîn, zarok, kes û kûsên

xwe tèn kuştin û mal, warîdat û karên wan di riya vê xebatê de telef dibin, van tevan di riya rizgarî, serbilindî û xweşiya welat û gel de dikin, ew fedakariyên han di riya azadkirin û şadkirina mal û zarokên tevan de ye, di riya sitendina heqên me yên xarî û welatê me yê dagirkirî de ye. Ji ber vê, divê em îftixar bikin ji wê eziyet, cefa, derd, kuştin û girtinan ku em tûş dibin.

Şaho, nefesek sitend, ser û çavên xwe yên zer hilda û tûj li Camêr nêrî, bi berkeneke xweş ve gotê:

- Ha... tu melheza çi dikî?

- Melheze? Li xwe, li te, li gel, li welat, li zarokên xwe û li zarokên xelkê... Ez nizanîm, ez têna-gihijîm, serê min gêj bûye. Her neyse, dema me ya bi hev re û axaftinên me xweş û bi feyde bûn. Xwedê li gel te be, ez hêvîdar im em zû bi zû yekûdu bibîn.

Şaho, di rê de ji xwe bi xwe re digot: Dema yekî ber bi qazanc û zerarên xwe re, melheza ya xelkê jî kir, ev jî bo pey dakirina riyek rast a ji bo bi hev ve girêdan û meşandina destkevtiyên xwe û yê xelkê, prosesek mezin e. Madem wiha ye, Camêr rast dibêje. Dema me ya bi hev re û axaftinên me, bi feyde û xweş bûn û dibê em zû bi zû yekûdu bibîn.

12

Serê sibê beyanekê, piştî taştê, Camêr ji Lawe re got, dixwaze here serî li hinek xızim, pismam û nasên xwe bide. Lê dema navê wan got, derket ku hinek ji wan mirine û gelek ji wan jî malên wan di ciyê wan ên berî de nîn in. Camêr gotê:

- Bi vî awayî be ez panzdeh rojan wan seredûr nakim!... Ev çi ye, mirov dibêje kes bi ser we de nayê naçe?

Lawe gotê:

- Nexêr, tên û diçin. Lê ne ewqas. Xızimê malxezoranên min zêdetir tên û diçin. Bi ser pismamên bavê min de jî cejn heta cejnan, an dema ku dawet, şahî û şînek hebe em tên û diçin.

Camêr, bi tebesumek sar ve gotê:

- Ne babo, ez hêviya çaveriyek bi wî awayî ji tu kesî nakim, ez ê bi xwe biçim ba wan. Bêguman, haya wan jê tune ku min berdane, hegene ew ê bihatana ba min.

Wî ev yek got û lêxist derket derve. Destpêkê çû mala Nesrîna keça xaltiya xwe. Nesrîn, bi girîn ew himbêz kir û milê wî maçî kir. Ewî jî bi rengêk sorbûyî û bi şermokî xwe ji nav destan derxist. Hal û ehwalê zarok û mêrê wê jê pirsî. Nesrîn bi awakî serbilind jê re got: ku herdu kurên wê di eskeriya azadkerên welat de ne, mêrê wê jî va ye sal û niv e

hatiye girtin. Dibêjin, heta kurên te venegerin, em wî bernadin. Niha ez û keça xwe ya heft salî bi kincşuştin û nanpêjî xwe bi rê ve dibin. Mala birayê wê jî ku niha li bajarê "K..." dixebite, car û baran seriyek lê bidin baş e.

Ji wir derket çû mala kurê xalê xwe. Mêrê malê li mal nebû. Jina wî û du zarokên pênc-şeş salî li wir bûn. Xaniyê xwe nû raxisti kîsil kiribûn. Têr û tejtî ji zarok û jina wî dibarî. Piştî hal û ehwal pirsînê, pirsar mêrê wê jê kir, li ku ye û çî dike.

Jinikê bi awakî pozbilindî jê re got:

- Memur e, li dayirê ye...!

Camêr bi matmayî jê pirsî:

- Memur e?

Jinikê bi awakî req û bi deng, gotê:

- Belê memur e! Çî tê de heyê! Ew ên ku bûn memur, çî yê wan jî wî zêdetir e? Erê welle, di saya Xwedê û hukumetê de, midurê bankê ye jî...

Camêr ku gelek jî awayê axaftina jinikê aciz bûbû, bi awakî bizê wî lihevketî, gotê:

- Midurê bankê? Ecêb e! Mecidê kurxalê min xwendina destpêkî neqedandibû, çawan midurê bankê ye?

Jinikê bi tehn ve gotê:

- Bi Xwedê tu xîzmekî baş î! Va biyaniyan jê re rewa ditiye, tu jê re rewa nabînî. Ji bo çî tu li hemberê me wiha yî kek Camêr?

- Mesele rewa dîtî û nedîtî nîn e, xwişka min! Ez melheza wê dikim, gelo ji bo çî biyaniyan ev cih jê re rewa dîtine?

Bi vî awayî got û bi toreyî derket derve. Ji xwe bi xwe re digot: bêguman destê xwe kiriyê nav destê dijmin, jî ber vê, wiha bilind kirine. Lê çî heqê min li ser wan heye, ez jî ber çî bi vî awayî bi şik bûm? Mumkun e pozbilindîya jinika bêrû wiha li min kir. Bi rastî ew çî bû, te digot tiyatroyê... Min xwe gelek zêde têkelî karê nav mala wan kir. Te digot ez jî bo şerê çûme, ne jî bo serîtedanê. Ne dîr e para belengazî û perîşaniya Nesrîna keçmama min di vê torebûn û şerfirotina min de

hebe. Gelek ne xweş e, milek li ser riya heqiyê, tûşî bi vî awayî perîşaniyê bibe û milekî din jî li ser riya neheqiyê, deriyê xêr û bêrê heta serpişt jê re vebe! Di van bîr û melhezan de, baş agahê wî li dorûberê wî nemabû. Navek re mirovek qelew ê dirêj hat pêşî, baş berê xwe dayê, heta ku ser û çavên wî nas bike. Piştî bi awakî xweşî gotê:

- Ev tu yî kek Camêr? Tu bi xêr û di nav şahiyê de vegeyayî. Tu kengî hati? Ez çî bêjim, roj ne ew roj in, mirov ji bo bêagahdariya hatinê, gazind ji dost û hevalên xwe bike... Êê tu çawan î? Tu li ku bûyî? Ez gelek bi dîtina te kêfxweş bûm.

Pêwîstiya Camêr bi zêde melhezek tune bû, ku xwediyê gotinên xwe yên wek gulê tivingan, Osmanê kevne cîranê mala xalê xwe nas neke. Ji bilî vê, wan heta sinifa şeşan a dibistana destpêkî jî bi hev re xwendibûn.

Piştî qasekî axaftinên beredayî, Osman cardin jê pirsî:

- Tu li ku bûyî?

Camêr serê xwe hejand û piştî demek kurt gotê:

- Min xwest, ez serî li mala Mecîdê pismamê xwe bidim, lê... bi Xwedê ez nizamim ez î çî bêjim, xwezî ez neçûma!

Osman, bi tebesûmeke manadar, li Camêr nêrî û tiştêk negot. Camêr gotinên xwe domand:

- Ecêb e! Jîna wî dibêje, Mecîd niha midurê bankê ye. Ez tîna gîrtin an kuştin û yan jî baz nedabe, nexwendewarekî wekî pismamê min Mecîd, çawan dibe midurê bankê? Bêşik casusiyê jî wan re dike. Yanî çî? Tenê dibê wiha be.

Osman, ku hê siya tebesuma bi mana li ser lêvan mabû, serê xwe hejand û cardin qet neaxift. Camêr bi awakî ecêbmayî gotê:

- Ev çî ye, xêr e, tu qet naaxivî? Mirov dibêje, devê te ber davikê ketiye. Çî ye, di bedelê casusiyê de nekirine midurê bankê... ha?

Osman gelek bi hêdika ve gotê:

- Na!

- Ê baş e ji ber çi? Madem wiha ye, tu dizanî.

- Ji ber qawatiyê, ezbenî!

Wî ev gotinên xwe, wekî gulên tivingê avêtin û lêxist meşiya, çû.

Dema Camêr ber bi mala meta xwe Xeca ve ket rê, hê serê xwe dihejand. Pişt re tif kîr erdê û got:

- Kerîmê hevalê min ê bendixanê neheq nebû ku her wext digot: "roj roja qawatan e..!" Serê jinê di gora bavê Mecîd de be, ji min re çi ye. Ji ber çi ez pê sivik bibim. Kî dizane ku em pismam in jî. Ji bilî vê, ez ji deftera gelek kesan hatime xerakîrin. Kî hesabê bi min dike, yan hesaba wî ji min dipirse. Xwedê hez bikira rojeke zûtir destê min bigihîştîya Kalê û Hêwa, soz û qerar bûya, dê min wan bibira welatekî wîsan ku salê carek me navê vî bajarî sehnekira!.. Erê, rastî ez ê çi ji peran bikim. Ji ber çi ez serî xaniyê xwe nadim, bizanim gelo ka çi lê hatiye? Eger kirêdar kavil nekiribe, mimkun e îro pereki baş bike. Wek bi bîra min de mabe, li gor nama Lawe ku ji min re nivîsandibû, şeqameke fireh li ber re derbaz kirine û vê jî qîmeta wê zêde kiriye.

Berê xwe da rê, lê ev çi ye, tu xanî û manî nayê xuyakirin!

Tu bêjî min rê şaş nekiribe.

- Hinek xaniyê rexê wî nêrî. Ev mala Mîrza Seîd e. Ev şaneşîna wan a hilweşiya ye, hê tu kesî dest lê neda ye. Ev mala Reşeyê Rêncber e, wekî do çawan bû îro jî wîsa ye. Ev ew kes bû, ku çû ji Amexana jîna wî re got, biçe li ba Kalê û ser û guhê xwe lê bike û ew dê biçe bangî mamanê bike û vegere. Tenê xaniyê wan nayê dîtî, tu dibêjî li ser kaxez bûye û bi lastîk jê birine! Ciyê wî wekî nava kefa destê mirov çawan e, bi wî awayî rast e. Gelek bi zû, ket bi birê ku yekem car nîn e ciyên wiha rastkirî dibîne. Tenê îro heşt-neh ciyên wek şûna mala xwe ber çawan ketibûn. Qet lêkolîn û lêgerînek jê re naxwaze. Ev ciyên han, xaniyên bi

boldozeran rast kirine, ew in. Bêguman xaniyên wan kesan in ku ji aliyê dewletê de gunehkar hatine zanîn. Lê gelo kengî wiha kirine? Înşallah ber bi azadkirina wî wiha lê nekiribin! Di dema girtina wî de jî bi vî awayî xani kavil kirin adet nebû. Lo niha kengî kavil kirine bila bikin, niha wêran e. Lê ji bo çî Lawe min pê agahdar nekir? Mumkun e newêriye binivîse. Lê heta ev meha ku tê de nin jî, kiriya vê kavla han ji min re dişand. Wisan dixuyê, ev çend sal e ku kavil kirine! Ev ew şeqama Lawe jê re nivîsandibû ku du xani ji xaniyê wî wê de derbaz dibe. Wey çî zordar û kafîrbav in, wisan dixuyê ew naxwazin tenê bi gotin mala xelkê wêran bikin. Eger bê heq û sebeb deh sal davêtin zindanê, mal bi boldozer rastkirin çî re ye?!

Wî nefesek kêşa û ji ber xwe ve got:

- Ev cîyê min û Kalê yê evîndariyê bû. Min ewqas jê re got, em dest lê nedin, tenê em siwax bikin. Lê ji ber dayika xwe çavê min ba nedigirt, ez tê de rûnim, an dibû ez biguherim an jî xera bikim û jî nû ve ava bikim. Kevin bibû, qet kirî jê nedihat. Pere jî yên Kalê bûn. Piştî mirîna dayika xwe, avahiyên xwe yên gund firotibû. Heqê wê jî hebû, bêyî ku tiştek di destê me de bimîne, me perên xwe hemû dida kiriya xanî. Kî dizanî em ê tûşî asteng û gelşek wiha bîn! Ez çima naçim seriyek li mala Mame Reşe Rêncber nadim! Malek baş in, di wê roja reş de, jîna wî Amexan bi çî rûyekî xweş û geş ve xwest bê alîkariya me. Ka ez herim, bêguman bûyerên wan rojan gelek baş bi bîra wê de ne. Ez ê jê bipîrsim û bila ji min re bêje, gelo Kalê çawan zarokê xwe anî, qet maman bi destê wan ket? Dê li ku destê wan bikeve... kî dizane belkî Nazê paş de vegebe, maman bi xwe re neanîbe! Amexan jîneke xweş sohbet û xwediyê gotinên xweş e. Niha dê çîroka min bi awakî wisan qise bike, wek ku qet neqewimî be. Çendin xweş e dema ku dibêje: "Bila canê te sax be, qîmeta malê dinê tune".

Ber bi derî ve çû û heleqa derî lêxist. Sekinî

heta ku derî jê re vekin. Di bin çavên xwe re jî li kavla xaniyê xwe dinêriya . A ev ciyê han, oda wan a raketinê bû. Di wê roja reş de, Kalê li ser vî ciyê xwe yê han raketibû. Wey ew çî roj bû, çû bila careke din paş de neyê. Çi bû lo? Mirov dibêje, kesek li mal nîn e. Hinek bi tundtir li derî xist, lê tu pêjn û deng tune bû. Zarokekî deh-danzdeh salî di wir re derbaz dibû, jî dûr ve li Camêr nêri û got:

- Mamol xaltiya Amîne li mala Resulê Dartiraş e, kurê wan girtine. Eger tu dixwazî ez bangî wan bikim?

Camêr got:

- Ne giyanê min, qeyî nake, ez ê biçim û carek din bêm. Karekî min ê bi wî awayî bi wan re tunel!

Zarok dikir biçe, Camêr jê pîrsî:

- Kurê baş, ev kavla han a kevîn, mala kî bû wiha rast kirine?

Zarok hat û nêzikahî lê kir, bi dengêkî hêdika ve jê re got:

- Ez navê wî nizanîm! Lê dibêjin mala mirovekî mezin e û va ye qasek e hatiye girtin!

Camêr her wekî jî wê bitirse ku kurik bizane ew "mîrovê mezin" ew bi xwe ye, bi lez pîrsek din jî jê kir:

- Baş e, tu dizanî ew rêzê dikanên li hemberê me, yên kî ne?

- Yên mala Mîrza Qadir in. Hukumetê dikandaran jê derxist û da girtin. Çunkî casusekî wan li ber van dikanan hat kuştin. Destê wan xweş be, gelek mirovekî xerab bû.

Camêr, di ciyê guhê xwe bide bersîva kurik, ket birê ku gelo Hêwa jî zarokekî wiha zîrek û jêhatî ye? Xwezî ew li vir bûya, dê çendîn dinya min biguheriya! Ji nişka ve cardin Lawe ket bi bire, ew jî van rojan qet nayê xuyakirin. Pêşyan xweş gotine: "Haya têran jî birçyan tune", hegene jî bo anîna Hêwa û dayîka wî, bi vî awayî terkexemî hereket nedikir. Heta Camêr xwe jî van melhezan rîzgar kir, zarok dûr ket û jî ber çavan winda bû. Hêviyêke wî bi wî xaniyê biçûk hebû, ew jî hilweşiya. De

guhê xwe medê. Xwedê bike Hêwaya wî yê ras-
teqînî bi zû û selamet vegere, êdî hemû tiştêk hê-
san e û dê ev hêviyên wî hemû bên cî.

13

- Çawan çavê Camêr bi Lawe ket, jê re got:
- Erê, bî rastî te çîma ji min re nenivîsîbû û pişt re ji negot ku "xaniyê te kirine çiyê pîvazan?"
 - Lawe, piştî demekê, gotê:
 - Çi ye, tu çûbûyî taxa xwe?
 - Tenê rîya min di wir re derbaz bû. Lê te çîma ji min re negot, "xaniyê te kavil kirine?"
 - Piştî demeke dirêj, Lawe jê re got:
 - Mîmkun e min ji bir kiribe ku ez ji te re bê-
jim.
 - Nexêr, ji bîrkirin di vî karî de nîn e, ji ber çî ji bîra te neçû kirîya xanî ji min re bişîni û behsa kirîya xanî bikî, çîma ji bîra te biçe ku tu bêji xaniyê te kavil kirine?
 - Lawe, qek neaxift.
 - Camêr bi niv şermokî gotê:
 - Li min bibore! Dibû ez bizanim ku ya herî baş û çak, ew bû ku te kir, eger te ji min re binivîsanda "xaniyê te kavil kirine", mana wê ew bû ku perên te ji min re dişand ên te bûn û dûr nebû, min hez nekira yan li min xweş nehata. Niha ez têgihîştîm, ji bo çî te ji min veşartiye, li min bibore!
 - Lawe, serê xwe kir ber xwe û di dilê xwe de got, mirovê şair baş dikir ku xwe bédeng dikir û

heta xelk bi xwe bi mana şî'irên wî bigihîjin û pişt re jî digot: Ew jî min baştir têgihîştin. A rast jî her ew bû ku wî kir.

Camêr jê pirsî:

- Baş e, jî kengî ve wisa lê kirine?

Lawe bi awakî madekirî, gotê:

- Giyanê min Camêr, ewqas guhê xwe nede dir-êjahiya tiştan. Xaniyê te kavil kirine, êdî pêwistî bi kengî, kî, çawan jê re nake!

Camêr serê xwe hejand û gotê:

- Tu rast dibêjî, baş e, ez jê naxivim. Lê ez niza-nim ez behsa anîna Hêwa û dayîka wî jî bikim û nekîm? Va deh roj bi ser re derbaz bûn hê tiştêk naxuyê.

Lawe, piştî demekê jê re got:

- Heqê te heye, li min bibore! Van rojan hinek sergêjyên min hebûn, jî sibê şûn de ez ê lê bixeb-îtîm. Baş e, ku niha dinê jî hinek hêmin e.

Camêr cîyê bi Lawe re bixavê, di dilê xwe de jî xwe bi xwe re digot: Tiştêk ecêb e, sergêjiya çî û hebûna karê zêdeyî çî? Ez heta niha jî nizanîm karê te çî ye? Wisa li min hatiye, hindîk maye ez bêjim, tiştêk te yê aşkera tune. Çunkî tu jî wek min beyana sibê derdikevî derve û nivroyê jî bo nanxwarinê tê, serê xewa xwe dişkinî, seet dûrî pêncan diçî derve û heft û heft û nîvan cêrdin tê. Êdî sergêjiya çî? Madem wiha ye, qet wextê te çênabe tu mirovek bişinî pê Kalê û Hêwa ve? Ez nizanîm jî bo çî tu evqas terkexem bûyî? Tu, tu wextî wiha nebûyî! Baş e, em dê bi hêvî bin, ka dê sibê tu çî biki?

* * *

Nivro wextê xarinê Lawe nehat xuyakirin. Dema Camêr pirsî wî kir, jîna wî jê re got:

- Çûye bajarê "H ...", dê çend roj şûn de bê. Bi lez bû û tu jî li vir nebûyî, jî ber vê jî te re negot.

Pênc roj bi ser çûna Lawe de derbaz bûn. Camêr gelek jî taqet ketibû, melheze dikir, bi xwe jî

ecêbmâyî dima. Çawan ew dikarî demek evqas di-rêj bê Hêwa û dayika wî tehemmûl bike. Berî ew girtî bû û tu çarek wî tune bû, lê niha tu manayek di van panzdeh-şanzdeh rojên mala Lawe de derbaz kirin, tune bû. Her çawan û çî dibû bila bibûya, dibû xemek ji bo hatina wan bixwara. Ya rast, heta niha, ji bo vî karî qet xwîn ji xwe bernedabû. Tenê ev ji ber sebebê xweşiya berdan û azadbûnê bû. Va Lawe jî çû, kî dizane dê kengî bê? Ji bo çî ez bi xwe hewlek nadim? Ez ê hewlê çî bidim? Kî bi gotina min xwe dixê vî agirê han? Wekî Şaho wan digotin, bê "izna" karbidestên asayiş û eskerî, kesek jî bajêr nikare derkeve derve, jî bilî riya qaçaxî, ew jî tirsî kuştinê tê de heye. Meh tune bîst û sî kes di vî riyê de neyên kuştin. Vêca ger rewş wiha be, ez dikarim kê bişînim pê wan?.. Di milêkî de jî Lawe neheq nîn e. Lê her dibû, madem ku dizanî dema berdana min nêzik bûye, nehîştî ew biçin gund! Bi taybetî di van rojên têkelhev û nexweş de ku xelk jî gundan tînan bajarî. Qet nebû jî bomberanê dûr diketin. Niha jî qet pêwîst nake ji kes re bêje, heta ji Lawe re jî. Tenê riyek heye, ew jî ew e ku bi xwe biçê. Lê çawan? Ji bo tirs û nexweşiya rê hemû kes wek hev in, lê ji bo wî di serbar de, tirsî dayîra asayişê jî heye, ku jê re gotin, bê agahdariya wan ciyê xwe neguherî, nexasma bi ser tevan de çûna gundan. Ser van tev rewşan de jî, her çî dibe bila bibê, gelege biçê, mirin û jîyan be jî.. Rewayê heq nîn e, di vî riyê de jî xwe pê ve kesekî din tûşî eziyeta vî erkê bike. Ew yeka dayîra asayişê got, tenê gotin e. Ew çî dizanin ez li vir im an min ciyê xwe guherandiyê? Va du hefte zêdetir e ku ez hatime, min hîsa tu casusek nekiriye ku pê min ketibin. Ger bi sax selametî biçê û bê, jî xwe kesek pê nahese, eger bê kuştin, jî xwe zanin û nezanîna wî wek hev e. Ji bilî vê, eger çû û Kalê û Hêwa anî û pişt re agahdariya dayîra asayişê pê çêbû ku bi bê agahdariya wan wî bajar terk kiriye, dê çî jê bikin? Ma qey nakûjin! Zêde zêde ew dê wî bişînin bajarekî din.

Ji xwe ev hê xweştir e!

Dest li ser destan û qewet ji Xwedê! Ji sibê zûtir roj nîn e, ew dê bikeve riyên nepenî û bi dizî ji bajêr derkeve. Dema ew ji bajêr derket, êdî her tişt hêsan e. Bi xwe, gelek baş şarezayê rîya gundê mala meta Kalê ye, ne pêwîstê rêber û ne jî yê beled e!

14

Di sefera Camêr de, tirsra herî mezin derketina ji bajêr bû. Çunkî hemû ew rê û şeqamên ku ji bajêr diçûn derê, yan dihatin bajêr, di bin çavdêriyeke tund a giran de bû. Ji bilî vê, li wan ciyên bilind ên ser rîyan jî, kemînên şeştiran damezrandibûn. Yên di şeqaman de bi "îzin" nedîçûn bajêr û dernediketin, bi bê pîrs û sual didan ber gulên û dikuştin. Hefte tune bû laşên çend kesan li ber deriyê Serayê ranexin. Ev jî ne ji ber wê bû ku kes û kûsên wan kesan wan binasîn û laşê wan xwedî derkevin û bibin, ev, ji ber wê bû ku çavên xelkê bi vê yekê bitirsînin. Çunkî kesek tune bû biwêre xwe bike xwedanê van laşên kuştî...

Camêr, tenê ket rê û li gor eqlê xwe rîya herî kêr tehlûke bijartibû. Lê wisa derneket. Çunkî dema ew bi ser çepeliyên xwe di nav kavilên ber girek re derket derveyî bajêr, projektorek tarîtiyê dirand û qasî şeş-heft deqîqan der û dorên wî kir wek navarojê. Şîrqîniya şeştiran dest pê kir. Camêr xwe bi erdê ve pelizand heta dengê gule û teqînê sekîni. Pişt re xwe bi xûşilandî ser zikê xwe gîhande newalek teng. Ji wir ew ket banzdanê heta ku ji hukmê gulê derket. Roja duyem jî karwanciyan seh kir ku ew şev, zarokek, jinek, du

mêr û sê hêstir hatine kuştin.

Dema xelk ji bajêr derdiketin derve, êdî desthilata dewletê li ser wan nedima û diketin bin desthilata "L.A.N". Camêr her çendîn gelek caran ew rê û ban dîtibûn, lê wek yekî nenas, her dem ew di şikê de bû ku şaş biçe. Ev yek jî ne ji ber wê bû, ku deh salî zêdetir ser dîtina wî ya li wan deveran a cara dawîn re derbaz bibûn, an jî ku gundên Kurdistanê di navbera van deh salan de jê re guherî bûn! Sebebê serilêgêjbûn û ecêbmayîna wî, ew tiştên bi ser navçê de hatibûn, ew bûn. Yek ji wan çayxanên ji şewatê, darek ji wan baxan an jî pele çinarek ji fewtandinê rîzgar nebibûn ku gelek caran, dirêjahîya rîyan ji rêwiyan re kurt dikirin. Piraniya malên wan gundên ku ketibûn ser rê û dirban, yan ber bomban kaviil kiribûn yan şewitandibûn. Beşê piraniya xelkê wan jî muhacir bibûn. Hinek ji wan çûbûn bajaran û hinek ji wan jî derketibûn çîyan. Camêr, roja yekem gelek meşîya, ji bilî qirçe qirça germaya naverojê, ku wî mecbur dikir ji du-sê seetê carek ber bi kanî û avek de bibe, tu tiştî ew neda rawestandî. Wî berê xwe dabû rê û tenê meş di hişê wî de hebû. Evarê, wî berê xwe da gundek ku çend malek tê de mabûn û derneketibûn. Ew jî berê beyana sibê, bi xwe bi mal û heywanên xwe ve diçûn nav newalên kûr û di nav dar û deviyên der û dorên avahiyên xwe, heta roj diçû ava, ji tîrsa bombebaranê nedihatî. Dema roj diçû ava, pişt re dihatî gundê xwe. Dema Camêr ket gund, hinek ji wan nû hatibûn û mijûlî agirkirin, xwarin çêkirin û napehtîna bûn. Camêr du palas ji malek xwest û çû serbanê mizgeftê. Xwarin û nan manê xwe derxist û dest bi xwarîna şîva xwe kir. Gelek ji wê fikra xwe kêfxweş bû ku nan û pêxwarîna li gel xwe anîbû, hegene ew dê bûya bar li ser van gundiyan rebenê feqîrê mal li wan hatî şewitandî. Wî para xwe ya sibê jî hilda, çawan bûya, dê wextê şîvek dereng xwe bigihandaya Gulan, dê şîvê li gel Kalê û Hêwa bikira... Dema Kalê û Hêwa hatin birê, şaş

û ecêbmayî ma ku serê sibê heta niha nehatibûn bi
 bîra wî û ger hatîbin jî, ewqas dîqeta wî
 nekîşandibûn! Bêguman tîrsa rê, melheza pîrskiri-
 na dewletê, bêdeng di cîh de hiştina mala Lawe,
 kavi, malwêranî, têkçûna rê û banan, eziyet û
 îşkenca li ser xelkê tê de dijiyan, mêjiyê wî teji
 kiribûn, bi awakî wisa ku dikirin cî ji Kalê û Hêwa
 re jî nehêlin. Çavê xwe li lehêf, doşek û balîva xwe
 ya gilover gerand, ku heta wê demê jî ber acîzbûn
 û birçîtîyê dîqeta wî nekêşabûn. Balîf, jî qirêjiya
 xwîdan, toz û xubarê hatibû molekirin, nedihat
 zanîn rengê rûyê wê ya berî çî ye. Çar rexên lehêfa
 wî, jî aliyê kirêjahiyê ve hatibûn abluqe kirin. Beta-
 nê lehêfa wî ya sor, du-sê cîyan de dirabû,
 pembûyek gewr jî kûnên lehêfê derketibû der.
 Piştêka wî jî, ku jî qumaşek kesk bû, têk çûbû û
 çend pelên gewr ên jî ber rîjana tiştêk an mîza
 zarokan, pê ve nexş çêkiribûn! Kulava binî jî tevan
 paqijtir bû. Tenê cîyê çend îskanên çayê yên
 danibûn ser û yên çend şewatên cigarê pê ve diyar
 bûn. Qirêjî û pisîtiya van nivînên han, wan rojên
 hukum danê û birin zîndanê bi bîra wî xistin. Wey
 çî nivînek qirêj û pis danê! Lê jî wan nivînan re
 qet xem tune bû. Ew girtî bû û li gor dewletê gu-
 nehkar bû. Cil û nivînên qirêj, beşek jî cezayê wî
 bû. Lê ev gundiyên belengaz û feqîr, li gor xwe û li
 gor hemû hesaban bêguneh û azad in, jî bo çî divê
 ev halê cil û nivînên wan be? Qet dîr nîn e, yên
 dan min, nivînên wan ên herî baş û paqij bin, jî bo
 mêvanan hildabin. Berkenînek tahl xwe berdane ser
 lêvên wî. Şax û çiqên çînara mizgeftê ya pîr, bi ser
 banê mizgeftê de tewiyabûn. Di wan demên hê xel-
 kê jî tîrsa firokan gundên xwe vala nedikirin, bi
 roj dibû siyek xweş jî wan kesên ser dik, fersên
 limêjê û ber devê hewza ava binî rûdiniştin. Lê, êv-
 aran xem û kulek bi şînî dixist dilê mirovan an jî
 qet nebe wê êvarê li gora Camêr wisa bû. Pişt re
 cîyê xwe raxist. Serban li ber bû, heta karî berika
 xwe dirêj kir, lê melheza "cîyê cema'eta" du-sê ni-
 mêjkerên serbanê, bûn sebeb ku jî siya pîre çînarê

dûr bikeve. Tik û tenê riyek di girê hemberê wî ve dikêşa û dihat nav gund. Wisa dixuya temamê avahiyên wî gundî, xwe li ber wî girê veşartibûn. Çunkî xelk, wekî karwana mêrûyan bi pez û dewar, jin û zarokên xwe ve tê de dihatin nav gund. Heta tarîtiyê bi ser de girt, saniyek çavên xwe jê neda alikî, ger çendîn, gelek caran bi xeyalan ewqas li wir dûr diket, tarîtiya ser wê dirb û riyê deyne milek, heta qurmê sitor ê çinara ber çavên xwe ji nedidit.

Mirovekî nimêjker ber bi wî ve hat, wisa dixuya tîniyê deng û behsan bû. Lê Camêr bi awakî wisa sar bersiv dayê, fesala rûniştinê jî neketê, her bi piyan ve yek-du pîrsan jê kir û lêda çû ba hevni-mêjên xwe, tenûra xeberdanê vêxistin û aşê xeyalê xistin ger. Camêr jî di destpêkî de bi qasekî guhê xwe da wan, lê qasekî şûn de taqeta wî nema. Serê kulavê ya jêrê pêça û bi pêlavan ve serî danî serê û pal da. Piştî demek xwe gevaztina vî milî û wî milî, ew bi lez rabû çû balifa wek bangîrdanê ku ji ber giraniya wê bin şaxên çinarê de bû, anî. Qasek bi nîzm kirin û pan kirina wê ve mijûl bû, piştê wî serî danî ser û piştî çend caran ser vî teniştê û wî teniştê xwe vegûhestinê, bê deng bû. Gelek ser de neçû, eksê carên din xirînî pê ket. Dema hişyar bû, hîv rimek zêde bilind bibû. Wî xwe şidand û nivînên xwe bir mala xwedyê wan. Her çendîn reyîna san nehiştin, wekî hez dikir, bédeng têxe ser diwara nîzm a serdera xanî û milê rê bigre û here. Hîv di dema xwe ya çarîka sêyem de bû, bi tîrêja xwe ya zerê xumam, deşt û çiyay ronî kiribû. Dar û ber têkelî nav siyan bibû, ji dûr ve wek gir û çiyayên biçûk dihatin ber çav. Gelek stêrkên biçûk û dûr ên asîmanan, ji ber ronîya hîvê û nêzikahiya beyanê, ji ber çavan wînda bibûn. Tenê çend stêrkên geş ên vî milî û wî milî, pençên xwe li pençên hîvê dixistin. Lê bi hereketên xwe yên zêde û lez ên li ber çavên belek a hîvê, te digot zarokekî biçûk ê nû ye, bi kincên nû xwe dixemiline. Dînya hênîk û bédeng bû. Ji bilî dengê

piyên wî ku zêde dihat guhên wî, tenê dengê dihat, ew jî dengê qirçeqirça bédengiyê bû. Di biçûkatiya wî de jê re gotibûn, ev dengê xurmîniya çemên cennetê tên guhê mirov. Wî melheza dinê, asîmanên bêser û binî, stêrkên bêhejmar, rojên borî, rojên bê, şoreş, jiyana wî xelkê û ya bi xwe dikir... Hêdî hêdî hişê wî dihat ser Kalê û Hêwa û ji xwe bi xwe re digot: bi rastî demek wiha têkelhev û aloz de ku xelk ji gundan baz didin bajaran, nedibû Lawe bihişta ew bèn gund. Tu gundiyeke belengaz û bêçare ci û warek ji zarok û mala wî re maye ku bi ser vê de jî, mêvanan bihewînel Bêguman, mimkun e Lawe ji wan bêzar bibe. Heqê wî jî heye. Van qas demên dirêj de bêşik gelek aciz kirine. Bi gotin xweş e, mirov deh salan xizmeta jin û zarokê xelkê bike, ji tevan ne xweştir jî ew e, tu çi tiştê ji wan re bikî, tu nikarî wan wekî ku tu dlxwazî dilxweş bikî...

Ji nişka ve xeyalek hat birê û dilê wî givaşt. Qet dûr nîn e, ew jî wekî hemû van gundiyan han bi roj gund vala nekin û neçin çiyar, nepenî û newalên der û dorên xwel Li gor vê, îro jî çavê wî bi wan nakeve. Madem wiha ye lezkirin bê feyde ye. Ev yeka han berî bi bira wî bihata, ewqas zû rane dibû û bê tune xwe ji xew nedikir û nedibû kolê şevê. Va gundekî nû hat! Divê ez xwe li vir mijûl bikim ku piştî rojavayê bigihjim avayîyan. Ez çi bikim, dibe ku ez her jî nivro ve wekî qazekî kor tik û tenê bi serê xwe herim gund?

Camêr, bi carek, ji wê kişt û zîrebûna xwe sist bû. Çavên xwe kiribûn dirba rê û dimeşiya. Car û baran, germiyê ew mecbûr dikir, ew berê xwe bide bin siya darekî li rexê rê ku di wê navçê de hê destê dijmin neghiştibûyê, acizîya xwe ser xwe hilde û cardin bikeve rê. Wexta xwarina nanê nivroyê ya dereng bû, bi awakî ecêb û nedîtî, çayxanek neşewitandî hat xuyakirin. Di seranserî rê de, hemû çayxanan wêran kiribûn. Ew ên destê dewletê gihîştibûnê şewitandibûn û yên destê wan neghiştibûnê jî bi firokan ji asîmanan ve bomba-

ran û agirbaran kiribûn. Bi awakî destlênedayî çayxanek wiha di vir de, li gor Camêr tişteki ecêb bû. Dema ber bi wê ve çû, dît ku hemû melzemeyên çayxanê ji çend qenepe, kursî, sergînên belav û welav û agir daneke sar û cemidî ne. Ji ber xwe ve û bi dengê hinek bilind got:

- Çayxana çi? Ji wan çayxanên hatine kavi kirin wêrantir e. Dilê min pê xweş bû û min got ez ê çayek vexwim!

Ew çû li ser qenepekî rûnişt û dema wî xwest pal bide, deriyê odek di nav çayxanê de dît. Ji ber vê, rabû ser piyan û xwest bizane gelo ka ev çi ye. Dît ku zarokê tazî yê çiqil rût û ser û çavên wî çirt, destên xwe dane ber çavên xwe, milê rê girtiye, dixwaze bizane, gelo ew dengê çi mirovê bû hat. Camêr vê yekê firsêt zanî û gotê:

- Kurê baş, ji bo çi çaya te tune?

Zarok di ciyê bersivdanê de, bi lez vegehiya hindurê odê. Gelek di ser re derbaz nebû, wî dît, jinek ciwan ji derî ve, nivê serê xwe yê pêçayî derxist der û bi awakî gelek bi tirst vî mil û wî milê xwe nihêrî. Dema dît ku yên ew ji wan ditirse nîn in, ew hat di nivê derî de sekîni û bang kir:

- Ew ki ye?

Camêr, piştî vegehiya zarokê hindur, ji ber bêhevîtiya çayvexwarinê xwe li ser qenepe dirêj kiribû, heta ji ber dengê jinikê serê xwe ranekir, hevûdu neditin, piştê gotê:

- Ez im xwişka min, ez rêwî me û min got eger çaya te hebe yek û du çay bidî min!

Jinikê berî bersivdanê, axinek kêşa û bi nêrineke xem û kul, li serî û heta binî li Camêr nihêrî û got:

- Fermo were serê jorê, ez ê niha ji te re çay binim.

Camêr, wek xêrek lê bikin, bi tirs pirsî:

- Xwişkê, gelo hêkên we hene, tu ji min re bixaşîni û yan bikî hêkeron?

- Belê hene, tu çawan dixwazî?

- Eger ji te re zehmet nebe, ji min re hêkeron xweştir e, lê têkelhev neke.

- Baş e, ser çawan.

Ew qasek sekîni û pîrsî: Wisa dixuyê kekê min xelkê van deran nîn e?

Camêr, dikir bipirse ku tu çawan dizanî, lê pişt re ji wê yekê tîrsa ku dirêjkirina axaftinê, wî nêzikî jinikê bike, ku ew ne tenê hinek sivik heta ciwan jî bû. Ji ber vê, serê xwe hejand û bêdeng bû. Ber bi axaftinê re ew hat nêzikî wan kursiyên ber derê odê û li ser a herî dûr rûnişt. Jinik jî bi çay anîn û hêk çêkirina xwe ve mijûl bû. Ewqas bi ser de neçû, bi tewek û li gel du-sê perçe nan li ser sêniyek teneke ya kevin, anî berê. Bi xwe jî çû li hember, li ser kursiyek rûnişt. Ew hê baş li ciyê xwe rûneniştibû, jê pîrsî:

- Kekê, ez nizanîm tu çay bera hez dikî yan ez pişt re ji te re binim?

- Dawiyê baştir e.

Qasek bêdeng bûn. Di vî navê re, du se bi mil xwarî û gelek bi nevsokî ber bi Camêr ve hatin. Camêr, wê demê li ber pariya nanê birina devê xwe re, xeyala wî ber bi Kalê û Hêwa de çûbû, heta koçikan ew kirin tengiyê û xeyalê bi ser de qut kirin. Koçikan milê xwe jê re gij kirin û serê xwe hildan û ber bi asimanan ve zûriyan. Camêr, bi naçarî perçek nan avêt ber wan. Li ber xwe ve wî got:

- Wisa dixuyê ew gelek birçî ne.

Jinikê, dixuya ji bîra Camêr çûbû, ji nişka ve gotê:

- Rêbarî û hatin û çûnên me nemanê, em jî û ew jî birçî mane. Ger bi vî awayî here, em ê tev ji birçiyên bimirin. Tu yekem kesî di navbera hefteyek de ku yê çavê me pê dikeve. Heta mêrê min nehatibû girtin, hê baştir bû. Lê piştî ew hatin girtin, ez naşikirînim û Xwedê li min negre, deriyê rehmetê bi ser me de hatin girtin. Eger bi vê yekê jî bisekine hîn baş e! Ez ditîrsim wan bikûjin û çayxana me jî bişewtînin.

Van gili û gazindên jinikê dilê Camêr şewitand.
Bi awakî kul û kerb pîrsî:

- Mêrê te ji ber çi hatiye girtin?

Jinik, demek dirêj sekîni û baş li Camêr nêri,
siya çayxanê ku hinek ciyê wê tarî kiribû, axînek
kêşa û got:

- Ji ber bedbextiyê ji aliyê "L.A.N" ve hatiye gir-
tin!

Camêr, li hemberê xwe têkelkirina vî karî han
gelek poşmam bibû, çunkî seh kiribû ku "L.A.N"
xelkê ji ber çi digre. Li gel vê jî, bi awakî ne jidil
pîrsî:

- Ji ber çi girtine?

Jinik, wek çaveriya vê pîrsê bike yan gelek ca-
ran jê hatibe kirin, bi lez gotê:

- Ji ber çayxana me nehatiye xera kirin!

Camêr, ji ber xwe ve got:

- Çawan? Ji bo ku çayxana we nehatiye xeraki-
rîn, vêca gunehê we çi ye?

Yan ji ber pîrsê yan jî bersîveke devê wî girê
bide, hatibe bîrê, çiqas diçû wî xebardan xaftir di-
kir, jinikê gotê:

- Dibêjin eger hûn casus nebûna, dewletê dê
çayxana we jî xera bikira! Vêca tu bi Xwedê, ev re-
wayê xeq e? Pîr û meşayîq bi me ve bidin û ez,
mêrê min û hersê zarokên min negihîjin êvarê,
eger me xerabiya şoreşê xwestibe. Ji xwe, eger
em bêguneh in, bila bela ser sebebkarên me de bi-
bare. Ez bi xwe dizanim, tiliya kî di vî karê de
heye. Qeyî nake, Xwedê ahê bizîna kol li ser bizîna
şax nahêle...

Herdu bi hev re bédeng bûn. Piştî demek, jini-
kê jê pîrsî:

- Ez niha çay ji te re binim?

- Erê bi Xwedê, lê bila gelek giran nebe.

Camêr, çaya duduyan vedixwar, jinikê gotê:

- Gelo tu cigare nakêşî?

- Belê welle ez dlkêşim, lê wekî tiştêk ji bîra
min çûbe, ev jî nişana xêrê ye, ger wiha be, ez
dikarim dev jê berdim û xwe jî vê belayê rizgar bi-

kim!

Jinikê bi pêkenînek şermokî, xwest biaxive, lê Camêr bi awakî fedikîrî gotê:

- Li min bibore! Fermo kerem bike, pakêta cigara min ji te re.

Wiha got û pakêta cigarê û şixatê avêt ser masa li ber wê, wê jî bêdeng hilgirt. Cigarek jê vexist û pakêt û şixatê kir ber teniştaya xwe. Camêr, dixwest pirsya ciyê avê bike ku dest û rûyê xwe bişo. Ji jinikê pirsî:

- Bi rastî xelk li ku destê xwe dişûn?

Jinik rabû, piçek sabûna li ser pakêta cigarek kevin hatî danîn, jê re anî û gotê:

- Here ser kaniyê, va li pişt çayxanê ye, bi vê coyê ve here, ew dê te bibe ser.

Camêr dema ji destşûştinê vegertiya, melheza jinikê dikir. Keweke gelek baş e, destê mirovê xwe bikeve, av li ser venaxwe. Sipehi ye jî. Çi? Sipehî? Guneh jê tê, mirov nebêje, reh sivik e. Ev tenhaya han ji firsetek baş e ji bo ew kesên bi tiştên wiha digerin. Ya baş ew e ez biçim. Ne bi Xwedê, eger perçe sîpalek hebe bide min, ez bin vê darê tûya han serê xewa xwe bişkinim û dema esrê bikevim rê ji tevan baştir e. Bin vê qirçeqirça germiyê, ez ê bi ku ve biçim? Riya min tev li ser hev seetek maye, ez ê ser vê milê bikevim û vê baska han a dirêj bibrim û bigihîjim avayiyên wan. Her çendin mala xaltiya Kalê li milê din ê gund e, lê dema mirov gihîşt gund li wir tê hesêbê. Jinikê berik û balgiyek paqij jê re anî û pişt re jê re got, tu biniya siya çayxanê rakevî baştir e, ji derve dê mêş te bixwin. Berî ku Camêr devê xwe veke, qijîna girîna yek ji wan zarokên wê, dayikê ber bi odê de bir û Camêr jî bi lez xwe gihandê bin dara tûyê, destmala xwe avêt ser çavên xwe û xwe dirêj kir. Dema dengê jinik û zarok sekini, wî nedizani ka çawan ew dê rakeve. Pêşî wî xwe bi xew danî, lê beyhude bû, xew re neçû. Jinik jî ku li ber serî sekini bû, xwe zivirandina wî firset zanî û gotê:

- Rabe, balafir hatin li ser me difirin, Xwedê me

biparêze! Ez nizamim biniya darê baş e yan na? Li gel vê ji, min kiriye adet dema ku balafir tên, ez destê zarokan digirim û tinim biniya vê dara tûya han. Mîmkun e cîyek xerab nebe, pez û dewarên min ji derve nîn in. Dibêjin heywan, karwan û tiştên wiha ji aliyê balafirên de baştir tên xuyakirin.

Camêr, dema dît mesele girîng e û jinikê ji biryar daye nehêle ew rakeve, bi naçarî rabû, dest û çavên xwe şuşt û ji bo webalê ji xewrabûnê têke stuyê jinikê, jê pirsî:

- Ev çi ye, te ew anîne, tu bişûyî? Bi rastî ew gelek qirêj in, rewayê heq nîn e, ev kanî û ava han li berdestê te be û zarokên te ji evqas pis bin.

- Şuştina çi birayê min, balafir hatine balafir, va ye hatin ser me. Wey xweliya dinê serê min, ev gurmîna bomban e. Guhên xwe bigre, guhên xwe! Eva didu, Xwedê dizane, mala kê wêran kirin.

Li gel van xeberdanan, dengê firokan zêdetir nêzik bûn û heta ji nişka ve, zanîn ku ser serê wan re derbaz bû, heta jinikê serê xwe ji tewand, wisa dizanî ger wiha neke dê serê wê bikevin. Qijîn û gurmîna firokan hê ji guhên wan derneketibû, cardin hatin ser serê wan re derbaz bûn. Bi derbazbûna wan re, du gurmînen mezin ew tê gihandin ku bombe li nêzîkî wan ketin erdê. Ji bilî vê, ji ber cîyê wan yê çal di der û dorên xwe de tiştêk nediditîn. Jinikê bi gurmîna bombeyan zarîn kir û got:

- Way malik li min wêran be, welle çayxana me bû. Çavê hesûdan... milê zarokên xwe berda û wekî dinan ber bi çayxanê ve baz da. Camêr destê xwe avêtê ku bigre, lê negihîstê, ew wek gulê tivingê bi wî awayî çû. Ewqas bi ser de derbaz nebû, cardin vegeriyan û vê carê ji pêşiyê ve bi şeştîran ketin rêtinê û dawiyê bombayek berdan û berê xwe dan rê û çûn. Ev ên han hemû bi ser hev, çend deqîqeyek kêşan. Camêr, milê zarokan girt, yê biçûk di landika ber kaniyê, di cih de hişt. Dema derket ser bilindahiyek, lê nêrî ku wisa li çayxanê

kirine, kevir li ser kevir nehiştine û wêran kirine. Li ber derê wê ji jinika xwediyê çayxanê ser dev û rûyê xwe ketiye erdê. Camêr wisa zani, wê ji bo xweparastina ji bomban ser dev û rûyê xwe avêtiye. Bangê wê kir:

- Rabe, xoçka min, bombaran nema!

Wî dît ku tu hereket tê de tune. Berê xwe da balê, lê nêrî, bombeyek mûriya piştta wê şikandiye û wê bêreh kiriye. Du zarokên wê ku di temenê heşt û deh salan de bûn, ketin girîn û zarînê. Camêr di ciyê xwe de, çend deqîqek wek darê çik ma sekini. Pişt re laşê wê veğerand ser pişt, dît, di destê wê ya girtî de kîsek heyê. Têgihîşt ku çî bûye sebebê kuştina wê. Bêguman çend dinarek e hildaye ji bo rojên xwe yên reş! Wî di qul û derzê diwarên çayxananê de veşartîye û niha tirsîyaye çayxane kavil be yan bişewite û keda wê biçe kîsê wê û va ye, niha ji jiyana xwe di wî riyê de da. Lê niha Camêr dê çî bike? Nîkare here û vî laşê han û van zarokan ve li vir bihêle. Ew di van melhezan de bû û vî milî û wî milî dinêriya, dît laşê sê mirov û çar heywanan milê din rê ketine. Êê madem wiha ye, firokan ew rêwî ditine û vê facia han qewimandine. Qeza, bela û hilên dewletê serê wê û hevalên wê de be. Camêr yek ji wan zarokên li ser laşê dayika xwe digiriyan, pîrsî:

- Qet pismam, xizim û kesek we li van nêzikahtîyan tune?

Zarokê bi kelegirîn, jê re got:

- Mala bapirê min li "N..." e.

- Baş e, eger nêzike here bangî wî bike, va ez ji dê biçim zarokê şirmij binim vir.

15

Dema Camêr ket rê, hê du seet û niv roj mabû. Hemû ev bûyerên han, di navbera çend deqîqeyan de qewimîn. Hê di nav şaş û gêjîya bûyerê de bû. Wî yên hatibûn kuştin nas nedikir. Lê mirina wê jinikê ya ji nişka ve, li ba wî ji tev jîyan, lawîni, xem, hevî û daxwazan zêdetir bû, wekî tiştek wî gêj kiribû. Xwezî wî ew nas nekira, wê jî wek kûştîyên din dê daxek bê cî daniya ser dilê wî û biçûya. Lê niha, piştî naskirina wê, her çendin heta mir jî navê wê nedizani, lê heta rojek jiyana wî hebe li vê dinê, ew wê ji bîr nake. Daxa wan zarokên sava, dê tu carî ji dilê wî dernekeve. Xwedê dizane mêrê wê maye yan miriye. Bi rasti, bi bahayek gelek giran, dikare bêgunehiya xwe îspat bike! Teh, çiqas giran li ser rûnişt! Jinika belengaz çawan xwe ji bo sê dinaran da kuştin! Li ba wê wisa bû, bi wendakirina wan sê dinaran dê bibe parsker, nedizani dê bibe sebebê xwîna wê. Camêr, di van fikir û melhezan de bû, ji çiyê, di milê wî yê rastê de, hatina çar-pênc mirovan diqeta wî kişand û zincirên bira wî qetandin. Dema qasekî din wan nêzîkahiye lê kirin, wî dit ku ew pênc çekdar in. Her çendin dizani ku ew kesên di

van çiya û baniyan de bi çekdar in dijminê dewletê ne, lê deh sal jiyana zîndanê wisa li wî kiribû, ji hemû çekdaran bisilike. Ji ber vê, bêyî vê ji bîr bike, gavên xwe firehtir û meşa xwe siviktir kir. Lê hewildaneke bêfeyde bû. Çunkî riya çekdaran di pêşiya wî de dihat ser wê riya ku ew dê tê de biçê. Hêvî ji nedikir ku berî wan ji wê duriyana wan digihîne hev, derbaz bibê. Ji ber ku, riya wî hevraz û yê çekdaran jî nişûv bû, her dibû rastî yekûdu bîn. Melheza vegeê kir, lê çima? Ji ber çî ev tîrsa han a bêcih ketiye ser? Ev çekdaran han, eskerên azadiya welat in, polis û eskerên dewletê nîn in. Tebessûmek şermokî ket ser lêvên wî û wê bi daxwazeke aşkera meşa xwe giran kir. Lê ewqas zêde bi vî awayî ser wê biryara xwe nema, cardîn ket meşa bi lez, nexêr, ket ji rê derketinê, te digot çekdar jî ber bi wî ve tîn, car û baran jî ber gunî, newal û devîyan yekûdu wenda dikirin. Lê piştîre, cardîn diketin pêşberê hev û hev didîtin. Çiqas diçû li hev nêziktir dibûn.

- Neçe, heval!

Yekî jî wan bangî Camêr kir. Vê yeka han jî qudum û taqeta dest û piyên wî şikand. Wî ne dikarî bimeşe, çunkî berî ku bisekine mecala wî yê meşê nemabû. Qasî mirov çavê xwe bigre û veke, gihîştin balê û wî kirin bin abluqê. Sê kes jî wan xwe dan erdê û lula tivingê ber bi wî ve kirin û diduyên din jî ber bi wî ve çûn.

- Tu kî yî, heval? Bi ku ve diçî? Destên xwe hilde! Camêr, gelek xebitî heta ku bi dengekî bêlerzok û bêtirs bêje:

- Babo, ez yekî rêwî me, ez ê herim gundê Gulan. Herdu çekdaran bi hev re dest bi kenê kirin û yekî jî wan got:

- Bi Xwedê tişteki baş e. Tu laşên şewitî dihejmêri yan xaniyên kavilkirî?

Camêr tenegihîşt ka mirov çî dibêje, ji ber vê, nezani ka ew dê çawan bersiv bide. Camêr bi ecêbmayî di navbera wan de sekini û çavên xwe li wan gerand, ku bizane ka gelo henekan pê re dikin an

tişteki din?

Çekdarê yekem bi awakî toreyî qêr kir:

- Bixêve, em bizanin ji ber çi devê te wek davikê hatiye girtin? Rast bêje, tu kî yî û diçî ku?

Camêr, çiqas diçû, hîn zêdetir ji tirsê dor û berê xwe dighişt, heta kari bi awakî jindari got:

- Navê min Camêr Bayiz e, ez ê herim gundê Gulan, zarokên min li wir in, li mala xaltiya xwe ne, wan binim.

Çekdarê bi nermî jê re got:

- Heval, tu yan gelek ker î yan gelek zanayî!

Çekdarê diduyan ji hilda û gotê:

- Yan jî tu me ker dihesibinî!

Çekdarê yekem gotê:

- Belê, yan jî tu me ker dizanî!

Çekdarê diduyan gotê:

- Qet dûr nîn e ew casus be û ji aliyê dewletê ve hatibe şandin ku bizane ka gelo netîca bombarana wan çawa bû?

Yê yekemîn gotê:

- Belê, qet dûr nîn e.

Yê sêyem, ji ciyê xwe yê nepenî ve qirîya û got:

- Bêşik û guman ew casus e. Em ji ber çi ewqas diçin ser?

Xwe bidin mîlek ez wî bikim qurbana gulleyek!

Çekdarê yekem, gelek lome li çekdarê sêyem kir û gotê:

- Ji bîra te çû ye, hemû bi ser hev pêr bû, ku ji me re gottin, nabe em casusan bikûjin, divê em bibin qerargehê û malumatên ji jiyana wî qimettir jê bistînin, wî çaxê, eger bixwezî em ê bikûjin.

Çekdarê bêdeng serê xwe kir li ber xwe. Camêr jî wekî tu tasek ava sar serî biki, wisa lê hatibû û ji ber xwe ve digot: Ev çi ye? xewn e yan rastî ye! Casusê çi? Kuştina çi? Wî xîret bir ber hemû jirî û taqeta xwe û berê xwe da çekdarê yekem û jê re got:

- Birayê min, navê min Camêr Bayiz e. Ez nû ji zindanê derketime, va deh salê min bû, ez girtî bûm. Ez li ser kurdîtiyê hatibûm girtin. Jin û kurê min va meh û nîvek in çûne gundê Gulan ji bo serilêdanê, mala xaltiya wê li wir e, ez ê herim wan binim bajêr, êdî ez ne casus im, ne masus!

Çekdar, ji wî xortir bûn, ji ber wê, mîmkun bû ku navê

Camêr Bayız seh kiribin, jî bilî vê, li ba wan, eger derew jî gotinên wî nedibarîn, keritî yan dînitî jê dibarîn. Lê ev yek jî hebû, Camêr gotinên xwe ewqas jî dil û bî bawerî digot, herdu çekdarên nêzikî wî ketin dudilîyek ku ev mirovê han casus nîn e. Qet nebe, nabe casusekî ewqas ker be!

Camêr dit ku ev bêdengîya han zêdetir bawerî jê re peyda kir, got:

- Qet gotin jê re naxwaze, hemû bî ser hev, çarîk seet jî vir dût e, jî bo rastî û derewê, bî min re wer in!

Hê gotina xwe tamam nekiribû, yek jî wan çekdarên jê dût, jê re got:

- Qet tu mana tê de tune em guhên xwe bidin van gotinên beredayî. Niha, li gor min, tu guman tê de nema ku ev mirovê han casus e. Dibêjin kurd bide xeberdan, şilovekirina xwe bî xwe dike! Dibêje ez girtî bûm û min nû berdane, jî ber çi berdane? Berdane ku casusiyê jî dewletê re bike. Eger çi girtiyek xwenefiroş ê welatparêz heye, dawîya deh salên zindanê, dewlet wî bişîne vir, di nav cergê şoreşê? Dê yallah, ger em dibin bibin, ger em dikûjin bikûjin!

Hawar bî Camêr ket û qîjîya:

- Babê min, hey di rîya Xwedê de, di rîya pêxember de, jî bo çi hûn dê min bêheq û sebeb bikûjin. Ez dibêjim, bî min re werin gund, eger min derew kir wî çaxî min bikûjin. Zarokên min li mala Mam Pirot in, bêşik hûn nas dikin.

Çekdarê yekem bî torebûnek tamam ve çû ser Camêr û gotê:

- Bîbre van gotinên keritî! Serê te di gora babê wan de be, kerên wek te dişînin jî bo casusiyê. Va ye Gulan mehek e bî bombaranê kaviî kirine, dar li ser kevîran nemaye û mala wî Mam Pirotê ku tu dibêji, ne tenê mirov, rehek jîndar jî jê nefilitî û laşê kesekî jî jê nehat dîtîn. Berê xwe da hevalên xwe, got : Rabin em ê wî bibin qerargehê!

Çekdarê yekem hê gotina xwe xelas nekiribû, Camêr ber bî wî ve hat. Ewqas jî nişka ve ber bî wî ve çû û xwe lê nêzik kir, çekdar ketin şîkê ku dê ew êrişê çekdarê diduyan bike ku li ber disekinî. Jî ber vê, yê yekem xwe jê dût kir, wekî kêçê bilind bû û heta karî qondaxek tîving

gîhande navmilê Camêr, tenê bi yek bejna xwe dirêjbûna erdê wî rizgar kir.

* * *

Dema hişê Camêr hat serî, pêşî neket birê ku li ku ye. Wexta wî xwe tevda navmilê wî test bi arhanê kir, ewçax serpêhatiya wî ket birê. Li gel vê jî, bûyer ewqas ne xweş û bitirs bû, xwe bi xwe jî bawer nedikir ku ka gelo ev bûyera hat serî xewn bû yan heqîqet! "Çawan niha hemû ew hêviyên min di çavgiirtinek de jî destê min çûn, Hêwa, Kalê, serbestî, serbilîndî jî. Ne ez bawer nakim, ne xelk û ne Xwedê ewqas dilkevir bin! Ev tev felaket, dert, bela û kul bi ser hev de, bi yekcarî bikî dijî kesekî tik û tenê yê yekê bêguneh! Ne ne, ev divê yan xewn be yan derew. Lê jî bo çi derew be, jî ber çi armancê, ew çekdar jî min re derew bikî? Jî bo armanca min bîdîn îşkencê! Lê ne, ew melûlî, sistî û mitbûna Lawe jî nişanên rastiya vê felaketa han bûn. Bêçarê belengaz, wî dîzanî çi qewimîye, lê dilê wî nedigirt ku jî min re bêje. Min jî pê danîbû ser sitûyan. Bêşlk ev sefera dawiyê jî her jî ber vê bû ku xwe jî min dûr bixe, heta wekî xuyaye, serokaniya malwêraniya min dîzanî! Jî bilî vê, ez tu manayek di hereketên Lawe ên ecêb de nabînim. Dema min behsa navê Hêwa dikir, rengê wî zer dibû. Neyse, niha ev tev gotin in, ez çi bikim? Ez ê xwe çawan jî vî belayî xelas bikim? Wey giyana min Hêwa! Babê min çû û birayê min çû!" Qirika wî tijî girîn bû. Rûndikên hûr hûr jî çawan dibarî. Jî ber çi ew çûn? Jî bo çi ew çûn gund? Mala min wêran kirin. Xelk di van têkelhevî û aloziyan de jî gundan diçin bajaran. Bi bextê min ê reş, Kalê jî bajêr diçe gundan. Diçe mala xaltiya xwe. Mala xaltiya te kavil be, wek çawan kavil bû. Dibêjn laşê kesekî nehatiye dîtî! Off Xwedê, niha gora wan jî tune ku ez herim ser û têr û têr rûndikan birêjim. Bi Xwedê mirinek nexweş mirin. Wê dema ku ez bi xweşî û şahî hatim berdan û ghiştîm wan, ew li ber bomban hatin perçe perçe kirin. Bi rastî dijîminek bêşeref û bêmerhemet rastî me hatiye. Em jî bédeng in, axir tu bi Xwedê, ev çi şer e! Heta kengî malwêrani? Heta kengî bêçaretî? Serê xwe hejand û got: Ne, ez jî gotinên

xwe poşmam im Xwedê! Wisa dixuyê vê felaketa han a ji nişka ve ya dilşewitî, hişê min jî serûbin kir. Çawan ez di vî şerî de tiştê min im? Ma gelo ev nîn e ku Hêwa û Kalê tê de çûn? Êê va ye nake ku min jî di nav xwe de, mirovekî xerab û nebaş bide nasandin. Ev girtina min şerm û sernizmi ye ji bo tevan, çawan dibe min bigrin! Min deh salên lawîniya xwe di vê riyê de, di bendixanê de derbaz kiriye. Di çî mezheb û baweriyê de rewşa ye ku min bigrin. Ev zulm e! Tev gunehê van zarokên biçûk in. Ev zarokên han ên biçûk, gulên şoreşê ne, lawên gel in, hêviya rojên bêne. Hêwa can, ez bi ku de diçim, melheza çî tiştî dikim, tu tê ser bîr û hişê min! Kuro çawan, çawan tiştê wîha dibin, çawan zulmekî wîha dike? Nexêr, nexêr, ev tev gotinên vala ne. Çawan dibe ez bi gotina van zarokan bawer bikim? Ew kengî ciyê baweriyê ne, bi taybetî di meselek wîha giran de. Ez ê bi xwe pê wan de herim, eger serê min jî tê de here, ez ê xwe bigihînim bîngeha vî karî. Lê eger Xwedê neke, nemabîn, ez ê deng û behsên rastî ya mirin û veşartina wan bîzanîm, jî vê mijmûrana dudilîyê rîzgar dibîm û biglîhîjim hêviya dilek bêhêviyê. Ez bimirim, dayika min digot: rîza, rîzayê Xwedê ye. Ez rîza jî nebîm, çara min çî ye? Her divê ez bêjim rîza, Xwedê vê yeka han di qedera min de nivîsandîye! Kes jî destê mirinê xelas nabe, ne xasma yekî wek min bêçare jî! Lê vê girtina neheq ez gêj û şerpeze kirim. Va dinê nû tarî bû. Bêşik êdî kes ber bi min de nayê. Ne, qey ew min di birçiyarî nakûjin, her yek dê bê, tiştê jî min re bine. Ez ê jê re bêjim, min bibe ba mezinê xwe. Li ku dibe bila bibe. Yekî nas bûya baş bû! Dê li ku nasê min hebe? Ez nîzanim, kesên di temenê min de mirov dibêje, tev qir ketiye nav wan, mirine, hatine girtin an bazdan çûn. Ew di van cure melhezan de bû, deriyê oda wî vebû. Mirovek ket hindur, nanekî gilover û dulîkek avê di destan de bû, jê re got:

- Min şîva te ji te re anîye. Me tevan vê êvara han nan û çay xwar, tu jî wekî me!

Camêr, hêdî û hinek bi dilşewitî, jê re got:

- Baş e babê min, jî serê me zêde ye. Lê ka tu ji min re bêje, dê kengî pîrsiyarê jî min bikin û min berdîn? Belkî ez herim tiştê jî zarokên xwe bîzanîm. Di rîya Xwedê de

hûn dê xêrek bikin, ma hûn ne kurd in?

Kurikê bêyî tiştêk bêje, derket der û derî piştve girt. Te xencerek li Camêr bîda, xwîn jê nedihat. Lê çi heye, gelek di ser re derbaz nebû, kurik hat û ji ber derî ve jê re got:

- Min pirsî, dibêjin, pîrsa lêkolîna mesela te dê du roj bikêşe, eger heta wî çaxî ew nehat, ew dê te bibin balê. Her neyse, eger tu bêguneh bî, qet bila tîrsek ji te re çênebe! Em gelek caran toba gunehkaran jî qebul dikin, em ewqas dilfire ne, ji ber vê, cezayê te, zêdetir bi te û bi kirinên te ve girêdayî ye!

Wî bi vî awayî got, derî pêve da û çû.

Camêr, di rewşek ewqas xerab de bû, heta nekari bersîv jî bidê. Lê bersîva çi? Nedibû meselê di destpêkî de pê re bi-axîve. Çavê wan birîje, çavên min jî birîje, tu dibêji jîna min diparêz in "... te rîya Xwedê de xêran dikir..." 'emrê te nemîne mêrik! Nexêr, pêwîst e ez êdî tililî bikim, çunkî ceza nadin bêgunehan! Wekî ez nezanîm ka we xwediyê çayxanê yê belengaz çawan bêheq û sebeb girtiye û kiriye zîndanê! Kuro, gunehkar û bêgunehkariya çi? Bi çend sond heye ez bixwîm, hemû desthilatdarek li hemberê rasti û feqîriyê yan korr yan kerr in.

16

Piştî du rojan, wan Camêr ji bo lêkolîna mesela wî birin gundê Navdolan. Her çendin, di destpêkê de aşkera bû ku ew tundgirtin, birin û anîna Camêr tiştêkî bêrê û bêcî bû. Lê vê yeka han, di neticê de tesîrek kir ser jîyana wî ku di wan deh salên zîndanê de ji tesîrek wiha lê nekiribû.

Wexta xwarîna nivroyek dereng bû, ew gihîştin gund. Di rê de Camêr gelek bihteng û aciz bû. Çunkî çî kir û nekir, nekarî herdu muhafizên çekdar ên pê re razî bike ku destên wî di pişt de girê nedin. Ji ber vê, di muddetê du-sê seet rêwîtiyê de hewil dida ku di nav tu avahiyan re derbaz nebin û ji Xwedê hêvî dikir ku kesek pê nehese û wan nebîne. Pêlên vê hisa wî ya han, heta diçû zêde dibû. Lê giran dihat û wî şerm dikir, girtî û destgirêdayê hêzên "L.A.N" be. Di muddetê deh salan de, bi kelepçekirî û mirovên çekdar pê re dibirin û dianîn, lê qet tiştêk nedihat birê û qet xema wî ji nebû, vê dane ciyek, heta hinek caran serbilind ji dibû ku bi vî awayî di nav boşahiyên xelkê de dibirin. Çunkî ev girtina han, nişana welatperwerî û mêraniyê bû. Lê ya niha, her çendin bêheq û sebeb jî bû, lê li ba xelkê nişana

xiyamet û nemerdiyê bû, ji ber vê, lê giran dihat!
Beyanek, piştî xwirîniyê, du muhafizan Camêr birin ba hakim. Hakim, kurekî ciwanê sersor û bejinkurt ê qelew bû. Ewqas bi ser hev û bê rawestandin Camêr da ber gulên topê pirsan, gelek nemabû serî lê gêj bike û bi xwe jî tûşî gêjîyê be. Li gel vê jî, Camêr her çend kir û xebitî nekarî bi wî, piştî deh sal girtin anîna xwe ya ji bajarê "Ç..." û di vî navî re derketina wî li bajêr, hatina nav navçeyek herî girîng yê şer, bide qebul kirin ku bi daxwaz û hêviyeke xerab nebûye. Ji ber vê, hakim biryar da, bi girtî bimîne heta ji komîta bajêr bipirse û di derheqê aktivîten wî de raporek jê re bişînin. Ev biryara hakim a derheqê wî de, dest û piyên wî sist kirin û ber bi wî de berdan. Camêr gelek rica ji hakim kir, dût û dirêj behsa bêgunehî û pakiya xwe jê re kir. Lê dawiyê hakim jê re got:
- Baş e, tu carek ji derve bisekine da ku ez bikarim karê te kurt bikim û bizanim belkî çareyek jê re bibînim!

Camêr li ber diwarek li ser tondikên xwe rûniştibû. Muhafizê wî yê çekdar jî li hemberê wî sekinibû. Camêr bi lez destê xwe kir paxila xwe, pakêtek cigare derxist û ji muhafiz re got:

- Musaede heye ez cigarek bikêşim.

Muhafizê bi serhejîni jê re got:

- Tu hez dikî sed cigare bikêşe! Eger bi min re hebûya min dê ji bida te, lê ez cigarekêş nîn im.

Herdû bi hev re bédeng bûn. Dinya ber bi germiyê ve diçû. Rojê dabû diwara Camêr li ber dabûn sekinandin û siyê lê xelas kiribû, vê yekê mêrikê muhafiz jî kiribû tengiyê, ji ber vê, ji Camêr re got:

- Rabe, em ê ciyê xwe biguherin, êdî kêrê rûniştinê nayê. Em herin milê din ber siyê!

Camêr bédeng ket pêşî û çûn ber siya milê din. Ji nişka ve muhafiz, ku dixuya ji Camêr baştir guhlê bibû, got:

- Rabe, ez bawer im hakim bangî te dike. Dema ku pirsîn rast bû.

Hakim ji Camêr pirsî:

- Tu kesek li bajêr nas dikî ku peywendiya wî bi pêşmergan re hebe?

Camêr hinekî fikirî, dikir ku bêje, nexêr, ez kesekî nas nakim. Lê ji nişka ve hat birê:

- Ez kak Nerîman Hesen nas dikim, min carek ditiye, ji bilî wî, Aso Memend jî hevalê min e, lê ez nizanîm tu peywendiya wan bi şoreşê ve heye yan na.

- Gelek baş e, herdu jî mirovên baş in. Bi taybetî kak Nerîman bi xwe pêşmerge ye. Lê min nebihîstîye peywendiya Aso heyel! Baş e, em ê ji kak Nerîman bipîrsin, ez bawer im ciyê wî jî gelek dûr nîn e, ez ê niha bi lez nameyek jê re bişînim. Eger ew te mirovek qenc bizane, ez ê te bê xirûcîr berdim. Tu hez dikî ez bêjim bila te neşînin ciyê berê, li vir be heta bersîvek tê.

Ev gotinên hakim gelek li Camêr xweş hatin, jê re got:

- Ez gelek spas dikim, tu çawan baş dizanî wisa bike. Belkî tu bikî zû bersîv bê!

- Hema niha, ez ê bi namebirek taybetî re bişînim, ger çendî mirovek baş e û jî wan kesan nîn e karê îro bihêle sibê, lê ez ê rica jî jê bikim ku zû bersîv bide!

* * *

Du roj bi ser re derbaz bûn. Êvarek, muhafîz hatin û Camêr birin ba hakim, hakim bi rûyekî xweş jê re got:

- Mizgîniya min li te, kak Nerîman bi xwe bersîv aniye û hatiye serilêdana te. Tu ji niha ve azad î, tu ku ve dixwazî dikarî biçî. Bêşik, gelek tu li me jî biborî, em naçar in di rîya parastina şoreşê de van cure kirinan bikin û car û caran jî bikevin şaşîtiyan. Netîca derbazbûna mirovên xerab ewqas bi tirs û zerar e, dilê me razî nabe û em nikarin wê destûrê cîbicîh bikin ku dibêje: "tu neh gunehkaran berdî baştir e ji wê ku tu bêgunehêk bigrî". Lê ji vê yekê jî dilgerm be ku em destûrê nagirin

li ber çav ku "neh bêgunehan bigrin ji bo ku gu-
nehkarek derbaz nebe!".

Demek dirêj ew bêdeng sekinîn. Camêr fikra wê
yekê dikir ku berdane û belkî bikeve rê û here
Gulan. Lê li gor gotina muhafizê, ew navçe gelek
ciyê tirsê ye. Xelk ji tirsê firokan, bi şev ji gundek
diçin gundekî din. Rê ji niha hê dûr bû, hemû şev
bê meşandin nivê rê xelas nabe. "Ez nizanîm Xwe-
dê li we çi bike, bêheq û sebeb we min ji riya min
dûr xist, ewqas nemabû ez bigihîjmê. Ez ê biçûma
û min dê bi çavên serê xwe malwêraniya xwe
bidîta, ji du kesan bipirsiya, min dê bi du havder-
dên xwe re xeberda û xemên xwe bida ber bayê...".
Dî vir de, Nerîman Hesen ket hindûr û wekî dos-
tekî gelek nêzik û hevnickirî, destê xwe kir milê
Camêr û wî milî û wî milî yekûdu maçî kirin û jê
re got:

- Ez nehatime hal û kêfa te bipirsim. Ez hatime li
ser navê Komîta Serokatiya Şoresê daxwaza lê-
borinê ji te bikim! Li tevan gelek giran û ne xweş
hat, dema bihistin lawekî wek te, di ciyê rêzgirtin
ji aliyê pêşmerge ve, te tûşî eziyetê kirine!

Nerîman wiha got û milê Camêr girt, wek bi van
xeberên xweş temamê wan serpêhatiyên wî ji bir
biribe, bir ciyê ku li wir dima. Dî rê de jê re got:

- Em herin hinekî bixwîn, bi hev re şiv ji bixwîn
û li ba min jî rakeve, ma qey niyeta te bi ciyek ve
heye?

Camêr xwest jê re bêje, eger îzna wî hebe, ew
diwxaze biçê gundê Gulan, lê xwe girt û gotê:

- Ne bi Xwedê, berê min li ciyekî bû, lêbelê...

Nerîman gotê:

- Lêbelê û mêbelê jê re naxwaze, em ê îşev bi hev
re li vir bin. Tarî ye û şev e, daxwaza te ji bo vege-
ra bajêr jî hebe, tu nikarî rê derbixî. Em ê îşev
rakevîn û pişt re ez ê vegerim ciyê xwe û tu jî ku
ve diçî here. Lê tu agahê xwe bî, bi tu awayê xwe
nêzikî karwanan mekel Heta tu dikarî ji rê dûr
bimeşe.

Camêr, gotinên wî yên gelek bi cî, bi lutf û rêz, ji

xwe re zêde dît, ji ber vê naçarî pê re çû. Camêr di dilê xwe de digot: belkî em bikarin tiştêk bixwin, qore qora rûviyên me bisekine, nan û çayê em kuştin. Mala benîadem kavil be, çiqas zîhîn kor e! Panzdeh-bîst rojên xwarîna baş ên mala Lawe yê mamê min, ava qirêj a deh salên bendixanê ji bîra min birîye. Niha jî ez ji destê nan-çayê bêzar im! Tu dibêjî, min tucarî nanê zîndanê nexwariye, di nav wan xwarinên ji me re dianîn de, mêş, qirş û qalan nebijartiye. Di vî navî re, Kalê û Hêwa ketin birê, çizî ji dilê wî hat. Nerîman ji destşoştinê vegeyriya, jê re got: "Her çendî şîva me pêwîstê destşûştinê nîn e, tenê nan û çay e, lê eger tu dixwazî dikarî biçî destê xwe bişûyî!"

Piştî nanxwarinê, cardî Nerîman hat ser behsa girtina Camêr û daxwaza lêborinê, piştî gotinên xwe wiha domand:

- Ya rast, di milêkî de heqê hevalên me jî heye, van cure kirinan bikin û çî kesî nas nekin bigrin. Meha berê mirovek ê jê re Seydî Şal Kesîk tê gotin, tê gundê Gulan, di wî navî re şeş-heft çekdar ji bo karekî li wir in. Li gor bawerîya wan ew casus bûye. Dema vedigere, jî dewletê re dibêje, gundê Gulan bîngeha pêşmergan e. Wan jî berî beyanek şeş firoke şandî ser xelkê bêguneh ên gund, ji bilî ew kesên di avahîyan de yan li çîyan bûn, kesek jê xelas nebû. Belê netica kêmtirxemiyê ev e!...

Dem a Nerîman ev gotin digotin, rûyê Camêr ku li hemberê wî rûniştibû, zer bû û hemû laşê wî lerizî. Nerîman bi mereq jê pirsî:

- Ev çî ye kekê Camêr? Ez dibînim rengê te bîzîriye, ev çî ye, xêr e, tu nesax î?

Camêr bi dengêk nîz û melûl ve gotê:

- Ne rehê min, tiştêk min tune, tenê xem û kulên min ên berê ketin bîra min!

- Kîjan kul û xem? Belê! Kuştina wan nehwe û sê kesên bêguneh! Bi rastî, ji bo hemû kesek xem û kulek mezin bû!

Camêr wek jî ber xwe ve bîaxîve, got:

- Belê ji vê xem û kulê mezintir çi heye, bi taybeti ku ji bo min, hem xem û kulek gelemperî û taybetî jî bû!

- Ji ber çi kekê, kesek te tê de hat kuştin, tu mir-ovên te li wir hebûn?

Camêr, dikir demarê keritîyê bigre, bersiv nedê û rabe here. Çawan dibe ku Nerîman nîzane Hêwa û Kalê li wî gundi bûn û li gel wî xelkî hatine kuştin? Çawan dizane nehewêd û sê kes bûn û nîzane, Hêwa yê jiyana wî bi xwe di nav wan de bû? Qasî çavkotanek xwe ji vê fikr û nêrîna keritîyê xelas kir. Ji xwe bi xwe dipirsî: Nerîman dê çi bizane Hêwa û Kalê kî ne? Êw ji ku min nas dike, ew hê zarokê do ye. Dema min kurditî dikir, mim-kun e ew hê di sînifa sîsiyan-an çaran a dibistana destpêkê de bû. Hemû li ser nasîna me ya bi hev, hê panzdeh roj derbaz nebûne, berî ku Aso di çayxana Bextiyar de me bi hev bide nasîn, ne min dizanî Nerîman Hesenek di dinê de heye û ne jî wî Camêrî nas dikir. Êdî ez ê çi gîlî û gazînde jê bikim. Piştî demek, Nerîman bi rêz ve çaveriya girtina vê meselê dikir. Çunkî sebebê van kul û xeman dizanî, Camêr jê re gotê:

- Kurê min ê tekane, jîna min, birek xizm û pis-mamên min tê de hatin kuştin.

Nerîman bi xem û wek tu daxek li ser dilê wî bidî, bi ser hev de çû û jê pirsî:

- Kur û maliya te? Bî rastî? Weş mala min wêran be. Dibû te nehiştta ew bêne nav vî agirî!

Camêr nefesek kêşa û gotê:

- Ez î xweliser li ku bûm heta ku bihêlim an nehêlim! Ez di zîndanê de bûm, min rojên dawiyê yên deh sal girtina xwe derbaz dikir! Vêca eger ew bêkes û derbeder nebûna, çima rîya wan dê biketa vir û jî ber çi, bi vî awayî bihata serê wan?

Nerîman bi awakî xemgîr gotê:

- Ez bawer im, çavên te jî bi wan neket!

Çavên Camêr tîji rûndik bûn. Qulpên girinê gew-riya wî girtin. Di ciyê bersivdanê de serê xwe he-
jand. Hat bi bîra wî ku li hemberê wê rêzgirtina

Nerîman a zêde, gerek e xwe ragire. Baş nîn e li ber çavên wî bigrî, jî ber vê, bî hêz û quwetek pehlewani ve xwe girt û gotê:

- Ew jî wek wan dehan hezarên din ku hemû jî xwediyên xwe re Hêwa û Kalêya xwe bûn û xwedî kes û kûs bûn!

Ev gotinên han, tesîrek gelek baş li ser Nerîman kir, bî dilekî şewiti wî serê xwe hejand û gotê:

- Ji vî karî re ax û wax naxwaze, tu çî dibêjî? Ev şoreş e, ter û hişk bi hev re dişewitin!

Camêr vê yekê firset zani ku hlnekî xem û kulên dilê xwe birêje, jî ber vê, got:

- Ev yeka han, li gor min jî tevan nexweştir e, bi rastî di vir de jî heddê xwe derketiyê! Kuştina van bêgunehên han, wêrankirina van mal û xaniyan û şewitandina deşt û zevîyan, wisa dike ku xeik bêzar bibin! Zulm e, ter û hişk bi hev re bişewitin. Xwezî we tiştêk wisa bikira, hinekî van derd, êş û eziyetên xelkê kêmbikirana. Ya rast be, dilê min bî yên ter dişewite ku jî bo hişkan tên şewitandin. Nerîman, gelek bi nerm û aram gotê:

- Xwezî tiştêkî wiha di daxilê imkanên me de bûna û me bikira! Lê mixabî di daxilê imkanê me de nîn e. Yên ter û hişk bi hev re dişewitinin, em nîn in, dijminê me ye. Ev rejîma han a zordarê zalim a xwînmij e. Em ne xwediyê firokan in û ne jî ya topan! Van tev malwêranî û ter û hişk bi hev re şewitandin jî bî firoke û topan dikin! Tu dibêjî, heyfa min tenê bi terên bêguneh tê, lê heyfa min, bi ter û hişkan bi hev re tê. Ez van herduyan jî bêguneh û layîqî jiyanêke azadane ya dilxweş, serbilînd û xweşiyê dîzanîm. Lê dijminê xwedî desthilatê xwînxwar, herduyan jî layîqî mirin, şewat û zulmê dihesibîne. Mîmkun e hinek kes bêjin, axir hûn li dijî wan rabûne û li hemberî wan derdikevin, ew jî wiha dikin! Carek ew ên van gotinên han dikin, jî bîr dikin ku em li ku û jî ber çî li dijî wan rabûne û li hemberî wan derdikevin. Em di welatê xwe de, ku wan jî me dagîr kirine, jî bo destxistina mafên xwe yên neteweyî, demokratîk û

mirovayetiye, ku wan me jê bêpar kirine, di riya azadî, rizgariya gel û welatê xwe de li dijî wan rabûne û li hemberî wan radiwestin. Ji ber vê, li gor min çî kesek van tuhmetan bike, bixwaze yan nexwaze, layengriyek tamam ji bo vê rejîma han dike ku pistirîn û nizimtirîn seviyek perçiqandin, şelandin û zorlêkirinê, hukum li xelkê me dike. Vê dane ciyek, wî ne tenê ji azadî û serxwebûniya wî pêpar kiriye, hetta ji jiyanek mirovayeti û naneke merdane ji bêpar kirine. Reben û belengaz, birçî û paşdemayî, nexweş, nezan û bindest. Eger mirov li hemberî tev van zulm û zoriyan bêdeng bibe, çawan dikare bibe insan? Eger, li ba yekî ev jiyanê han a sernîzm û heywanî, ji mirineke merdane ya di riya jiyanê mirovane de baştir be, divê çî be? Min got heywanî, ger çendin heywan li ber destê xwediyê xwe gelek ji me nazdartir e. Çunkî bi mirina wî, pere ji kîsê xwediyê wî diçe, ji ber vê jî xizmetê jê re dike. Lê em di cehennemê de dimrin û bi menzereyek din tîn ber çav. Ji ber vê, hemû bîr û baweriyên pêşkevtî yên dinê, hemû din û ayînek asîmanên bilind, hemû exlaq û tebiyetek insanî û camêrî di rabûn û li hember derketina dijî zulm, zordestî, xwînmişandîn û eziyetê, ya di riya azadî, pêşkevtin, rizgarî û serbilindiyê de, hander û alîkarvanê me ne.

Camêr ji hêdîka ve gotê:

- Madem wiha ye, li gor baweriyaya te, tu wextê dawîya van kuştin-kuştari, wêranî û belengazî, derd û eziyet, ter û hişk bi hev re şewitandin, nîn e?

- Dawîpêhatina van, li gel dawîpêhatina zordarî û eziyetê ye. Çunkî ev tev hemû, yan kirin an berên kirinên zordar û dagirkeran in.

Camêr, bi armanca dawî bi axaftinê bîne, gotê:

- Madem wiha ye, Xwedê ji aliyê xwe de rehmetek ji bo vî xelkî bişîne û rizgar bike, heger tev dê di bin dest û piyan de fewitîn û biçin!

Neriman serê xwe hejand û nefesek kêşa û gotê:

- Ez ditirsim bêjim ku ev ji curek cihêkirinê ne-

hatiye, bi şoreşê ve girêdaye. Heta şoreş di dinê de bimîne, ev halê han jî dê di dinê de bimîne, heta zulm, zorî û eziyet hebe, pêwîst e şoreş bibe, bi bê guhdana qîmet di riya jiyanek nû, di riya azadî û serbilindiyê de, divê hemû tiştêk kêr û hemû qîmetek bi erzan bête pêş çav. Ew roja wiha nebe, bizane ku mirovayetî mir, bêje, zordar xweş be! Bêje, civak tûşî sitewriyek bûye û dili, feqîrî û paşdemayîn ciyê xwe girtiye. Lê wî çaxî jî şoreş her dê hilkeve, lê paş dikeve û çiqas paş bikeve, qîmeta wê girantir dibe û piraniya fedakariyê jî li ser gel disekine. Di hinek qonaxên diroka civakî de, şoreş dibe tiştêkî pêwîst û fermaneke naçarî. Çunkî şoreş nebe, zulm, zorî û eziyet jî holê rana-bin. Di saya şoreş de nebe, qeyd û zincîrên dest, mil û hişê civakên xelkê nayên çirandin. Şoreş jana gel e. Navê janê bi xwe li ser janê ye, çî ya jî-nan be, çî ya gel. Jî ber vê, tiştêk ecêb nîn e ku jana gelek pîr derd, eziyet, xwîdan, rûndik û xwîn be, ev wiha ye. Lê gelo tu şîk di wê de heye ku hatina dinê yê neteweyek aza yê serbilindê bextiyar, janek jî wê hê eziyet û nexweştir bi xwe re tîne? Camêr, di destpêkê de ku bi gelek diqqet guhên xwe dabûn gotinên Nerîman, di van gotinên dawiyê de qet agahê wî jê tune bû, vegebabû wext û ciyekî din. Wek ev gotinên han bibîn destêkî nehênî û xwe deynî ser kopikên biranînên wî, yan filmeke kevn anibe ser perda hişê wî. Xwe û Kalê gelek bi rind anî ber çavên xwe. Ew di nav ciyan de di destê janê de digeviziya û ew jî di odê de ketibû çûn û hatinek bi lez, wek bazdanê. Wî dixwest tiştêk bike, çî tişt dibe û bi çî bihayê li ser rûne, jî bo ku hinekî eziyeta Kalê kêr bike. Lê qet di wê rewşê de nebû. Jî kerb û daxa bêdesthilatiyê gir qîjîn û gotê:

- Bi rastî, ev eziyet û êşa han a bêsînor heta tu bêjî tiştêkî nerewa û bêcîh e.

Kalê jî ewqas bêtaqet bû, tîrş û taliya çara wê ya teji bi eziyet, wê jî xew hişyar kir, bi dengêkî wek çîrpîn gotê:

- Ne giyana min, wiha nebêje! nabe tu wiha bi zû ber bi şaşiyê de biçî, hatina însanekî li dinê, gelek ji vê jî zêdetir jan hildigire!

Ji ber xwe ve got:

- Belê rast e, hatina însanek li dinê gelek ji vê jan û eziyetê jî zêdetir jan hildigire. Lê daxa dilê min, bêyi ku bikare feydek jê bigre, jan kêşana wê û hatina dinê jî hemû beyhûde çûn. Mirîna bêeman, kon û xêwetê wê da hev.

Camêr ku bi melhezên xwe ve ghişt vir, êdî ferqa cihêkirina dem û ciyê kesekî li balê nema. Biranînên rojên borî û yên halîhazir tê de dijiya, têkelê nav yekûdu bûn. Destek veşartî, gelek bi hovîti dilê wî givaşt, xemeke tal a bi eziyet xwe berda ser çara wî. Pirsek, hemû hiş, cih û dinya wî wek sawmtirîn dêw li ber çavên wî qut kir. Kî dibêje, jana gel jî wek ya Kalê nabe? Çawan dizane tev ev qurban, êş û eziyeta xelkê jî beyhude naçe? Çawan wê mirîna zorkeran jan û berê jana wê jî perçe perçe kir û gorek teng û tarî jî ji wan re rewa nedit, niha jî zordarek nû bi postê rizgarke- ran, gel û berê jan û eziyeta wî, ji bo destkevtiyên xwe û der û dorên xwe, ji nû de/civakên xelkê bi navekî nû û bi davîkek nû ve neavêjin nav cehen- nemek jî carên din hîn nexweştir?

Camêr, di van melhezan û sawman de bû. Nerîman di naverek re wek ku tiştêk li dilê wî gerabe û bi- zane ew melheza çi dike yan jî netîca axaftinên wî wisa anî, ji Camêr re got:

- Vêca, bêguman şoreşek ku bi van hemû êş, eziy- et, zulm, xwîn, xwîdan û rûndikan ve li ser xel- kekî rûne, pêwîst e xelk jî ji ronahiya çavê xwe baştir berê wê biparêze. Her wek dayîkek dilsoz çawan kezeba dil û berê jana xwe diparêze!

Camêr dema ku çarenîvîsa kurê wî Hêwa hat birê, bi hêdika ve got:

- Bi Xwedê bîra, baş karî biparêze!

Nerîman, ne ji ber wê bû, ku hay û gumanê wî bi tiştêkî wisa hebû, her wek xebatkerekî xwedî bir û baweriyek bi xurt, gotê:

- Belê, bila qet guman di wê de nebe ku eger gel hişyarî, imkan û taqeta xwe ya bêbînî û bêsinor bi baş û rêk û pêkî, his û daxwaza xwe ya şoreşgerî bi awakî demokratîk bi kar bîne û fermana parastîna berê şoreşê bigre ser milê xwe, gelek baş dikare vê erka han a girîng bibe serî, ku li gor baweriya min ji şoreşa wî bi qimettir nebe kêmtir ji nîn e. Û qet şik ji di wê de nîn e, xelk dê netîca vê xebatê de bi ser keve.

Dawiyê, di navbera rûniştin û axaftinê de hinekî bêdeng bûn. Nerîman bawîşkek da, Camêr hilda û gotê:

- Madem em ê demek zû bikevin rê, ya baştir ew e em rakevin.

Nerîman gotê:

- Tu rast dibêji, ya baştir ew e em rakevin. Xew, baştirîn xwe jibîrkirin e... erê bi rastî, min ji te nepirsî, daxwaza te ber bi ku ve ye... bajêr?

- Nexêr, ez dixwazim biçim gundê Gulan!

Nerîman, serê xwe hejand û ji nerm ve gotê:

- Gulana çi kekê min! Jîndarek di Gulanê de nema ye. Tu biçî wir çi biki? Ji bilî vê, niha şer ketiye wê navçê, roj nîn e sê-çar car rê û gundên wê navçê neyên bombaran kirin!

Camêr di dilê xwe de got: bira di cehennemê de bê bombaran kirin, Xwedê bike perçekî bombê, perê dilê min bigre û ez pê rizgar nebim. Berê xwe da Nerîman û gotê:

- Li gor qeneeta min, çûna min baştir e, yên van dawîyan bi serê min de hatin, ji tu bûyereki yên di vê dinê de qewimîn, kêmin nîn e!

Nerîman bi tebessumek gelek şewqet ve gotê:

- Li min bibore, lê ez di vî warî de bi te re nîn im. Yekî wek te niha jî, bi ser toşbûna van ezîyet û astengan de jî, xwedî cîyekî taybetî, kar û ferma-neke aşkera hebû û heye jî!

Camêr bi armanca Nerîman gihîşt, lê xwe li nezaniyê danî. Hat bi bira wî jî ku mimkun e rûyê Nerîman negirtiye jê re bêje, li navçên şer de gerîn qedexê ye û careke din bê girtin û tûşî

serêşiyek dîn bibe. Ji bilî vê, çûna Gulan dê çi fey-
dek bidê ku kevîr li ser kevîrê nemabe? Ji ber vê,
gotê:

- Baş e, li ser gotina te ez naçim Gulanê, ez ê
vegerim bajêr.

Dema Camêr vegeriya mala Lawe, wî jina Lawe madekirî dît. Ji wê tirsu ku mêrê wê di ciyê wî de girtibîn. Her çendin bi qanunî li hemberê hukümetê tu peywendiyek wî bi Camêr re tune bû, lê qanûn û manûn tune bûn. Tiştêk hêsan bû, pîsmam, xizim, kes û kûsê yekî ku wî bi mêvandari hewandibe, di ciyê mêvanê xwe de bê girtin. Bi awakî şerm û tirs ve, hevala Lawe jê re got:

- Sê roj berî niha ew vegeriya bajarê "H...", dema dît tu wenda yî, wî jî xwe veşart û heta bizane ka dê çi li mesela te bike. Eqil di biçûkti û mezintiyê de nîn e kek Camêr, nedibû tu bi vî awayî bê ser û şûn xwe wenda bikî!

Çavên Camêr teji rûndik bûn, zerayê rûyê wî girt û laşê wî lerizîn, xwest biaxive, lê girinê pêşiya gewriya wî girt, serê xwe xwar kir û bêdeng berê xwe da wê oda ku dabûnê. Derî bi ser xwe de girt, xwe avêt ser ciyê xwe, ket girinê. Hemû wan rûndikên bêperwa rijand ku heşt-neh roj bûn ji tirsu nahezi û ji şerma dostan, bi hêzeke azayeti ve pêşî lê girtibû. Ev gili û gazindên jina Lawe ya biheq û tûj, taqetê jê birî û çengên wî şikandîn, di wî hal û rewşê de nema, êdî zêdetir xwe lê bigre.

Jina Lawe xeberê hatina Camêr, şîn û girîna wî gihand Lawe, ew jî ji ciyê xwe yê veşartî derket

der. Dema ew vegeeriyaya mal û çavên wî bi Camêr ketin, qet neda rûyê wî. Bi xweşî û jina wî jî ku agahdariya wê bi rewşê hebû, zanîn ku sebebê şîn û xema Camêr ew e ku bi nemana jin û kurê xwe hesiyaye, lê nedizanîn, li ku û çawan pê zaniye.

Êvarê, Lawe mase li oda Camêr raxist. Ev raxistin û haziriya sofrê, zêdetir jî ji bo xwe bû, ku va çend êvarek bû venexwaribû. Dema ew rûniştin, wî qedehê danî ber Camêr jî. Ew ma ecêbmayî, Camêr qet xeber neda. Wi wisa zanî ku haya wî lê nebûye, qedeha wî bir û jê re dagirt, lê hê bêdeng bû. Vêca jê re got:

- Ji xwe re avê têkê!

Camêr jî bêdeng hinekî av têkirê û hilda serê xwe. Niv seet zêde ser rûniştina wan re derbaz bû, Camêr bêdeng û qedeh bi ser qedehê vedixwar. Lawe jî di nav xem û kuleke kûr de xwe bêdeng kiribû, zêdetir jî ji ber wê bû, ku nedizanî ka gelo dê çi bêje û jî ku ve dest pê bike! Ji ber vê, desthilata bêdengiyê rahejand û dûrî dest pê kirina axaftinê hişt heviya Camêr. Ew jî, wisa dixuya heta dihat barê matî û kederê li ser mejiyê wî giran dibû, ji ber vê, çavên xwe kiribûn erdê tenê dema qedeh hildanê bilind dikir. Taqet di Lawe de nema bû, rabû û çû oda din ba zarokên xwe. Bi qasekî şûn de ew vegeeriyaya. Wek jî ketina hindûr bitirse şîna odê zêde bike, wî jî derî de got:

- Rabe Camêr! dê ka iro jî em li oda nanxwarinê şîva xwe bixwin, wisa dixuyê dayika Dara me mêvan hesêb dike, xwarinê xweş jî ji me re daniye. Şîva me koftê sabunkeran a ku tu jê hezdiki ye.

Lawe, gelek baş dizanî, axaftina wî dimîne pêkenîna girîna şînê, lê vê yekê ji wê baştir zanî ku bê şîv rûnîn û carek ji nû de her tiştî nû bikin. Camêr bi madekirî gotê:

- Destê wê xweş be, temenê kurê wê dirêj be... ji bo nanxwarinê hê zû ye. Were tu dilopek areq ji min re bîne û rûne em hinekî biaxivin.

Lawe bi ecêbmayî jê re got:

- Areq! Va ye niv qedeh li ber te nîn e?

Camêr bi awakî şermokî, jê re got:

- Tê de nema yel

Lawe, bi lez, bi ecêbmayineke veşarti û bi rûyekî xweş ve, niv şoşeyeke din anî û danî ber û got:

- Fermo, eva areq û va ez ji rûniştim!...

Hê şoşe baş li ser masê ciyê xwe negirtibû, Camêr bi lez destê xwe avêtê û qedehê mezîni ji xwe re dagirt. Lawe ji bi tebessum qedeha xwe bir pêş ve û gotê:

- Hinek ji ji min re!

Lawe dema qedexê bir devê xwe, ji wê poşmam bû ku xwe kir bin qemçiya Camêr. Baştir ew bû ku firseta şax dakutanê nedayê. Wekî tiştê ji axaftina xwe bikeve tirsê. Di dilê xwe de digot: dibû min bang bikira û bûyerê bi xwe jê re bigota û firsetê nedayê heta ji hinekên din seh bike. Niha Xwedê dizane, çawan û çi jê re gotine. Min şaşîti kir, min wisa dizanî, ez çiqas bi tundî jê veşêrim û derengtir rastiyê bizane, ji wî re baştir e. Ez li hêviya wê ji bûm ku hê bi awakî baştir jê re bêjim, min hezar û yek car bûyerê li ber hişê xwe re derbaz kir, ez li ser fikirim, min pîva û danî, lê bi kêrî tiştê nehat. Ev şaşîti bi destê min bi xwe çêbû û netîca wê ji ev e!

Dengê Camêr ew hişyar kir ku jê re got:

- Ev çi ye Lawe? Ji ber çi destê te bi şoşa te ve hişk bûye? Ez nizanîm, ez ê çawan dest bi axaftina xwe bikim... bi rastî Lawe, ez li hemberê te şermezar im. Bêheq û bêsebeb, bi nezani min ezîyet û zehmet da te, ji ber ku ewqas bi sawm û bi elem bû, dilê te ji hilnedigirt ku tu rastiyê ji min re bêjî! Min dit, dema behsa zarokên min li ba te tê kirin, bi yekcarî rengê te zer dibû. Bêşik te dizanî gundê Gulan kavi kirine û kesek jê xelas nebûye û wek hemû xelkên wî gundê, Hêwa û Kalêya min ji perçe perçe bûne! Tuf dê mirov çi ji karê Xwedê bike?

Lawe, niha ji dema Camêr behsa Kalê û Hêwa jê re dikir, zerayê rengê wî digirt, bêhîs û deng çavên wî diketin ber, mat û melûl dibû. Wî dizanî, hewce

ye ew jî bi axive û çend gotinekê bêje. Bêyî di bira wî de be, hindik mabû ew têkeve nav meselê û dilê xwe jê rehet bike. Baş bû ku ber bi hişê xwe de hat û sekînî. Vî carî jî Xwedê jê re li hev anî, Camêr bi xwe dest axaftinê kir:

- Êdî ev behsa han bes e! Carek din ez dilê tu kesî bi nav hılanîna wan aciz nakim. Tenê heqê wan li ser min heye, heta ez li ser rûyê dinê sax bim, navê wan jî bîr nekim. Belê, vêca em bèn ser meselên dinê. Kekê min, bi vî awayî nabe, ez wek darbestek li ser milê te biminim, divê ez karekî bikim!

Lawe, nehîşt ev firseta han jî destan bireve, bi şermokî jê re got:

- Tu bi Xwedê eger tu gotinên wiha bikî Camêr!

Camêr bi nerm, gotê:

- Gelek sipas, tu min didî şermê, bêguman camêriya te gelek e li ser min, lê ji vê re gotin naxwaze, li min bi xwe jî gelek nexweş tê ez bi vî awayî bêkesp û kar bisekinim. Nefesek kêşa. Ez nizanîm ez ê çi jî bikim? Memurayetî, ji xwe ew qet, ji vî seetî şûn de ne dewlet min dixwaze û ne jî ez ji wan re memurayetî dikim. Hemû karekî din jî sermaye dixwaze. Ez dizanîm ku tu nikarî sermaye ji min re peyda bikî û heqê min jî tune ku ji te re bêjim, peyda bike. Eger hetta tu di wê rewşê de jî bî, çunkî karê min xaniyê ser şivê ye. Heq nîn e li ser van tev camêrî û qencyên te, ez te tûşî sernizmî û deynan bikim. Tenê riyêke min heye!

Lawe hilda û gotê:

- Tu çi dibêjî, em bi hev re kar bikin?

Camêr, zanî Lawe van gotinan jî dil û merdane dike û qet lêkolîn jê re naxwaze, ji ber vê gotê:

- Ne kekê min, ez vê jî bi te re nakim û gelek jî sipas dikim. Ez ê riya xwe jî te re bêjim. Tapuya xaniyê min li ser babê min e, her çendî nî kavil jî kirine, lê ez dikarim ciyê wî bifroşim û bikim sermaye. Ev, jî bo dev jî min berdan û serkevtina min, baştir e. Jixwe eger ez bi ser nekevim an

bêm girtin, bira ev neh jî li ser wî dehî bel Vêca tu çî dibêji?

Piştî demekê, Lawe got:

- Baş e, tu çiqas sermaye dixwazi, bêje, belkî ez jî te re peyda bikim?

- Min jî te re got kekê min, min sermaya te navê, ez şer û belayê xwe jî te dûr dixim. Guneh e ez te jî bi xwe re bişewitînim, zarokên te biçûk in. Wisa dixuyê yekekî nû jî bi rê de ye! Ji bilî vê, min te jî tişteki din re hildaye, carek bila wexta wî bê, ez ê jî te re bêjim. Ka tu jî min re bêje, kavila min çiqas dike?

Lawe hinekî fikirî û gotê:

- Niha, jî ber sebebê asayiş û şerê, milk hinek şikestine, li gel vê jî, erdê te li ciyekî baş e, mim-kun e mêtroçargoşa wî çar-pênc dinar bike. Çend mêtro ye?

- Ez nizanîm. Lê nêzikî sêsed mêtroyan e.

- Ê baş e, em ê tişteki lê bikin. Lê te jî min re negot ka tu dê çî jê bikî!

Camêr bê lam û cim jê re got:

- Kitêbxane!

Lawe serê xwe hejand û jê re got:

- Di rojêke wiha de dibê kespek xerab nebe. Lê ez bawer nakim rojêk wiha li vî bajarî mirov pê bijî, çunkî hetta gelek ew kitêbên li paytext jî hatine çapkirin, li vir qedexe ne û xelk pê tîngî girtin! Vêca kitêbên din. Bi ser van tevan de, ez bawer im musaede divê!

- Min fikra hemû aliyan kiriye. Li gel vê jî, başiya wê jî xerabiya wê zêdetir e. Hatina wê her çendî kêr jî be, yekî wek min bi serê xwe, dikare pê bijî! Têra nanezikiya min bike, bes e!

Lawe, qasek bêdeng bû, piştî gotê:

- Ya rast ez ewqas pê nizanîm. Lê eger li ba te baş be, li ba min jî baş e! Lê musaede dê çawan be?

Camêr gotê:

- Tu dest lê mede, ew li ser min. Tu tenê du tiştan jî min re bike, yek, bikirek jî min re peyda bike. Duyem jî...

Lawe gotê:

- Êê... duyem jî... dê temam bike, tu çi dixwazî, ez bikim?

Camêr, her çendin baş vexwaribû û hê jî vedixwar, lê cardin bi şermokî jê re got:

- Bi deyn pêncî dinaran bide min û heta ez mulkê xwe difroşim.

- Tu bi Xwedê Camêr, van gotinên beredayî mekel Lawe bi vî awayî got û destê xwe bir cêba xwe. Camêr gotê:

- Barek baş e!

Vê got û destê xwe bir peran jê sitend, danî ser masê û jê re got:

- Lê bi birayetiya me, te çawan daye min, bi wî awayî jî ji min wernegirî, ez ê li ber çavên te perçe perçe bikim. Di van deh salan de her mehê te du dinar ji min re şandin û zarokên min jî ji min re xwedî kirin. Di vir de gotinên wî wek di gewriya wî de bimîne, bêdeng bû, qedeha xwe girt û hilda serê xwe. Piştî demek baş, nefesek kêşa û rabû ser piyan û got:

- Ka em biçin şîva xwe bixwin.

Lawe jî bêdeng rîya oda nanxwarinê girt, li wir jî wan bêdeng nanê xwe xwarin. Camêr, piştî nanxwarinê serê xwe bi aliyê oda rûniştinê ve dirêj kir û bi dengê hinek bilind got: Destê te xweş be dayîka Dara, bi rastî koştên te gelek xweş bûn, wekî hemû xwarinên te.

Dema hatin oda Camêr, Lawe jê re got:

- Ji te re çay anîne, tu çi dibêjî?

Camêr gotê:

- Nexêr, îşev ez venaxwim. Destê xwe avêt qedeha xwe dagirt û qurtek baş lê da. Lawe dengê xwe nekir. Di dilê xwe de got: Heqê wî heye, niha ew dê serxweş be û bêhiş bikeve heta beyanê, ev jî wê baştir e heta roj bilind be di nav ciyan de xwe bigevêze!

Bi vî awayî bêdeng rûniştin. Camêr vedixwar û cigare bi cigarê vedixist, Lawe jî bê sebir bi tizbiyên xwe ya kehrebar dilist. Ji nişkave rabû ser piyan û

got:

- Xewa min tê, ez ê biçim rakevim, bizanim ka belkî ez beyanê bikirekî baş jî bo xaniyê te peyda bikim, şev baş!

- Şev baş! Xwedê bi te re be.

Serê sibê dema Camêr jî bo mesela tapuya ciyê xaniyê xwe çû, jê re derket, ku ew hiciza ku danîne ser xaniyê wî, hê ranekirine. Wî bêdeng erzuhalek jî karbidestan re nivîsand û tê de got, jî ber ku cezayê xwe yê zîndanê xelas kiriye, daxwaz dike ku hiciza li ser xaniyê wî bê rakirin, bi taybetî ku dixwaze bifroşe û jî wî bajarî bar bike û here bajarekî welatê xwarê. Ji bilî vê, daxwaz jî karbidestan kir ku ew bi xwe li gor dilê xwe ciyekî jî jê re kifş bikin.

Camêr bi xwe dizanî, helbijartina cîh heqê wî ye, lê xwest wî heqê xwe jî bixe destê wan. Piştî vê erzuhalê, wî bang kirin dayira asayîşê û sebebê vê biryara wî jê pirsîn. Wî jî got ku piştî mirina jin û zarokê wî û xerakirina xaniyê wî, qet peywendiyekê wî ya bi wî awayî bi wî bajarî re nemaye, ciyekî din ê welat jê re xwestir e. Bi ekîs, li vir birînên wî tîn kolandin. Ji bilî vê hej jî dike riya derew û fesadiyan jî nehezkerên xwe bigre û çawan van deh salên han jî vê navçê dûr ketiye, bi wî awayî jî bi kêfa dilê xwe jê dûr bixe, omrê xwe yê mayî jî sergêjî û qelebalixan dûr, bêdeng di bin siya qanûn û nizamê de bibe serî!

Van gotinan û raporên di derheqê aktivîten Camêr de hatibûn dan, karbidestan da bawerkirin ku Camêr, ne tenê kêrê wan, kêrê pêşmergekiyê jî tê de nema ye. Ji ber vê, alîkariya wî kirin ku bi zû karê wî cîbicîh bikin. Lawe jî bikirekî peyda kir û ciyê wî bi bihayeke baş jê re firot.

Berî ew xaniyê xwe bifroşe, rojek li mala Lawe di oda wî de wan vedixwarin, wî berê xwe da Lawe û jê re got:

- Kekê Lawe, min bîryarek daye, hewce ye tu alîkariya min bikî ku em cîbicî bikin, çunkî jî bo hemû milan baş e!

Lawe, jê re got:

- Dê ka bêje, ez bizanim! Bêşik çi karê feydek te tê de hebe, ez amade me bi hemû imkan û hêzên xwe ve alikariya te bikim!

- Ez dixwazim ji sibê şûn de, ciyê xwe li vir biguherim. Ji xwe re ciyekî din bibînim. Êdî bes e ev tiralî û bêxêretî!

Lawe, piştî demekî serê xwe hejand û gotê:

- Carek berî hemû tiştî tu tiralî û bêxêret nîn î. Ez ji dilek baş û xweş dibêjim, a herî baş ew e; tu ciguhertina xwe bihêlî piştî dest bi karkirinê, inşallah tu dê bi ser jî bikevî! Wî çaxî tu gilî û gazindek min ji ciguhertinê çênabe!

- Kekê min, ez yekî bi serê xwe me. Eger ji bo zarokan nebûya ez ji destpêkê ve nedihatim vir. Lê min got, hemû dinê dizane te zarokên min xwedî dikir, eger yekser ji zîndanê min berê xwe nedaya mala we, li gor min, dibû kerîtî û li ba xelkê jî bêwefatî bû!

- Ev gotin in. Ev çende tu hatî kesek ji hevalên te nepirsî ye, ez bawer nakim ji vir şûn de jî bipirsîn.

Ew ketine derdê xwe. Yên wekî min û te, meger tûşî reşgirêdanek bin ku ew jî ne gunehêk tê de ye û ne jî kêra agirtefandinê tê!

- Li gor min wiha nîn e, ez û tu gelek ji hev cihê ne. Li ba dewletê ez mirovek im ku daxa zîdana siyasî li ser eniya min e, lê tu yekî wekî hemû kurdekî adetî û sade yî. Piştî, gelo ne hewce ye ez ji wan çend rojên ku ez wenda bibûm, ders bistînim? Tu naçar bibûyî xwe veşêrî, mal, zarok û karê xwe di cî de bihêlî, ev tevên han ji rûyê min bûn! Vêca ez çima yekî wek te bêguneh tûşî vê bikim? Na na, bi tu awayî nabe di rîya tiştêk bê tune de, ez carek din te û zarokên te têkim nav cenceseriyê û serê we biêşînim!

Ji ber ku, haya Lawe bi wê erzuhalî Camêr tune bû ku ji bo bajêr dîrketinê dabû, difikirî û dida serî ku ji vir şûn de xwe hemû tiştêkî wî dîr bixe. Ew ji van gotinên wî ecêbmayî mabû. Ji ber vê gotê:

- Li gor min, ev gotinên te beredayî ne! Li gel vê jî

tu çawan baş dizanî, wisa bike!

- Ez gelek sipas dikim. Madem wiha ye, ez ê sibê ciyê xwe biguherim.

- Bila ser xêrê be. Baş e, tu dê bi ku de biçî?

- Ez hez nakim ji te re bêjim, çunkî, bi awakî şermokî, heta ez bangî we nekim, ez hez nakim hûn bèn ba min. Her wiha, heta ez hinekî ciyê xwe rêk û pêk bikim ez ê bêm û bi xwe we bibim!

Lawe bi razîbûneke naçarî û bi ecêbmayînekê gotê:

- Baş e, giyana min bila ev ji bi dilê te be. Êdî tiştêkî te ma ye?

- Nexêr, gelek sipas.

Camêr hîs dikir ku Lawe wek zarokên nexweş pê re hereket dike, lê guhê xwe nedayê.

Nêzikî mehek pişti wê şevê, Lawe êvarek ber bi mal ve diçû, du-sê roj bûn bi wext û bê wext Camêr dikete birê. Ji wê roja ku perê ciyê xaniyê xwe li dayira tapuyê ji bikirê wergirtbû şûn de, li tu ciyê nehatibû xuyakirin. Ji tu kesî jî seh nekiribû ku dikana kitêbfirotinê vekiriyê! Eger Camêr baş nenasiya, ew dê jê biketa şikê û bigota: ketiye pê jinik, qumar û vexwarinê, ewqas bi ser de naçe, ew dê peran xelas bike û wek masiyê mirî bikeve ser avê. Lê wî dizanî ku Camêr ji van nîn e, lê ez nizamim zîndanê wî guhertibe! Ji bilî vê, rewşa wî ya meh û niv berî niha ji wiha nişan nedida. Çi bêje, ne dûr e ji ber feqîrî û belengaziyê xwe wiha dabe nişan. Mirovên feqîr û belengaz, qumar û vexwarinê terk neke dê çi bike? Minet nebe, ew dê here herwişk bixwe! Wek "M. M." yê hevalê min ê dibistanê, di îmtîhanan de digot: beniadem zalim e, di nav ava çeman de jî sêbahî dike û di nav ya behran de jî! Her neyse, ez gelek e ji vir şûn de rojên xwe bê Camêr bibim serî. Xwedê ji vir şûn de wî ji qeda û belayan biparêze, gelek derd û eziyet dîtî. Ew di van cûr fikran de bû, ji koşa kulanê derbaz bû, Aso Memend rast hatê, zêfek da destan û bi hêdika gotê:

- Ev a Camêr e!

Êdî wek ku erd biqelîşe ew têkevê, çawan ji nişka ve derket û bi wî awayî jî ji ber çawan wînda bû. Dema Lawe bi şaşmayî zerî kir cêba xwe, fikra wî li ser bêşermî û sarbûna Aso bû, ku li gor wî, ew berî ji Camêr zêdetir dostê wî bû. Lawe lê nêrî du mirov di piştî de tên, yekî wî "T..." kurek ji taxa wan bû, xelkê şik jê dikir ku peywendîya wî bi dayîra asayîşê re heye. Ev yek bi hêztirîn pakî bû, jî bo sarbûniya Aso kir û gelek rehmet jî li gora babê wî anî ku evqas bi lez wezîfa xwe temam kir û kesek jî pê neda hesandin.

Lawe, ji bo hal û xatir pîrsîn hinek xwe li ber derî girt. Xwest li gel "T..." bîaxive, lê wî firset nedayê û gotê:

- Tu çawayî kek Law? Ew çibû kurê Memend dema çavê wî bi te ket wek here nêçirê wisa derket çû? Çi karê wî heye li taxa me? Xwedê xêr bike, va ye qasek e serê me sivik e!

- Bi rastî ew çibû. Ewqas bi lez ber bi min re derbaz bû, ez şaş mam, ka ew bû yan ew nebû?

- Ne ew bû, ez wî baş nas dikim, di ber min re derbaz bû. Bêşik bê silav. Çunkî em casus in û ew jî welatparêz! Ew nizane ku eger ez casus bûma, min dê wî bida girtin. Qeyî nake herkes bi Xwedayê xwe.

- Herkes bi Xwedayê xwe. Tu bi ku ve diçî?

- Bi Xwedê niyeta min heye, ez bi Cemalê xalê xwe ve serek li xwişka min bidin. Ew jî bi naçarî li wir dimîne. Kengê Xwedê dê avek bi vî agirî de bike û xelk ji xwe re jê rîzgar bibe. Em tev mirin. Bes e, bes e..! Xatirê te.

- Bi xêr ser çawan.

Wî li ber xwe ve got:

- Aferîn ji te û bi destleziya te re Aso can.

Lawe dema gihîşt milê din şîpana deriyê xaniyê xwe, zerrê ji cêba xwe derxist û vekir. Berî hemû tiştan, tomara deh dînanan jê ketin xwarê. Dema hejmart pêncî lib bûn. Vêca dest avêt xwendinê. Camêr bi vî awayî nivîsandibû:

"Birayê giyan!

Li min bibore, berî hemû tişteki, careke din ez li hemberê wan hemû erk û eziyetên ku te di rûyê min, mal û zarokên min de kêşa, sipas dikim.

Bira! Ez ji te venaşêrim, di muddetê sê-çar mehên dawî yê zindanê de, hişê min li ser saha xebateke bêsinor a di riya destkevtî û xweşiya xwe û ya civakê de bû, ku min her wext ji xwe dipirsî: Gelo dema ez rizgar bim, ez çi bikim? Mijûlî xwedikirina Hêwa û Kalê bim an jiyana xwe ji bo pêkanîn û cibicikirina hêvî û xweşiya gel amade bikim? Ez ji bo xwe bijîm an ji bo xelkê? Piştê vê xebata asê û tahl, 'ez', bi ser bahana ku bi jin û kurê xwe ve deh sal di riya xelkê de girtin û tûşbûna eziyet, derd û neheqîyan û li ser van tevan de, bi ser me de derivenekirina yek ji wan kesan, serketim. Piştê ez difikirim û min digot: Kes û kûsê gel pir e, lê Hêwa û Kalê bêkes in, ji bili min hêviyeke wan tune. Ew eziyet û derdê min di riya gel de kêşa, êdî bes e. Ji vir û şûn de, ez ê mijûlî Kalê û Hêwa yê xwe bim, hemû jiyana xwe ji bo wan amade bikim. Belê, bi gotin netîca piraniya melhezên min wiha bû, lê rastiya vê serkevtinek vala û bêbingeh bû. Çunkî gelek caran dihate bi bira min, gelo ez dikarim, bextiyarî û xweşiya xwe û ya Hêwa û Kalê, ji bextiyarî û xweşiya xelkê cihê bikim? Gelo ez dikarim, gulên hêviya xwe binim ber berhem ku baxê hêviya gel hişk neke û nebe asteng li ber xelkê ku bigihîjin hêviyên xwe? Gelo dijmin riya vê dide û bawerî bi min a xwe ji xelkê dûrxistinê tine? Gelo ji bo bawerî anîna dijmin, bi vî awayî ji nişka ve û bi yekcarî xwe ji xelkê qutkirin, nabe sebebê şermezari û sernizmiya min, mal û zarokên min? Kes bawer bi wê dike ku devjêberdana vê rejîma han a genî û xwînmij ji yekî wek min, bê tune bûye? Nexêr, ez bi xwe jî di wê baweriyê de nîn im ku bê qîmetek bê tûne cibicî be. Ev ên han tev, heta ez derketim, xalên melheze û lêkolînên min bûn. Dema ez rizgar bûm, ez hatim ser welatekî wêran, malên kavil, dostên

girtî û kuştî, xizmên mal talankirî, xelkên bêguneh ên di bin daran de rizandî. Vê yekê, ji min re hê ji carê din zêdetir nîzmî û nemerdiya destê xwe danîna ser kûmê xwe û xwe ji xeta sor dûrxistin, ronî kir û ez têgihandim ka ev çi ye. Ne dûr e mirov di demek nemerdî, tirsonekî û necamêriyê de bêje, 'tirs û selamet', ev jî dimîne wan gotinên Mame Reşeyê me ku digot: Tirs jî ku selameti destê te nexe, tu dê çi bikî? Di neticê de, min biryar da ku tev van rastiyên han bixim ber çavên Kalê û dev jê berdîm û ew li gor dilê xwe bike û kîjan riyê jî min re bibijêre wê riyê bigrim. Dûr nîn e, di vê biryara min de tirsonekî û xwe ji lêkolîn û netîca bûyeran veşartin hebe, lê ev tenê jî bo wê bû, ku di van deh salên han de ew derd û eziyetên min kiribûn gewriya Kalê, vî carî min wê xwedî heq zanî ku çarenivîsa me tevan bixim destê wê. Her çiqas carên berê jî nayê wê manê, bi hemû awayî di destê min de bû, lê wekî te dît, hesaba min a li ser Kalê û Hêwa jî vala derketin, her wekî Xwedê hez kiribe, vê bahana min jî bibirel...

Vêca birayê min, piştî ew bûyerên bi ser min, mal û zarokên min de hatin, piştî min li ber çavên xwe dît ku çi bi ser gel û welatê me de jî hatiye, ewqas hingî qasî serê derziyê mirovatî û camêrî di wê de dibîni ku yekî wek min bi serê xwe û bêkes û kûs, xwedî hisa xwe lêpîrsîn, fermana welat û neteweyî zanîn, serê xwe nîzim bike û milê xwe bide ber nanpeyda kirinê. Nanê çi û jî bo kê? Kî heye ev nanê han bi wê bahayê bine? Bila em nemerdî nekin ku xwîna van hemû xort, pîr, jin û mêran di valatiyê de biçê, nabe ku li ba tu kesê xwedî wijdan û şeref jî ev yeka han wiha be, lê grîna me tev ev e! Gelo wxîna zarokên min, tola Hêwayê giyan û şêrina jiyana min dê wiha vala biçê? Eger lêborîn û çavlêgirtina destdaran tijî mirovatî be, lêborîn û desthelgirtina bêdestan tijî jî ne mirovatî, ser-nîzmî û giyana bendîtîyê ye! Vêca min melheze kir, hemû milên mesela xwe bi yek û du re mu-

qayese kir, di rojeke nivroyê ya havîna gerim, di bin qirce qirça germek de, ji min re baş aşkera bû ku ciyê min çiya ye, ne bajar. Fermana min xebata çekdarî ya dijî dagîrker û zaliman e, ne dikandarî û ji xwe tirsîn e! Hêwayê min her tenê hêviya min bû, lê şoreş hêviya hemû gel e, hêviya bêhêviyan û hêvidaran e. Ji ber vê, min biryar da ku ez biçim têkevîm nav rêzên xebatê. Ji bo barê xwe hinekî sivik bikim, min ciyê xaniyê xwe fîrot û vaye perê wî jî ez ji te re dişînim. Hinek jî wî, yanî pêncî dinarên wî, şûna ew perên te deyn dabû min e û yên din jî ji min re jî bo rojên tengiyê hilde! Nivên din jî ez ê bidim serokatiya şoreşê. Ez hêvidar im, ji ber wendabûna min tu tûşî tu nexweşiyê nebi. Her jî ber vê daxwazê jî bû, min ciyê xwe jî xaniyê te guhert û hinek ciyan min ji te re xeberan jî gotin. Divê tu li min bîborî. Êdî ez te disipêrim Xwedê. Cardin gelek sipas.

Not: Eger tu bixwazî name yan tiştêk din ji min re bişîni, tu dikarî di riya wî kesî ku vê nama han dide te, bişîni.

Bîrayê te: Camêr."

Herdu çavên Lawe tijî rûndik bûn. Tuka xwe di gewriya xwe de dabeland û ji ber xwe ve got:

- Heqê wî bû, wî dê çi bikira? Çi kesekî din jî bûya dê wiha bikira. Bî rastî kurekî bedbext bû. Tiştêk jê re li hev nehat. Xwedê bike di xebatê de wiha nebe, hegene serê wî dê jî tê de biçê. Xwedê lê megre, lê gelek qebêhetê dayika min jî tê de hebû, eger Askolê dabûya wî, dê dîroka serê herdukan jî bi tevayî biguheriya. Hewce nake ku ez jî di birûbaweriya Camêr de bim ku digot, ev bûyerên han ên di serê wan de derbaz bûn, di çarenivîsa wan de hebû, dê bibûya û ku bû jî. Ez bi xwe tu manayek di vê de nabînim. Ew çîroka birîndarkirina xwe ya ji min re got, bû bîngeh jî bo wan hemû derd û ezîyetên dawiyê. Bî gavekê, bî bawîşkekê, bî nefesekê û bî qasî muddetê girêdana benê solekê, hemû diguhertin. Ez nabêjim ew

dê baştir an xerabtir bûya, lê tu carî ev nedibû ku bû. Mîmkun e hinek kes bêjin, netîce her ev dibû ku bû. Lê ev gotina han rast nîn e. Ev tenê tesadûfek bû, tenê tesadûfek, bes.

Tiştêk hat bi bîra wî û berken bû û got: ew jî bi ser çû, eger ew li bajêr bimaya mîmkun bû piştî rojan birînên wî sar jî bûya û melheza maldanîn û nan jî bikira, lê niha? Hey ho! hey ho! Weyş Camêr giyan, bi rastî heqê te heye, bi çûna xwe evqas xwe bidî bir kirin!

19

Dema taştîyek dereng bû, firoke di asîman de wek bazên biçin nêçîrê difirîyan. Reşayên bin wan dar, devî, gûnî û giran ên nedîhatin xuyakirin, didan ber gulên şeştîr û bombeyan! Pêşmergên çekdar, lib û lib li bîniya wan belav bibûn. Her yek ji wan, li ber kevirêkî, di çalekê de, li ber dar û deviyekê xwe veşartibû. Camêr li ber kevirêkî rûniştibû, çavên xwe kiribû asîmanan. Dema dengê firîna firokan dûr ket, destê xwe kir cêba xwe û nama Lawe ya jê re hatibû, derxist û cara sêyem xwend.

" Camêr!...

Giyana min, ez daxwaza lêborînê ji te dikim. Çunkî min, ji bilî xerabiyê pê de tu qenciyeke ji te re nekîr. Ew roja tu hatî girtin, heta niha, ez derewan ji te re dikim. Ev ji tev qebehetê derewa min a yekem bû. Ev derewa yekem, êdî wek marê Şêx Omer li bedena min alîya, min çend hewil da û têkoşim, min nekarî ez xwe ji destan rizgar bikim, bi neçarî min derewên kêman berê ku bikarim bimeşînim, neherike. Bi vî awayî, navek re ez pê hesiyam ku çiyayekî ji derewan ketiye navbera me. Di seranserê vê sala han a dawiyê, min xwest bi çî awayî dibe bila bibe, ez çarek jê re bibînim û vê ji holê rakim, lê min çî kir û nekîr.

min newêrî. Berî tu bê, ez gelek ditirsam, ez ditirsam, eger rastiyê bizane û rîka wî jî min vebe û ew derewên han tev jî kisên min biçe. Lê dema çavên min bi te ketin, ez têgihîştîm, eger ez agahdariya xwe nebim û gelek hêdî û nerim vî çiyayî derew jî ber çavan hilnedim, mîmkun e tiştên min kirî, tev jî kisên min biçin û heta ez dîn jî bim. Ji ber vê, ez ketim ristina zêdetir derewan. Belê, vî carî ez naçar bûm, xelkê jî têkelê nav derewên xwe bikiml...

Li gel vê jî, hingî diçû ez baştir bi wê digihîştîm, ev kela derewan bi ser nakeve û wek çavgirtinek dê rastî derkeve û hemû eziyetên min li ber bayê bikevin û biçin...

Dema tu hatî girtin, kes nedizani tu li ku yî û çî bi serê te de hat. Piştî şeş-heft meh xebat, hewildan û ricayê, me karî ciyê te û bendixana te bibînin, ew jî bi alikariya xizmek dayîka Dara ku li wî bajarî tu girtî, komiser bû. Ne ev tenê, me te jî pê da nasandin û amade bû ku bi çî awayî dibe bila bibe, namek me bigihîne te. Çunkî ewçax name şandin qedexe bû, musaeda kesek nedikirin peywendî bi girtiyan re deynin, bi taybetî yekî wek te ku serokê mezîna 'Partiya...' dihesibandin. Dema ez hatim ser name nivîsandinê, ez mam ecêbmayî, ka gelo ez çî jê re binivîsim? Çî dilxweşiyek bidimê? Çî heye ez jê re bêjim, har û dîn nekîm? Vêca ev rewayê heq e? Ez çî bikim? Ez dev jê berdim û qet nenivîsinim, şerm e û dilê min jî nagre. Jê re name binivîsim û behsa jîna wî tê de nekîm ku li ber janê di cî de hişt, ez şehadetiya nemiroviyê dixim ser xwe, çunkî wisa pê dide xuyakirin ku haya min jî wê nîn e. Hat bi bîra min, ez di wê şeva tarî ya jiyana te de, mûmek vêxim, tirêj bixe tarîtiya zîndana te, hêviyek bidim destê te ku tu di hemû salên zîndana xwe, xewa xwe pê binî. Hêviyek jî te re hebe, tu xwe pê bigrî. Pişt re, min biryar da, ez binivîsim û min nivîsand, 'kurek Kalê yê xweşikê nazik bû û me navê wî danî Hêwa'. Ev destpêka derewa min an derewên min bû. Bawer

bike, dema min nivîsand, min qet melheze nekir ku ev derewa han dê ev qas giran li ser min rûne, eger mimkun bû, bi vî awayî girê nedim. Piştî wê ku rewşa bendixana te guherî û te dan bajarê 'N...', te ji me re name şand û daxwaza namên Kalê û wêna Hêwa kir. Ez naçar mam, Askola xwişka xwe ji bikîşînim nav davikên derewên xwe, ku car û baran bi navê Kalê ji te re name binivîse. Ev yeka han bû, ku bû sebeb min ji te re zû bi zû wêne neşandin, lê te ewqas min şidand, ez naçar mam, min wênek kurê xwe Dara ji te re şand.

Êdî bi vî awayî her derewekî min, ji bo berhevkiirina palpiştan, birek derewên din ji xwe re dixwest. Hemû mexsed û merama min ew bû û bi daxwazê paqîj, min xwest, ez hêvî û ronahiyek bixim zîndana te ya tarî û ew xwîna demarên te biherikîne. Ji ber vê, heta nêzîkî berdana te, ez ji derewên xwe qet poşmam nebûm! Lê wexta ku poşmamiyê şaxên xwe li min werandin, bi taybetî piştî berdan û hatina te, hindik mabû ku ez din bibim. Min nedizani ez çi bikim, ez çawan xwe rizgar bikim û çawan rastiyê ji te re bêjim. Ew roja min ji te re got, çûn mala xaltiya xwe, hema wî gavê tenê ew gotin hat ser devê min, min nezani, Xwedê dê ku ji bo derewên min aşkera bin, wêran bike, qet nebe heta demekê. Lê çûna te nav 'L. A. N' , rê ji derewên min re nehîşt. Ez gihîştim neticeke wisa, min pêwîst zani ku êdî tu rastiyê bizani, bi taybetî piştî ku tu dizani mirine, te şin û girîna xwe ji kiriye, êdî ji ber çi tu nezani çawan mirine.

Belê kekê Camêr! Kalê mir, lê ser hemla zarokan mir. Ew û kurê xwe eynî wê roja tu hatî birîndar kirin, mirin. Bêguman gunehkarê mezin û sebekarê mirîna wan, ew dijminê zordar û xwîn-xwer e, ku te bi neheqî, bêguneh birîndar û heps kir, wan di wî halî de hişt, çûn û hatina bi ser wan de qedexe kir, qet nebe ji bo derxistina daxa dil, xelk û kesek din nekare doktorek ji binin bi ser. Ev bû çîroka derewên min, êdî ez nizanîm, tu dê

li min biborî yan na?
Birayê te: L..."

Camêr, ewqas girîya, hemû namê bi rûndikên xwe ter kir. Wekî jî xew hişyar bibe, guhê wî li dengê hevalên wî bû, bi wî digeriyan û bang dikirin:
- Camêr!... Tu li ku yî, te xwe li ku veşartîye? Derkeve derve, em biçin, bombaran xelas bû.
Wî namê kir cêba li ser dilê xwe, çavên xwe paqij kir û bi bez xwe gîhand hevalên xwe.

ÇEND GOTÛN LI SER VÊ ROMANÊ

Di Nisana sala 1956'an de, min dest bi nivîsandina vê romanê kir. Astenga herî mezin a li ser rîya min ew bû ku ka gelo ez çawan bikim vê ji destê sansora rejîma nûker a kevneperest ê Nuri Seîd rizgar bikim û bigihînim destê xwendewarên kurd. Vê astengê min mecbur kir ku ez rîya berê ya kevin, ya veşartina cî û wextê romanê û ronî nekirina nav û regeza qehremanê wê, bidim ber xwe. Lê ez heta hay lê bûm, wefata Şêx Mehmudê mezin û di Teşrîna Yekem a sala 1956'an de êrişî namerdane ya li ser Misrê qewimîn. Hukumetê van bûyeran kir bahana kuştin û girtina xelkê Silêmaniyê û danîna hukmê orfî di seranserî Iraqê de ji bo girtin û îşkence azadixwaz û rewşenbîran. Ez jî ji çiriskên wê rizgar nebûm. Piştî girtina min, mala me ketibûn veşartina kel-pel, nivîs û kitêbên min, heryek jî wan li cîyek veşartibûn û her bawulê ber bi milek de rê kiribûn. Dema ku zulm û zorî hinek sist bû, ez hêdî hêdî ketim pê nîştên xwe û lê min hinek kitêb û nivîsên xwe peyda nekirin. Ez gihîştim wê baweriyê ku ew kesên ev tişt li ba wan hatine danîn, wan jî tîrsa zulm û zordariyê şewitandine. Min dit ev romana han jî yek jî wan e. Min gelek hewil da ku carek din jî nû de binivîsim, lê min nekarî. Bi vî awayî

heta pêrar, ji nişka ve havrêyek min ji min re bawulek kitêb anin, min dît ku ev romana han jî tê de ye.

Berî wê ku kovara Rîzgarî daxwaza romanek jî min dikir, min qebl kir ku ev wek salên hati nivîsandin bê weşandin. Ji bilî wê romana di sala 1934'an de min nivîsandibû û li gor baweriya min hin dema weşandina wê nehatiye. Ne tenê ev, min wê yekê jî da xuyakirin ku qet destlêdanek bi wî awayî lê nekim ku awa, tam û bihna dema nivîsandina wê ji ser rakim. Belê, ji ber vê va wekî min çawan di sala 1956'an de nivîsandîye, ez romana Hêwa yan jî bi navek din Jana Gel, pêşkêşî xwendewarên Rîzgarî dikim. Hêviya min ew e bi dilê wan be.

20/06/

1969

H. L. B

Di hejmara 7'ê eynî kovarê de (21/09/1969) mamoste Bîrahîm vê yekê jî nivîsandîye:

"Li ser daxwaziya bicî ya hinek xwendewarên hêja, min biryar da ku navê qehremanên romanê ya aşkera binivîsim."

Ez jî hêvîdar im ku mamoste Bîrahîm me ji van cure berhemên hêja yên edebî bêpar neke...

Kemal Fuat

27/06/1973-Silêmanî

Pirtûkên Çapxane û Weşanxana APEC yên ku hatine çapkirin:

- 1- Ken û Girîn - 1989 Berhevkar: *A. Tigrîs û R. Motkî* (pêkenîn)
- 2- Iqêdê Durlam - 1989 *Şêx Eskerî* (fabil)
- 3- Dal (helbest) - 1989 *Şêrko Bêkes* (destan)
- 4- Navên Kurdî - 1990 *A. Tigrîs* (navên Keç û lawan)
- 5- O Bir Dağ Çiçeği - 1990 *Xorto* (anî)
- 6- Siverek'te Bir Gece Vakti - 1990 *Xorto* (anî)
- 7- Herdûbat - 1990 *Mele Zahîde Diyarbêkiri* (Mewlûda kurdî)
- 8- Çend Rûpel Ji Dîroka Gelê Kurd - 1990 *Dr. K. Mezher* (gotar-meqale)
- 9- Kürdistan'da Kapitalizmin Gelişme Özellikleri 1990 - *S. Aydoğmuş - A. Nas* (araştırma)
- 10- Mehmed Arîf Cizîrî Kewê Ribad e - *Segvan Abdulhekîm* (Jînegîgarî û huner)
- 11- Gulbijarek Ji Helbestên *Şêrko Bêkes* (Helbest bi pîtên latîni û bi dîyalekta sornî ne)
- 12- Nîşan û Dawet 1991 - *Amed Tigrîs* (Xwazgîni, keçrevandin, şîrani, cihêz, qelend, dawet, şabaş, pêşbînk, şanogerî, mehrbîrîn, bûkguhastin, sêroj û zeyitiyên Kurdan)

Pirtûkên dersê

- 1- Dîroka Kurd û Kurdistanê (ji bo sinifên 5 - 9) 1990, Bi kurmancî - *Amed Tigrîs û Aso Germiyani*
- 2- Kurterastî (ji bo sinifên 5 - 7) 1991, Bi kurmancî - *Amed Tigrîs û B. Welatevîn*
- 3- Dîroka Kurd û Kurdistanê (ji bo sinifên 5 - 9) 1992, Bi sorani - *Amed Tigrîs û Aso Germiyani*

Pirtûkên me yên ku derkevin

- 1- Roj bi roj Şerê Avtengê û Kurd - *Amed Tigrîs, C. Loran û Xorto*
- 2- Coğrafya kurdistan
- 3- Kurterastî ji bo coğrafya - *Wêrger: Nasir Rezazî - Bi sorani*
- 4- Dîroka musik û heyama huner li Europa- *Omed Muhedîn Mohammed*

Navnîşana xwestinê:

Box 3318 , 163 03 Spånga - Sweden Tel: 08-761 81 18 * Telefax: 08-761 24 90 * P.G. 4686512-7

